

leki- pásztor

evangélikus
Lelkészi
szakfolyóirat

LVII. ÉVFOLYAM 7. SZÁM

1982. JÚLIUS

TARTALOMJEGYZÉK

TANULMÁNYOK

Istentisztelet, gyülekezet, ünneplés (Kovács Pál) — — — —	385
A bizonyágtétel, mint az igehirdetés alapeleme (Táborszky László) — — — — — — — — — —	392
A liturgia jelentősége a gyülekezet életében (Fehér Károly) —	397

HALOTTAINK

Gyurán György (Benkő István) — — — — — — — —	400
Solti Károly (Pásztor Pál) — — — — — — — —	401
Breuer Oszkár (Pásztor Pál) — — — — — — — —	402

ÖRÖMHÍR A GYERMEKEKNEK

Kövess engem! (Koczor Tamás — Sárkányné Horváth Erzsébet)	404
A keresztyén hit Ábrahám történetének a fényében (Simonfay Ferenc — Széll Bulcsu) — — — — — — — — — —	413

AZ IGEHIRETŐ MŰHELYE

Szentháromság után 13. vasárnap (Gáncs Péter) — — — —	424
Szentháromság után 14. vasárnap (Bohus Imre) — — — —	426
Szentháromság után 15. vasárnap (Bálint László) — — — —	429
Szentháromság után 16. vasárnap (Balikó Zoltán) — — — —	432
Szentháromság után 17. vasárnap (Detre János) — — — —	435
Szentháromság után 18. vasárnap (Keveházi László) — — — —	437
Szentháromság után 19. vasárnap (Szirmai Zoltán) — — — —	440
Szentháromság után 20. vasárnap (Muntagné Bartucz Judit) —	443
Aratási hálaadó ünnep (Povázsay Mihály) — — — — — —	446

LELKIPÁSZTOR

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Nagy István

A szerkesztés munkájában a szerkesztő bizottság vesz részt

Előfizetési ár: havi 35,— forint, fél évre 210,— forint, egy évre 420,— forint

Csekkszám: Lelkipásztor Kiadóhivatal, Budapest 516—220507

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1088 Budapest VIII., Puskin u. 12.

Telefon: 142-074

Egyetemi Nyomda — 82.8161 Budapest, 1982. Felelős vezető: Sümeghi Zoltán igazgató
Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya

Indexszám: 26 451

ISSN 0133—2821

Tanulmányok

Istentisztelet, gyülekezet, ünneplés

(A gyülekezet Isten előtti élete)

Az élet sokrétű, sokszínű folyamat és szüntelen mozgásban van. Teljességében való feltárása könyvtárakat tölt meg. Az Istenben hívő ember élete is. Mi itt most csak néhány vonását emeljük ki, hogy továbbgondolkodjunk. Korunk olyan változásokban él, amelyek kérdéses-sé tesznek minden eddigi eredményt, gyakorlatot, kialakult formát. Vannak, akik válságról beszélnek, forradalmian újat követelnek, mások a megbízható régihez ragaszkodnak. Bárhogyan gondolkodjunk is, azt látnunk kell, hogy új medret ás az élet. Mégsem az élet megértésével kell bajlódunk csupán. Minden mai kérdésfeltevés lényege: jobban érteni önmagamat, feladatomat, tennivalóimat. Ennek a kérdésfeltevésnek is így van értelme.

Így a témában megjelölt három fogalmat sem elméletileg, statikusan — önmagában közelítjük meg. Mind a három esemény, történés és azt vizsgáljuk, hogyan segít minket az életben? Mind a háromnak a szíve-közepe a gyülekezet, benne, vele és érte történik mindaz, ami történik. Nevezzük másként közösségnek, egyháznak, Isten népének is, mégis a gyülekezet szó fejezi ki legpregnansabban az eseményszerűségét.

Milyen gyülekezetről van szó?

A gyülekezet azok kisebb-nagyobb közössége, akik Jézus Krisztusban hisznek, összegyülekeznek egy-egy helyen az Evangélium hallására, az úrvacsora vételére, imádkoznak, megvallják hitüket és így egy közösséget alkotnak.

Ez az esemény kihat egész életükre, a többi ember iránti viszonyukra, életszemléletükre, cselekvésükre.

Beszélünk azután helyi gyülekezetről, vagy egyházzal és azokra az emberekre gondolunk, akik egy meghatározott szervezetben, helyen élnek és részt vesznek az egyház életében.

A különféle helyi összefüggések arra szolgálnak, hogy a keresztyén (a Krisztusban hívő) egyéneket segítsék a hitben, a keresztyén-krisztusi életben való helytállásban.

Legalább is ezt látjuk. Csakhogy itt sokkal nagyobb és mélyebb dolgok történnek.

Az lehet, hogy a gyülekezés oka nem mindig tudatos, nem is mindig szándékos, de valakinek enged, amikor mozdul. Hívás történik! Külső hívás, de vele együtt, vagy anélkül egy belső hívás, a Szentlélek hívása. Ez a hívás az Isten szándéka szerinti, hogy az egyénekből közösség formálódjék.

Mert ezek az emberek sokfélék, nemük, fajuk, külső-belső adottságaik szerint. Nem maguk keresik egymást, nem maguk határozták el, hogy mennek. „Mert nézzétek csak a ti elhivatásokatok, testvéreim — írja Pál a korintusiaknak — nem sokan vannak köztetek, akik

emberi megítélés szerint bölcsek, hatalmasok vagy előkelők. Sőt azokat választotta ki az Isten, akik a világ szemében bolondok, hogy megszegyenyítse a bölcseket és azokat választotta ki az Isten, akik a világ szemében erőtlenekek, hogy megszegyenyítse az erőseket, és azokat választotta ki az Isten, akik a világ szemében nem előkelők, sőt lenézettek, és a semmiket, hogy semmikké tegye a valamiket, hogy egyetlen ember se dicsekedjék az Isten színe előtt. Az Ó munkája az, hogy ti a Krisztus Jézusban vagytok.” (1Kor 1,26—30)

Földi emberek, kihívottak-elhívottak, akik meghallották Isten szavát, akár tudatosan, akár ösztönszerűen. Ezért lehetnek nagyon különbözőek külsőleg, abban egyeznek, hogy *odafordulnak Isten felé*.

Ezért a gyülekezet mindig esemény. Az Istenhez gyülekezés értelmében, amelynek mindig van célja: meghallani Isten szavát, amely egyben teremtí, megvalósítja a gyülekezetet és feladatokat bíz reá.

(A gyülekezet megfelelő görög szava az ekklesia, világi szó. A városállam választóképes polgárainak demokratikus összegyülekezése, akitet egy hírnök hívott a gyűlés helyre, magánéletük elfoglaltságából a köz javára.)

Isten az egyént, akit megszólít, ebbe a közösségbe hívja. Krisztusban lenni azt jelenti, hogy Isten népéhez tartozom. Ilyen értelemben mondja Jézus Mt 18,20-ban „ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük”. Tanítványait kettesével küldi ki, hogy Jézussal együtt közösségben végezzék szolgálatukat.

Nem a mi döntésünk, akarásunk teremtí a közösséget, hanem Jézus, amikor ráébredt, hogy Ő a Fej, mi pedig sokan tagjai vagyunk az Egy Testnek. „Mert a Krisztus szeretete szorongat minket, mivel azt tartjuk, hogy ha egy meghalt mindenkiért, akkor mindenki meghalt, és azért halt meg mindenkiért, hogy akik élnek, többé ne önmagukban éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és feltámadt.” (2Kor 5,14—15)

Félreértés tehát, mintha a világból egy szent, elkülönített helyre lennének elhíva. Egyéni, önző igényű világunkból az Isten dolgai számára vagyunk elhíva. „Ti azonban választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy annak nagy tetteit hirdessétek, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket, akik egykor nem az ő népe voltatok, most pedig Isten népe vagytok, akik nem számíthattok kegyelemre, most pedig kegyelmet nyertetek.” (1Pt 2,9—10)

Olyan ez, mint a tékozló fiú hazatérése, aki az atyai házban, az atyával való közösségben az életnek egy új valóságát, új formáját, új értelmét éli át.

A gyülekezet első eseménye, hogy az Isten szolgál neki.

Ennek az isteni szolgálatnak a külső formája az, amit istentiszteletnek mondunk általában. Evangélikus felfogásunk értelmében elsőrenden nem mi tartjuk az istentiszteletet, hanem Isten szól hozzánk az ő igéjében, részeltet önmagával való közösségben az úrvacsorában, a keresztségben és mi őt dicsőítjük énekekben, imádságban, megvalljuk Benne való hitünket a hitvallásban. Ezért nem képzelhető el evangélikus istentisztelet igehirdetési szolgálat nélkül. Az ige azonban megszenteli az összegyülekezés legegyszerűbb helyét is. Ezért népünk botrányok nélkül gyülekezik egyszerű templomban, imaházban, nem egyszer dísztelen padokban, vagy családi házakban, valamilyen üres te-

remben, mert dísztelen külsőt elfeledteti a hangzó ige, ének, hitvallás, bennük Isten szentséges jelenléte, aki az első karácsonykor is úgy jött közel az emberhez, hogy istállóban, jászolágyon feküdt.

Az istentisztelet így gyülekezetközpon-tú, a gyülekezetért történik, hogy Isten újra megajándékozassa ajándékaival, jelenvalóvá válhas-son. Az inkarnáció ténye nemcsak megajándékozta a gyülekezetet, de azzá a helyé is teszi, ahol Krisztus munkája és szolgálata újra és újra elérhetővé, megfoghatóvá válik.

Ebben nyer értelmet hitvallási irataink megállapítása: az egyház a szentek gyülekezete, amelyben az evangéliumot tisztán tanítják és a szentségeket Krisztus rendelése szerint szolgáltatják ki. (Ág. H. VII.) Mind a szentségnek, mind az igének Krisztus rendelése és parancsa folytán van hatóereje még akkor is, ha gonoszok szolgálnak velük. (Ág. H. VIII.)

„A keresztyén gyülekezet az egyes keresztyének számára legelőször is mérhetetlen isteni ajándék. Az élet „rózsái és liliomai” (Luther) vár-ják itt. A rendkívüli, az élet megszokott rendjéhez képest.” (Dr. Nagy Gyula)

„Isten »lelki kormányzásának« látható eszközei tehát az emberré lett Isten Fia, a földi egyház, az ige és a szentség. Velük Isten nem egyszerűen a földi életet védi — bár közvetve ezt is teszi — hanem a megváltás munkáját végzi. Meg akar szabadítani a bűn és halál uralma alól, örökéletet akar ajándékozni nekünk. Isten valóságosan — bár szemünk elől elrejtve — jelen van és szól hozzánk az igében. A keresztségben nemcsak szimbolikusan, hanem ténylegsen részesek le-szünk Krisztus megváltó halálában és feltámadásában. Az úrvacsorá-ban is a láthatatlanul cselekvő, kegyelmes Istennel van találkozásunk. Ezért ver az egyház életének a szíve az istentiszteletben: az igében és szentségben. Isten itt építi a legerőteljesebben az anyaszentegyházat, „lelki országát”. Mégpedig a hit belső közösségére önmagával, a szere-tet sokféle elágazó szolgálatára itt a világban, és az örökélet remény-ségére a halál után.” (Dr. Nagy Gyula: Egyház a mai társadalomban.) „Az egyházban és az egyház által Krisztus harca folytatódik.” (M. Buthelesi)

Isten végzi, hogy a bennünk levő régi ember naponként vízbefoj-tassék s meghaljon minden bűnével és gonosz kívánságával együtt s naponként új ember jöjjön elő s éljen Isten előtt igazságban és tisz-taságban. (Luther)

Az egyház egészen a Lélek műve, aki hívja, gyűjti s megszenteli és megtartja ezt a kis sereget, Isten népét.

Miért van minderre szükség?

Az előbbi Luther-idézet már rámutatott az ember kettősségére: régi-, (ó) ember, új ember, bűnös és megváltott. Nem kívánok most itt a bűn mívoltára kitérni, de az nyilvánvaló, hogy a bűn elfordít Istentől, bizalmatlanságot kelt iránta, elválaszt tőle. A kegyelem nélküli ember pedig maga is kegyetlenné, embertelenné válik, elveszt rendel-tetés szerinti valóját.

Luther istentiszteleti felfogásának alaptétele az első parancsolat: Ne legyen más istened! A kegyelmes Isten munkálkodik rajtunk és az engesztelés ajándékát adja nekünk. Vagy igazi az istentiszteletünk (igaz Istenben hiszünk) vagy hamis! A hit és hitetlenség, az igaz és hamis istentisztelet mögött ott áll Isten és a sátán végsőkig menő

harca az emberért. Ahogyan a hitelenség aktivitás, amelynél a sátán uralkodik az emberen Isten ellen, bálványimádásra ösztönzi az embert, úgy az igazi hit is aktív hit, amelyen Krisztus uralkodik és a sátán cselekedetei ellen, a bálványozás ellen harcra ösztönöz, miközben az igazi istentiszteletet gyakorolja. Az igazi istentisztelet mindig harc a sátán ellen. Az igehirdetésben Krisztus folytatja harcát a pusztítás hatalmai ellen és felkínálja az üdvösséget az emberiségnek. Krisztus harci cselekménye.

Az egész modern szekularizmus (világiasság, elvilágiasodás) téma véleményem szerint egy más problémakör. Itt az egyház gyámságának, uralmának a levetéséről, nem vállalásáról van szó.

Egyház és világ nem szembenálló hatalmak (azért nem kell legyőzni, elhagyni, kivonulni), Jézus Krisztus egyesíti a kettőt, amikor megváltja mind a kettőt.

„Innen világosodik meg az egyház létének a titka. Miért van egyház? Hogy folytatódjék az a csoda, amely Jézus Krisztusban lépett be ebbe a világba. Isten és ember együtt legyenek. Az egyház maga is világ. De a világnak az a része, ahol a megváltásnak, a bűn, törvény és halál hatalmából való megszabadulásnak újjáteremtő erői működnek. Az egyház a teremtettségnek az a része, ahol újra kialakul és helyreáll Isten és a világ kezdetbeli egysége. Az egyház küldetése pedig az, hogy eszköze legyen Isten és a világ egymásra találásának, rajta keresztül áradjanak bele az elpártolt embervilágba Isten szeretetének erői, szabaduljon fel eredeti lényegére emberségünk, családi életünk, munkánk és életünk a társadalomban.

Nem idealizáljuk sem az egyházat, sem a világot. Az egyházban is jelen van a bűn — a világ is jár tovább a maga útján — Isten átöleli ezt az egész világot. Végzi benne a gondviselés művét és Jézus Krisztus egyházán át a megváltás munkáját.” (Dr. Nagy Gyula: I. m.)

Az egyház olyan emberek közössége, akiknek sajátosság, közvetlen kapcsolatuk van Istennel. Isten hívta létre. Barth szavaival: Az egyház Isten országának előőrse. Vándorcsapat, amely úton van a teljesség felé, az Istennel való örök életközösségbe.

A teljes gyülekezeti közösség megvalósulásához ezért hozzátartozik a közös bűnvallás és az úrvacsorai közösség, ahol átélik Isten szeretetének életújító hatalmát.

A gyülekezet második eseménye, hogy Isten felelőssé teszi a világot.

Krisztus küldési parancsa minden néphez küld, mert övé a világ, Isten teremtett világa. A világ nem rossz, csak ítélet alatt van az emberrel együtt az ember bűne miatt. Ezért kell belevinni a kegyelem erőit. Krisztus meghalt ezért a világot és feltámadott, hogy mellette, vele legyen szüntelenül. Találón fogalmazza meg H. Sienkiewicz a Quo vadis c. regényben Jézus panaszát a menekülni akaró Péterhez: „Ha te elhagyod népemet, én Rómába megyek, hogy újra megfeszítsenek.”

„Az istentisztelet nem a világból a vallásos szférába való visszahúzóds, nem elmenekülés ebből a világból egy másik világba. Hanem kitárlás a Krisztussal találkozásra a világi valóságban... Az istentisztelet meg akarja tisztítani szeretetünket. Korrigálni akarja a Krisztus szeretete fényében, hogy Krisztusban olyan kegyelmet és hatalmat találjunk, mely által kiengesztelt és kiengesztelő gyülekezetté leszünk.”

(Dr. Nagy Gyula: I. M.) Bonhoeffer szavaival: „Nem a túlvilágról, hanem erről a világról van mégiscsak szó: hogyan történik a teremtése, fenntartása, törvényekbe foglalása, kiengesztelése és megújítása. Ami túl van ezen a világon, az nyilvánvalóan ezért a világért akar jelenlétűvé lenni.”

A felelős és a szolgáló szeretet készsége ez. Ez nem idegen feladat a gyülekezet számára, ez ugyanaz az istentisztelet. Dr. Káldy Zoltán püspöki székfoglalójában mutatott rá, hogy az egész keresztény élet istentisztelet, nemcsak a templomi, hanem a templomon kívüli is: a családban, társadalomban, munkahelyen. Az istentiszteletnek nincs, nem lehet vége a templomi áldásosztással, vagy a kimenő ének eléneklésével, ha vége van, az hamis istentisztelet volt. Folytatódnia kell a hálás önfeláldozásban. A szent Isten is világi, emberi valóságot öltött magára. És a templom kárpitját, amely kizárta onnan a világot, a tetejétől az aljáig kettéhasította. (Mt 27,51)

Égész diakóniai teológiánk lényege annak a felismerése, hogy Isten szolgál nekünk, hogy mindent elvégzett a mi javunkra, üdvösségünkre, hát akkor ennek az Istennek én ne adnám oda mindazt, ami úgyis az övé? A magam emberi tervei-elképzelései helyett nem cselekedném az Ő akaratát? Nincs kétféle világ, csak egy, nem lehet kétféle élet sem csak egyféle, amely Istent féli és szereti teljességgel. A háláldozat éppen az, hogy a Krisztusban megváltott világ nem használja fel a teremtést pusztító erőként, magában sem őrzi ragadományként, hanem áldásként adja oda az egész világ számára.

Azt is világosan kell látnunk, hogy ma minden feladat, kérdés valóban világméretűvé nőtt. Politikai, gazdasági, társadalmi kérdések nem függetleníthetők egymástól. Nagy a kísértésünk, hogy félelemből is, kishitűségből is, hozzánemértésből is fakadóan kivonjuk magunkat a megoldások kereséséből, a keresés gyötrelmeiből, áthárítván Istenre, hogy majd ő megoldja, vagy átengedve azoknak, akik mégiscsak rákényszerülnek a cselekvésre.

Hol tart most a gyülekezetek felelőssége?

Sokat használjuk ma azt a kifejezést, hogy a mai ember nagykorú. Ha igen, tud-e felnőtt módon felelősséget hordozni? Felnőni a kérdésekhez? Nem lehet általánosítani, de nem megnyugtató a helyzet e tekintetben.

Ismerjük a történelmi hátteret. Háborúk, társadalmi problémák szétzilálták, kezdték kiüresíteni a templomokat, szétszórni a gyülekezeteket. Akkor az egyház nem figyelt fel az ő problémájukra, nem ment utánuk mentő szeretetével, legfeljebb rideg elutasítással.

Aztán megindult egy új folyamat. Főként a második világháború befejezésével. De csak egyesekben, majd a lelkészi gárdában. Ma a lelkészek (legalábbis döntő többségük) komolyan viaskodnak a kérdésekkel s mintha a gyülekezet nagyrésztét mindez nem érdekelné igazán. Mint-ha féltének hitüket a szembesítéstől. Sokszor a családokban is hamis békeség van, kényszer tudomásulvétel sok minden.

Hol történt mulasztás? Ki mulasztott? Vagy talán nem is mulasztás. Isten így eszméltet és kényszerít komoly cselekvésre. Ízetlen sóvá válik a gyülekezet, ha nem szolgál. De hol, hogyan szolgáljon? Hogy tanulja meg? Van jó teológiai megfogalmazás, vannak jó könyveink, de nem érnek le a gyülekezet mélyebb rétegéig. Csak a Szentlélek teheti elevenné. Hozzá kell könyörögnünk, hogy vigye végbe munkáját.

Ez az inség az istentisztelet mai tartalmát veti fel. Egyesek az istentisztelet válságáról beszélnek, újításokat szeretnének, változatosabb formákat. Nyilván hasznos és jó ötletek születnek e téren is. Ez azonban nem old meg mindent, sőt önmagában nagyon keveset.

Mélyíteni kell az Isten jelenlétének tényét és valóságát. Hitre mozgósító igehirdetések kellenek, evangelizáció. Be kell építeni az úrvacsorát, de a keresztséget is gyakorlatiasabban érzékelhetővé tenni. Ezekből él a gyülekezet és nem másból.

Istenről való beszédünk sem igazán korszerű. Hiányzik Isten atyai mivoltának, vagy egyetemes uraságának a tudata s az ebből következő magatartás.

Tanítás dolgában azonban nemcsak a kimondottan vallási dolgokban van feladatunk. Az egész élet konkrétabb problematikáját is tanítani kellene. Ha nagykorú a mai ember és az, akkor partner, cselekvőtárs. De annak tudnia is kell! Tanulásra ösztönözni, továbbgondolkodásra. A teológiai levelező tagozat felállításával valami ilyesmi is megindult. A tanulás készsége megvan az emberekben, de egyelőre nem tesznek igazán különbséget az ismeretekben. Egész európai gondolkodásunk autonóm, nem Istenben tájékozódó. Mintha a világ, az élet független lenne Istentől. El kell jutnunk egy teljesebb, összetettebb világszemlélethez.

Az életvalóság jobb, teljesebb megismerése ébreszt majd a teljesebb felelősségre. Keresni együttesen a jobb megoldásokat.

Mindehhez már nem látszik elégségesnek az istentisztelet eddigi formája, ahol egy kis túlzással: egy beszél, a többi hallgat. Ez folytatódik azután az életben — hasonló túlzással — egy cselekszik, a többi nézi, legfeljebb bíztatja, ötleteket kínál neki. Így nem lehet elvégezni a küldetést.

Vannak ugyan már jelzések, hogy egyesek, vagy kisebb csoportok átérzik ezt a felelősséget és aktívan szolgálnak, de ez mégsem mondható általánosnak gyülekezeteinkben.

Folyik a hívek önkéntes szolgálata, hiszen erre épül egész egyházunk élete. Az anyagi szükségletek bevitelétől az egyházi szolgáltatókon át a sokféle munkáig.

Folyik az élet hétköznapi párbeszéde a nem keresztyén emberekkel is. Együttélnék, együtt dolgoznak. A párbeszéd közös emberi feladataink minél jobb végzése. De ezek inkább ösztönös szinten mozognak, mintsem hitvallás lennének.

Nem is elég a vasárnapi egy alkalom, mert nem fér bele minden szükséges. A vasárnapi prédikáció nem ad konkrét választ minden konkrét kérdésre, nem is feladata. A prédikáció feladata Krisztus elé állítani és elindítani a beszélgetést. Ennek tovább kell folytatódnia kisebb csoportokban a hétköznapi sajátos feladatokig, hogy hitből fakadó életté váljon.

Ilyesmi nem igen van. Ezért szótlanak a hívek a hétköznapiakon is. A családban is rendszerint ráhagyják mindenkire a maga véleményét, mintha mindenkinek igaza lenne, ők legfeljebb elhordozzák „szeretben”. De milyen szeretet az, amely nincs tudatában sem a jónak, sem a rossznak? Isten szeretetét valóban az egyes keresztyének hordozzák, de az óvó, féltő szeretet, amely tudja, hová vezetnek az utak.

Szólásra, cselekvésre kell bírni a gyülekezet tagjait! És ez valami más, mint a liturgia gazdagítása önmagában. Beleférhet, ha ezzel teret engedünk a „laikusoknak”. Az egyetemes papság nem ismer ilyen

megkülönböztetést. A feladatok sokfélék, a kegyelmi ajándékok is sokfélék, de egymással összefüggnek, mert az Egy Testet szolgálják, hogy teljesítse küldetését a világban. „Az egyház nemcsak Krisztus titokzatos teste, hanem Isten élő népe is, amely együtt él az emberiség társadalmával és együtt halad az emberiséggel a történelem útján. A történelmi és társadalmi realitásokkal számolva és az eljövendő világ ígéretében bízva, jó reménységgel legyen só és kovás az emberiség közösségében.” (Dr. Pröhle Károly). Az legyen tudatosan is. Így lesz diakóniailag strukturált gyülekezet, vagyis a szolgálatot vállaló és végző csapat. Ez az istentiszteletből folyik, amely a szentek gyülekezetének a párbeszéde, amely közösséggé építi az emberiséget a Szentlélek kegyelmi ajándékainak a kiosztása által. Alkalom, ahol a kegyelmi ajándékokat kicserélik egymással.

A gyülekezet ünneplése.

A gyülekezet hite ünneplés is. Az eljövendő Isten országa teljeségének anticipálása.

A gyülekezet ünneplése nem a győztes diadalmámora, hanem a szentségnek, nagyságnak és teljességnek az átélése a földön. A legrégebbi ünnep a vasárnap és a húsvét, mindkettő Jézus feltámadását hirdeti. A harmadik parancsot betöltése így egészen új tartalmat kap: Isten nagy cselekedetére emlékezik a gyülekezet. Arra emlékeznek, hogy Isten feltámasztotta Krisztust a halálból, s ezzel kijelentette győzelmét a bűn és halál felett. Krisztus győzelme a gyülekezet reménysége, hogy Krisztussal együtt minket is feltámaszt Isten. Így válik örömmünneppé az ünnep. Ez a reménység válik személyessé az úrvacsorai közösségben, ahol a profán evilági elemek találkoznak a legszentebb. Lerontatik a válaszfal, egyesül a kettő, új lehetőséget teremt s érzékenyebbé tesz a sóvárgó világ iránt. Elsősorban is a betegek, foglyok, éhezők, meztelenek, otthontalanok iránt. A szabad idő fokozatos megnövekedése miatt egyre inkább előtérbe kerül ennek az időnek értékes felhasználásának a kérdése. Lehet-e értékesebb, mintha jobban odafordulunk felebarátaink felé és segítjük őket bajaikban? Nem ezt tette-e Jézus is és éppen szombatnapokon?

Ugyanakkor átéli a gyülekezet az Egész valóságát is. Nemcsak egyed sejt van, hanem nagyobb egységek és Egész is. Ez irányítja a figyelmünket az eljövendő teljesség felé. Itt rész szerint való minden, szétszórt, elaprózódott, de Istenben célt és értelmet nyer, egészé válik. Isten már cselekedett, elérkezett az Isten országa.

Az ilyen ünneplés ad lendületet, erőt, bizonyosságot, hogy nem hiábavaló a harc, a küzdelem a gonosz erők ellen. Ez ad mély felelősséget, hogy Isten hívására igazán akkor felelünk, ha Vele együtt munkáljuk a kiengesztelődést, a megbékélést.

És ha ez napjainkban a világ békéjéért, a társadalmi igazságosság megteremtéséért való fáradhatatlan útkeresésben valósul meg, ez a profán, világinak tűnő munka éppen az Örök Béke és Igazság felől nyer sürgető, elodázhatatlan tennivalót, hiszen hogyan készülhetnének Isten szent színe elé magányosan, elzárkózottan a többiek?

Egyházunk alaphangja a reménység — fogalmazta meg Dr. Káldy Zoltán püspök a Déli Egyházkerület Presbitériumának 1981. évi ülésén. „A világbéke ugyan még nem a végső béke számunkra, de utal rá, a leszerelés ugyan még nem az az állapot, amikor nép népre kardot nem emel, hadakozást többé nem tanul (Es 2,4), de sejtet valamit belőle.

Az igazságosság még nem olyan tökéletes, mint amikor az Úr szeretetet, jogot és igazságot teremt a földön, de afelé mutat. Ebből a végső reménységből táplálkozik a keresztyének hétköznapi reménysége is, amelyben munkálkodnak a világért." (Dr. Káldy Zoltán)

Ha szegényes az ünneplésünk, az annak a jele, hogy nem fogtuk fel Isten munkáját, nem igazi reménység, hogy Ő itt van és segít, kezében tartja a világot. Ünneplésünket nem lehet kívülről gazdagítani, csak belülről, a hit bizodalomával. Isten uraságát kell egymásnak jól elbeszelnünk az imádságban, a hitvallás szavaiban. És akkor Isten kiábrázolja bennünk a Krisztustitkot: a Diakonoszt, a szolgáló új embert, aki egyben örvendező ember is, mert öröm és ünnep minden jó tett, valódi segítség a bűn által megtépázott, megsanyargatott ember számára, aki ettől maga is megújul és dicsőíti azt, akitől minden jó származik.

Kovács Pál

A bizonyágtétel, mint az igehirdetés alapeleme

Evangelikus őseinkkel együtt hisszük, valljuk és tanítjuk, hogy az igehirdetés és a szentségek kiszolgáltatása az egyház ismertető jelei (notae ecclesiae). Nélkülük nincs sem istentisztelet, sem gyülekezet, egyház.¹

Az istentisztelet — középpontjában a prédikáció — a szíve-közepe mindannak, ami az egyházban történik.² Az evangelikus egyház prédikáció nélkül — elképzelhetetlen.³

„Ha az egyházban helyesen folyik a prédikálás, akkor ebből folyólag minden más szolgálat jó irányban mehet. A jó prédikáció jól formálja az igehallgató gyülekezet tagjainak Istenhez, egymáshoz, a kívülvalókhöz és az államhoz való viszonyát.

Isten Szentlelke ugyanis a helyesen hirdetett igén keresztül — ott és akkor, amikor neki tetszik — új szívet teremt, amely megmutatkozik az élet egész területén. Ezért egyházunk legfőbb ügye, hogy templomaink szószerűen az igehirdetések hangozzanak.”⁴

A következőkben arról lesz szó, ami egyházunk püspökelnöke szerint „egházunk fő ügye”.

Mindenekelőtt azt kell tisztázni, hogy mi az igehirdetés, a prédikáció.

Istennek hála, ma már — feltehetően — senki nem vallja, hogy „a prédikáció a szónok vallásos élményének művészi kifejezése; a célja pedig az, hogy a hallgatókat is belevonja ugyanabba a vallásos élményvilágba, amely őt eltölti.”⁵

Régen elavult az a felfogás is, mely szerint „a prédikáció erkölcsi eszményekért lelkesít, hogy jóra buzdítsa a hallgatóságot. Nevelni akar; mindig valami erkölcsi, gyakorlati gyümölcsöt vár.”⁶

A szakképzett teológusok legtöbbször az igehirdetéssel kapcsolatosan lényegében azonos véleményen van. Egybehangzóan hirdetik, hogy a prédikáció nem egyszerűen emberi beszéd, hanem valamiképpen az élő Isten élő igéje.

Trillhaas szerint: A prédikáció a liturgia szerves része, nem áll vele szemben. A prédikáció a gyülekezetet földi vándorútján hitre és engedelmességre hívja.⁷

Scheidacker mondja: A prédikáció nem önmagában való művészet... A prédikáció a hallgatónak való szolgálat.⁸

Urner szerint: A prédikáció nem ideák, hanem az Ige szolgálata. Nem emberi szó, hanem Isten szava.⁹

Hasonlóképpen szól D. Müller: A prédikáció nem az egyházi tanítás pusztja, korrekt továbbadása. Nem egyszerűen emberi teljesítmény.¹⁰

Wingren a prédikációt üzenetnek mondja, amit a követ ad tovább. Isten szava, s nem Istenről való beszéd.¹¹

Friedel hasonlóképpen fejezi ki magát: A keresztyén prédikáció az üdvösség nyilvános hírüladása. A nyilvános igehirdetés annak a kifejezése, hogy az üdvüzenet mindenkié és hogy az egyház megbízatását komolyan veszi a hívsvét és az Úr eljövele közötti időben.¹²

Barth szerint: „Az igehirdetés emberi beszéd, amelyben és amely által Isten maga szól mint a király hírnökének szájával, s amit úgy kell hallgatni és befogadni, mint olyan beszédet, amelyben és amely által maga Isten szól. A prédikáció Isten igéje, az Ő saját szava, amint az megszólal az elhivatásának engedelmeskedő egyház erre elhívott egyik szolgájának szabad beszédében, úgy, hogy valamely bibliai szöveget ama élő emberek számára kifejti.”¹³

Thurneysen azt vallja, hogy az igehirdetés az élő Isten igéjének eszköze. A prédikáció célja tehát az, hogy akként fejtse ki és adja elő a Szentírás mondanivalóját, hogy rajta keresztül „vele, benne és alatta” (in, sub et cum) megjelenik közöttünk ma is Istennek élő igéje és elvégezhesse a maga ítélő meg-megújító munkáját. Isten a prédikáció révén igazítja meg az embert, mert miközben a prédikáció hangzik, Isten ráveti kezét a hallgatókra és gyermekeivé fogadja őket. Ezért főbenjáró esemény, élet-halál fordulat életünkben a prédikáció. Az igében Jézus Krisztus száll síkra; betör a világ fejedelmének birodalmába. Kikiáltja a győzelmi híradást: mi pártütő és elveszett emberek újra Isten gyermekei lettünk. Rabtartónk rabságot szenvedett. Isten szolgálatára szabadultunk fel. — Ezt a híradást közli a prédikáció.¹⁴

Michail azt hangsúlyozza, hogy a keresztyén igehirdetés fundamentuma mindig Krisztus, mint a mennyei Atya Fia, aki a bűnöst a Szentlélek munkájával megmenti. Krisztus személye — élő igehirdetés.¹⁵

Lilje szerint az egyház létét egyedül az a tény indokolja, hogy prédikál. Ezért van. Isten a prédikációban szólítja meg a világot. S mivel Isten igéje Krisztusban öltött testet, ezért arra a kérdésre, hogy mit prédikál az egyház, így felelünk: Egyedül Krisztust.¹⁶

Az idézett vélemények, megnyilatkozások az igehirdetésről egybecsengenek Luther tanításával, aki azt mondta, hogy az istentiszteleten, az igehirdetésben a mi kedves Urunk szól hozzánk.¹⁷

Összegezve az előbbieket, elmondhatjuk, hogy az igehirdetés formáját tekintve ugyan emberi beszéd, de tartalmára nézve Isten üzenete. Olyan beszéd, amelyben maga az élő Isten szól hozzánk. Éppen ezért az igehirdetésnek, a prédikációnak döntő szerepe van az egyház életében. Az egyház születésének, megalakulásának forrása, titka a Szentlélek által inspirált igehirdetés. Az első pünkösdkor nyilvánvaló lett, hogy gyarló emberi szavakon keresztül maga az élő Isten szól, s ragadja meg, teremti újjá a hallgatókat. Ez csoda, és hála Istennek nem egyszeri csoda. Újra meg újra megtörténik, amikor Isten akarja.

Vajon minden prédikációról elmondhatjuk, hogy benne, s általa az élő Isten szól? Ez olyan kérdés, amellyel szembe kell néznünk, mert

a valóságban, a gyakorlati életben találkozunk vele. — A felelet, a válasz egyértelmű: igen — egy feltétellel —, ha a prédikáció valóban, igazán prédikáció. Ha a prédikáció „tárgya” és „alánya” Krisztus.

Az előzőkből következik, hogy az igaz prédikáció nem lehet más, csak biblikus. S mivel a Biblia tartalma Krisztus, a valódi, az igaz prédikáció mindig krisztocentrikus. A krisztocentricitás nem azt jelenti, hogy szüntelenül emlegetjük Jézus nevét, hanem azt, hogy az élő Krisztusra hallgatva a gyülekezetnek elmondjuk azt, amit ő üzen.

Az igazi prédikáció személyes üzenetközvetítés. Az igehirdető pedig követ. Olyan követ, akinek nem mindegy, hogy milyen hírt közöl, jót, vagy rosszat. Az igehirdető kiváltsága, hogy jó hírt, az Isten királyságának evangéliumát hirdetheti. Ezt a jó hírt közölte hallgatóival Jézus, s ennek közlését, hirdetését bízza tanítványaira. „Menjeteek el szerete az egész világon, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek.” (Mk 16, 15)

Igaz, vagyis hiteles igehirdetésről ott beszélhetünk, ahol az igehirdető tudatában van annak, hogy őt az élő Krisztus hívta el, illetve küldi az ige szolgálatába. Ez a megállapítás nem jelenti az igehirdetés szubjektívizálását. Tudjuk, hogy nem a követ személye a fontos, hanem az üzenet, amelyet közvetít. De a követ személye, magatartása sem közömbös. Az a követ teljesíti legjobban küldetését, aki egész lényével, személyiségével szolgálja gazdáját. Aki a legszorosabb közösségben van megbízójával, urával.

Az apostolok igehirdetésükben hivatkoztak arra, hogy ők szemtanúk. „Ami kezdettől fogva volt, amit hallottunk, amit láttunk szemünkkel, amit megfigyeltünk, amit kezünkkel is megtapintottunk, azt hirdetjük...” (1Jn 1,1)

Az apostolok valóban szemtanúk, akik joggal elmondhatták a testté lett Igéről, Jézus Krisztusról: „Láttuk az ő dicsőségét.” (Jn 1,14) Az ő helyzetük ilyen szempontból páratlan, egyedülálló.

Ma is lehet tanúskodni Jézus Krisztusról mert „Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz” (Zsid 13,8), mert Jézus él.

Az egyház abból él, hogy élő Ura, a feltámadott Krisztus munkálkodik benne.¹⁸ Róla tanúskodni — ez a legszentebb, legmagasztosabb dolog a világon. Ez a megbízás, ez a feladat az egész egyházzal. De az Úr Jézus egyeseket külön is elhív az igehirdetés szolgálatára, arra, hogy nyilvánosan tanúskodjanak a Krisztusban megjelent isteni kegyelemről. „A belső elhívás meg-megújuló hangja nélkül nem lehet a lelkesítő szolgálatba állni.”¹⁹

Aki meghallotta a hívó hangot, nem szabad, hogy engedetlen legyen. Annak vállalnia kell a küldetését.

A küldetés, a feladat nem az, hogy magunkat prédikáljuk. Ez önmutogatás, reklámozás lenne, s joggal keltene visszatetszést, botránkozást. A küldetés, a feladat tanúskodni az élő Jézus Krisztusról, akiben van a mi váltságunk, bűneink bocsánata. Aki Isten egyetlen örök igéje. Aki az út, az igazság és az élet. Akiért, aki által miénk az üdvösség. „Nem lehet más témánk, mint Jézus Krisztus.”²⁰

A Krisztusról szóló bizonyágtétel, vagy ha úgy tetszik prédikáció nem veszélytelen vállalkozás, mert emberek örök sorsa fordulhat meg rajta. „Egyetlen tartalma Krisztus feltámadásának hirdetése... Hinni, hogy Krisztus, egyedül az emberek közül, feltámadott a halálból istensége erejével és így a halottat, engem is feltámaszthat ezzel a hatalommal a bűn halálából és megsemmisítheti a testi halál átkát és erejét:

ez az a bizonyágtétel, amit az evangélizáció (prédikáció) személyes tanúságként hirdet, s amiről Krisztus szól: Eljön az idő és az most van, amikor a halottak hallják az Isten Fiaának szavát és akik hallják, élnek. Húsvét fényében tárul fel előttem Isten üdvterve, látok el hívó szemmel a teremtésig és a teremtés előttig is, megismervén, hogy Ő előbb volt mindennél és minden Őbenne áll fenn. A Feltámadott Krisztussal való személyes találkozás az alapja és kezdete mindennek. Az evangélizáció (igehirdetés) a feltámadás trombitája, az életre hívó ige hirdetése.²¹

A bizonyágtétel nem könnyű feladat. Nehézsége abból adódik, hogy a bűnös embert szólítja meg, aki nem tud, vagy nem akar tudni a bűneiről, aki mindig talál a maga számára mentséget. Krisztus minden bűnt legyőző hatalmának meghirdetése a Sátánt ingerli, s a bűnös embert ellenállásra készíti. De miközben Krisztusról, az ő erejéről tanúskodunk, Ő maga tanúskodik, s győz bennünk.

Eppen ezért a bizonyágtétel sohasem reménytelen „vállalkozás”. „Sikeréről”, gyümölcseről maga az Úr gondoskodik. Ő mondotta: „Az én ígém is, amely számból kijön, nem tér hozzám üresen, hanem véghez viszi, amit akarok, eléri célját, amiért küldtem” (És 55,11). Az más kérdés, hogy mikor éri el célját, mikor termi a jó gyümölcsöt. Néha — emberi mértékkel mérve — igen soká kell várni rá. De ez csak arra jó, hogy a bizonyágtévő el ne bízza magát, hogy fejébe ne szálljon a „dicsőség”, hogy megtanuljon alázatosan várni az Úr munkájára és áldására.

A bizonyágtétel, vagyis az ige szolgálata teljes, személyes odaadást és a legteljesebb személyes tanúskodást és tusakodást igényli.²²

„Csak az prédikálhat, aki magának és prédikáltat... Az ige először saját életünkbe akar betörni, csak ha elvégezte rajtunk a munkáját, akkor tehet alkalmassá a maga szolgálatára. Csak ha minket megragad, akkor támad sajátos, eredeti szó a többi ember számára... Az élő ige mindig nyugtalanító, szokatlan és megütköztető. Nem hagy békében. Nem tudom lerázni: fenekestül felforgatja megszokott világotomat; kilódít a rendes kerékvágásból. Ilyenkor megtörténhet merő kegyelemből, hogy valóban felhangzik az ige, újonnan, személyesen, páratlanul, úgy ahogy senki másnál. Valóban nekem szól és én meg is hallom.”²³ Az ilyen kemény tusakodásban meghallott ígét tudja az igehirdető a tanú hitelével továbbadni.

Eddig úgy tűnhetett, az előbb elmondottakból arra is gondolhat bárki, hogy a bizonyágtétel, az igehirdetés, a prédikáció híjjával van az örömmel. Ezzel szemben az az igazság, hogy prédikálni valójában mindig örömet is jelent. Már maga a megbízás, a felhatalmazás, a lehetőség, hogy az élő Úr Jézus Krisztus hírnöke, heraldja, követe lehet az ember — örömet szerez. S az üzenet: Isten királyságának evangéliuma, a bűnök bocsánatának valósága, a mennyegzői asztal közössége, az örökélet reménye és realitása olyan öröm, amelyet csak az tud felfogni, megérteni, aki átéli, megtapasztalja.

Fentebb az igehirdetésről, annak fontosságáról, s a bizonyágtételről, mint a prédikáció alapeleméről szoltunk. De nem beszéltünk még arról, amit D. Dr. Káldy Zoltán püspök idézett cikkében az „egyház legfőbb ügyé”-nek nevezett, nevezetesen, hogy „templomaink szószékéről valóban jó igehirdetések hangozzanak.”²⁴

Jó az az igehirdetés, amelynek „gyökere” Krisztus inkarnációjában

van. Maga a gyülekezetben megjelenő Krisztus ez²⁵ „Krisztus jelenléte teszi ugyanis a prédikációt üdvöseménnyé.”²⁶

Jó az az igehirdetés, amely biblikus. Ragaszkodik a textushoz, de nem ragad meg benne, nem lesz a „foglya”. Amelyben az igehirdető alázatosan továbbadja a meghallott és a rábizott üzenetet, az evangéliumot. „A keresztyén prédikáció számára nem az a döntő, hogy textusszerű, hanem hogy evangéliumszerű legyen.”²⁷

Jó az az igehirdetés, amelyen átsüt az igehirdető személyes hite, amelyből kitűnik, hogy amit az ajka mond, az a legszentebb ügye, abban benne dobog a szíve, arra rátette az életét is. Az ilyen igehirdetésben az élő Krisztus ereje, szeretete, kegyelme hitben megragadható.

Jó az az igehirdetés, amely tekintettel van arra a valós helyzetre, amelyben hangzik. A mi esetünkben a mai magyar gyülekezeti, egyházi, társadalmi és nemzetközi valóságra. Ebben ad eligazítást, útmutatást. Itt indít, mozgósít felelős szeretetre, erősít tiszta, erkölcsös keresztyén életre, a békesség munkálására, gyülekezet és társadalom-építő szolgálatra. „Isten, aki Jézus Krisztusban egészen és teljesen „lakozott közöttünk”, egészen és teljesen sorsközösséget vállalt a valóság emberrel.”²⁸ Nekünk is ezt kell tennünk. „Isten uralma alatt élni nem azt jelenti, hogy állandóan kacsintgatunk az örök boldogság felé, hanem a nagy emberi közösségekben, az életfolytatásunkra újra, meg újra rá kell vetítődni annak a közösségnek a fényének, amit Jézus Krisztus hozott létre igéjével és a szentségekkel.”²⁹

Jó az az igehirdetés, amely olyan erővel ragadja meg az igehirdetőt és az igehallgatókat, hogy nem tudják magukat kivonni Krisztus hatalma, ereje alól.

Jó az az igehirdetés, az a bizonyágtétel, amelyet nem tesz „hitelképtelenné”, az igehirdető személye, magatartása, életvitele. Ezt annak tudatában is hangsúlyozzuk, hogy az ige hatása elsősorban a Szentlélek munkájától és nem az igehirdető személyétől függ. De az igehirdető személye is fontos. Az Anyaszentegyház legdrágább kincse az Isten igéje, s nem közömbös, hogy ezt a drága kincset kik, s hogyan közvetítik.

Jó az az igehirdetés, amelynek elmondásaikor illetve hallgatásakor azt tapasztaljuk, azt éljük át, hogy maga az élő Úr Jézus Krisztus szól hozzánk, Ő von magához, Ő ítél meg és Ő újít meg, Ő ad ízelítőt, kóstolót a teljes üdvösségből.

Táborszky László

JEGYZETEK

1. E. Friedel: Handlanger auf Gottes Bauplatz 1965. 123. l.
2. A. Schönherr: Wir Christen und die Predigt heute ZdZ 1958. 8. l.
3. W. Scheidacker: Zur Aufgabe der Predigt ZdZ 1975. 213 l.
4. Káldy Z.: Prédikáló papok Lp. 1960. 198. l.
5. E. Thurneysen: Az Ige szolgálata 1942. 10 l.
6. E. Thurneysen: i. m.
7. W. Trillhaas: Evangelische Predigtlehre 1954. 11. l.
8. W. Scheidacker: i. m. 214. l.
9. H. Urner: Gottes Wort und unsere Predigt 56. l.
10. D. Müller: Grundriss der praktischen Theologie 198 l.
11. G. Wingren: Die Predigt 1954. 24. l.
12. E. Friedel: i. m.
13. Idézi Groó Gy.: Emberi beszéd és Isten igéje az igehirdetésben Lp. 1970. 602. l.
14. Thurneysen: i. m. 25. l.
15. B. Michail: Die Predigt im Gottesdienst der Russischen Orthodoxen Kirche ZdZ 1977. 209. l.

16. H. Lilje: Hamburgi zsinati beszéd
17. Luther M.
18. Groó Gy.: Isten igéje és az egyház Lp 1959. 714 l.
19. Ottlyk E.: Küldj el engem. Lp. 1962. 577. l.
20. H. Urner: i. m. 56. l.
21. Makkai S.: Élő gyülekezet 82. l.
22. W. Stählin
23. Thurneysen: i. m.
24. Káldy Z.: i. m. 198. l.
25. Bonhoeffer: Finkwalder Homiletik Lásd: Groó Gy.: i. m. 605 l.
26. Friedel: i. m. 128 l.
27. O. Haendler: Die Predigt 17. l.
28. Nagy .: Utunk tegnaptól a holnap felé Lp. 1974. 454. l.
29. P. Brunner lásd Nagy I. i. m. u. o.

A liturgia jelentősége a gyülekezet életében

A címben állítás rejtőzik. Az egyház, a gyülekezet azt imádkozza, amit hisz, és amit hisz, azt imádkozza is. Talán így lehetne szabadon fordítani a „lex credendi: lex orandi” sokat idézett szentenciáját. Azt valljuk vele, hogy a keresztyén hit „titka” és hitünk megélésének *egyik* formája, az istentisztelet, elválaszthatatlanul összefonódnak.

Amíg istentiszteletről van szó, nincsen ellenvetés, teljes az egyetértés. Minden keresztyén felekezet igényli és gyakorolja, ha eltérő formában is. De abban a pillanatban „elválnak a lelkek”, amikor a liturgia említetik. A vélemény-mezőny szinte áttekinthetetlenül változatos az „isteni liturgia” és a „prédikáció igen, liturgia nem” kibékíthetetlennek tűnő szélső helyzetei között. Könnyű volt addig, amíg operálni lehetett az igehirdetés nélküli liturgia és a liturgia nélküli, lényegében két imádsággal keretezett prédikációs rend tiszta eseteivel, ha ugyan valójában léteztek ilyen tiszta esetek. Szót kell ejteni arról, hogy világviszonylatban, de hazai római katolikus környezetünkben is olyan méretű és mélységű reform ment és megy végbe, hogy lehetetlen hallatlanba-látatlanba venni. Külön vizsgálódást igényelne, felmérni mit érzékelnek belőle lelkészeink és gyülekezeteink, egyáltalán sejtjük-e jelentőségét? Igazságtalan és szeretetlen játék lenne — meg önmagunk becsapása is — olyan istentiszteleti képletekről beszélni, amelyek már vagy eltűntek, vagy szinte lélegzetállító módon változnak. De nem csupán római katolikus oldalról izgalmas a liturgia kérdése, hanem református oldalról is érhetnek bennünket még meglepetések. Hazai vonatkozásban, sajnos, tájékozatlan vagyok, de a Theológiai Szemle 1982/1. számában, Békési Andor „Úrvacsora és epiklézis” c. cikkében említett francia református epiklézis-szemelvény a meglepetés erejével ért, mert olyan területről jelzett feltűnő liturgia-változást, ahonnan nem szoktuk várni. A rádiós félóra evangélikus fül számára „élőben” ritkán átékelhető közelbe hozza a magyar ortodox egyház liturgiáját is és ismertet sokat dicsért, de alig ismert liturgiai területtel.

Nagyjából ez az a liturgikus környezet, amelyben evangélikus egyházunk él és amelyben 1936 óta a harmadik jelentős liturgiai mozdulás, illetve Agenda-revizió készül. Menthetetlenül eszembe jut néhai egyháztörténet-professzorunk kesernyészó szava, amikor a szeminárium munkája során a magyarországi evangélikus reformáció kezdeti csodálatos gazdagságú agendáin hűledezőnk: „Nem az a liturgia, amit

kinyomtattak, hanem amit megvalósítottak." Vagyis — bizonyára joggal — feltételezte, hogy a korabeli evangélikus gyülekezetek liturgikus élete elmaradt az agendákban megörökített rend mögött. Ebbe bizonyára belejátszottak a hamarosan kedvezőtlenre forduló körülmények, az ellenreformáció hatalmi és szellemi rohama, amelyben evangélikus gyülekezeteink pusztá létééről volt szó, nem gazdag liturgiáról. Az viszont már külön tragédia a tragédiában, hogy a Türelmi Rendelet fellélegzést engedő hatása egyházához hűséges gyülekezeteket, de teológiai tartásában megrokkant evangélikus egyházat talált, liturgikus vonatkozásban is.

A mi időnkben nem érvényes már az agenda szövegét és a valóságos istentiszteleti életet szembeállító vélemény. Ha arra gondolok, ahogy nyolc éves gyerekként mit hallottam 1936 ádventjén falum gyülekezetében a hármás Ámen éneklése és a keresztteljele adott áldás után és közben hallok a már hazahívott fiatal lelkészt, aki avatásán az úrvacsorai liturgiát éneklé, akkor nemcsak tudom, hanem érzékelem is, hogy nem csupán „in idea” létező liturgiánk van, hanem valóságos.

Ugyanakkor azonban mintha bizonyos liturgikus minimalizmus érvényesülne a gyakorlatban ott is, ahol érvényes istentiszteleti rendünk gazdagabb lehetőséget is kínál, és ahol különben minden feltétel is rendelkezésre áll. Szaporodnak a gyülekezeti énekkarok, de melyiknek jutott eszébe, hogy ne csupán az istentiszteleten énekeljen, hanem az istentiszteletet, a liturgiát énekelje, vagy segítse énekelni, átvállalva a gyülekezettől még nem várható nehezebb részeket?

Megkockáztatom azt a kielezett állítást, hogy a lelkészek és a gyülekezetek elfogadták és tisztességgel végzik is annak rendje és módja szerint, de igazában még nem szeretik a liturgiát, nem oldódtak fel örömmel való végzésére.

Amikor néhanapján a magyar evangélikus gyülekezetek tartózkodó liturgikus érdeklődéséről esik szó, nem a lelkészek tartózkodásáról kellene inkább beszélni?

Mi rejtőzhetik a tartózkodás mögött?

a) Talán egy olyan biblicizmus, amely az ősegyházi liturgikus puritanizmus fantomját kergeti? Eszerint a képlet szerint kezdetben volt az egyszerűség, amit később a liturgia, mint depraváció követett. Véleményem szerint fantáziálás lenne „liturgia” nélküli istentisztelet után kutatni az ÚT-ban. A nyomok az ellenkező irányba mutatnak. A levelek Krisztus-himnuszai nem teológusok studirozása, hanem istentiszteleti praxis közepette és az istentisztelet számára születtek. Bizonyára ez a helyzet a hitvallás-jellegű részletekkel is. Nincsen kinyilatkoztatott liturgia az ÚT-ban, amely mintául szolgálhatna. A liturgia annak a jele, hogy Jézus Krisztus evangéliuma nem légtérben és nem emberek feje fölött hangzik, hanem gyülekezetet teremt, amely hálással hallgat rá, és válaszol is Urának. A gyülekezetben a személyes megszólításra a személyes válasszal együtt a közösségi válasz is megszületik.

A liturgia így nem valami régi, egyszerű igazinak a pótléka, hanem az élő Jézus Krisztus élő gyülekezetének időről időre megszülető hangja. Az egyszerűbb nem jobb, a gazdagabb nem rosszabb. A mérték egészen más: minél tisztábban szólal meg a magát szolgálatra szánt Jézus Krisztus evangéliuma, annál tisztább a szolgálatot elfogadó gyülekezet liturgiája, így a liturgia nem az igehirdetés helyett van, hanem pontosan ezért lehet, mert hangzik az evangélium. Az bizonyos, hogy

ha egy egyház, gyülekezet többet és szívesebben foglalkoznék „textíliákkal a textus helyett”, akkor veszedelmes elvétette a dolgot.

b) A tartózkodásnak lehet olyan indoka is, hogy a liturgia elveszi a megtérésre hívó sző élet. Elgondolkodtató, hogy az Acta nem egymás ellenében, hanem együtt említi a kettőt. „Amikor ezt hallották, mintha szíven találták volna őket, ezt kérdezték Pétertől: Mit tegyünk atyámfiai, férfiak?” Ez ébredés. „Napról napra állhatatosan, egy szívvel, egy lélekkel voltak a templomban... Péter és János felment a templomba, délutáni imádkozás idejére, délután három órára.” Ez liturgia. (Giertz Bo: Ébredés és liturgia. Lelkipásztor, 1951/május.)

c) Nem fullad-e ki az egyház, a gyülekezet szolgálata a liturgiában úgy, hogy nem marad se kedve, se energiája az „okos istiszteletre”? (Rm 12.1)

Magyarán: hogyan viszonylik egymáshoz a liturgia és a diakónia? Bonhoeffer a maga idejében, a maga körülményei között így mondta: „Csak annak van joga gregoriánt énekelni, aki kiált a zsidókért.” A gregorián a liturgia jelképe, a Bonhoeffer korabeli zsidó a megítorté, az emberszamba sem vett likvidálandóé. „Nagy és félelmetes dolog” az ortodoxok szerint liturgizálni Isten előtt. Félelmetes lenne „Uram, irgalmazz” után irgalmatlannak lenni és nagy Glória „És a földön békesség és az emberekhez jóakarát”-jával egyidőben letenni békességről és jóakaratról. Bonhoeffer nyílhegy élességű szava ma körülbelül így hangzik: jó lelkiismerettel csak az egyház gondolhat istentiszteleti életének gazdagítására, szép és méltó liturgiára, amelyik kiált a békéért, jogfosztottakért, fegyverkezési hajszába kényszerítők ellen, értelmetlen emberiség-halál felidézói ellen. Természetesen közelebbre is gondolhatunk: véletlen lenne, hogy például Lőhe szép istentisztelete és a diakóniai elkötelezettség területileg is egybeesett? Akit a liturgiában dicsőítünk, Azt szolgáljuk a diakóniában az Ő kicsinyeiben, és minden teremtményében.

Azt hiszem, még sokáig lehetne sorolni azokat a valóságos kérdéseket, amelyek miatt, vagy amelyek félreértése miatt lelkész és gyülekezet tartózkodóan vagy értetlenül végezte a liturgiát, de örömet nem igen lelte benne. Valljuk meg őszintén, nem is igen törtük magunkat, hogy jobban ismerjük, tanítsuk, magyarázzuk a gyülekezetnek. A legképtelenebb hobby sem igen váltott ki furcsább fintort sokakból, mint-ha valakiről kiderült, hogy szereti egyháza istentiszteleti életét és nem vesszőfutás számára a liturgia. Az Agenda-revizióval új lehetőség áll előttünk: alaposabban megismerni, megszeretni és megszerettetni a liturgiát, hiszen ez a keresztyének anyanyelve, amellyel az egyes kilép a maga kis köréből és a testvérrel együtt viszi a dicséretet és hála áldozatát Jézus Krisztus elé. A gyülekezet a liturgiában tagozódik be a földkerekség, az ökumené közösségébe. Nagy öröm felfedezni ezt a közös kincset, még akkor is, ha idegen előttem az a nyelv, amellyel mondják vagy éneklük, de mégis tudom, mi történik és idegenben is otthon vagyok. Családtag Isten házanépében. Mivel a liturgia szervezésen alakult az évszázadok folyamán, összekapcsol az előttünk élt generációk Krisztus-hívőivel is. A liturgia azonban nem nosztalgikus: régiek szavát és Krisztus-dicséretét úgy mondjuk ma, hogy előre tekintünk a jövő, a teljesség felé. Az Úr halálát hirdetjük és feltámadását dicsőítjük, amíg el nem jön. Akkor is, amikor „testéből részesül a testünk” és akkor is, amikor mi szánjuk oda „élő és szent áldozatul”, okos istentiszteletként magunkat Istennek.

Fehér Károly

Halottaink

Gyurán György
(1895—1982)

A Gömör megyei Rozsnyón 1895. február 10-én látta meg a napvilágot, egyszerű iparos szülők gyermekeként. A szülők mindkét gyermeküket taníttatták. Elemi és középiskolai tanulmányait Rozsnyón végezte, s odanőtt szívvel-lélekkel ehhez a városhoz. Az alig érettségizett diákok besorozzák katonának. Küzdött Galíciában, a Kárpátokban, valamint a macedón és az olasz fronton is. Megsebesült. Ez mentette meg az életét. Időközben próbálkozik a kassai Gazdasági Akadémián. Jó eredménnyel elvégez egy évet, de úgy érzi, hogy ez nem neki való életpálya. 1920-ban a pozsonyi Evangélikus Teológiai Akadémia hallgatója lesz. Tanárai között ott voltak dr. Deák János és dr. Kovács Sándor is.

Az Akadémia időközben vele együtt átkerül Budapestre. A háborús szolgálati idejéből valamennyi időt beszámítva szép eredménnyel végez 1923-ban. Felavatását dr. Raffay Sándor püspök végezte Budapesten.

Orosházára kerül, ahol Kálmán Rezsó káplánja lesz. Sok a szolgálata, tanít, munkálkodik a helyi Luther Szövetségben és a Leányegyletben. A huszas évek végén kinevezik önálló állami hitoktató vallástanárnak. A helybeli Polgári Iskolában, Mezőgazdasági Szakközépiskolában, Iparos Tanoncképző Intézetben és másutt is tanít. Több ezer diák kerül ki a keze alól, akiket hitre, hűségre, istenfélelemre nevel. Tanítványaival a múlt évtizedek ellenére is megmaradt a kapcsolata. Ma magas közéleti tisztséget betöltő diákjai is élnek még. Tanítványait hosszú évek után is megismerte, ha a szemükbe nézett, nevükön szólította őket.

1930-ban megnősül, felesége Csepregi Ilona törzsökös orosházi család sarja. Gyermekekük nem volt de mások gyermekei testi és lelki javáért sokat fáradozott az életben.

Szerette az egyházát, fájt, ha valahol hűtlenséget tapasztalt, akár egyházi, nyelvi vagy erkölcsi vetületben jelentkeztek is az.

Közel hatvan évig szolgálta ezt a gyülekezetet, és csak másfél éve esett ki kezéből a toll, mikor látása is romlani kezdett. Még a karácsonyi istentiszteleten is részt vett, otthon végignézte a tv szilveszteri műsorát, de azon nevetni már nem tudott. Mikor az emberek az újévet köszöntötték, számára szélesebb látókörű horizontot kezdett megnyitni az Isten. Agyvérzés érte azon éjjel, pár nap múlva még visszanyerte tudatát, de végül is január 16-án csendesen elaludva megpihent hosszú és szép életútja után.

Temetésén három orosházi lelkész vett részt sok tanítványával és az egyház vezetőségével együtt. Benkő István mb. esperes a 25. Zsoltár 10. versével búcsúzott tőle: „Az Úrnak minden útja kegyelem és hűség azoknak, akik szövetségét és bizonyosságait megtartják.” Koszorús Oszkár ny. esperes a sírnál köszönt el tőle, míg Kis János segédlelkész imádsággal búcsúztatta.

Benkő István

Solti Károly 1913—1981

68 esztendőre terjedő életidejét egy mondatban így jellemezhetjük: küzdelmes ifjúság, fárasztó szórványmunka, korai megrokkulás és lassú búcsúzkodás az élettől. — A Budapest-Fasori Evangélikus gimnázium igyekvő tanulója szívében már korán felébredt a vágyódás a lelkeszi szolgálatra. Családja szegény volt, nem tudta biztosítani a továbbtanulást. A régi Goldberger textilgyárban maga szerezte meg a szükséges pénzüsszeget. Festőinasként évekig dolgozott s mint szakmunkás hagyta el a gyárat s iratkozott be a soproni Teológiára. Egyszázunk nehéz posztjain, szórványban töltötte szolgálati ideje javarészét. Cinkotán segédlelkész, majd hitoktató, később Gömörpanyitban parókus.

Átmeneti ideig Tállyán, majd 20 éven át az ősi abaújszántói gyülekezetben hirdeti az igét, pásztorolja nagy területen szétszórt híveit. Népszerű ember, örömben és bánatban együtt van híveivel. A vidéket hol gyalog, hol kerékpárral, vagy szekéren utazva gondozza. Különösen szerette a hernádbüdieket. Talán azért, mert ezek voltak a legbuzgóbb templomjárók s nemcsak a templomban, hanem otthonaikban is nagy szeretettel vették körül. Elérhette egyik álmának valóra válását: a hernádbüdi templom megépítését. Egyházmegyéjében számvevőszéki elnökként működött. 1965-ben lett a piliscsabai Egészségügyi Gyermekekotthon vezetője és lelkesze. Jó érzelme volt a gazdasági ügyek intézéséhez, szerteágazó munkái közben mindig szívesen szakított időt állattenyésztéssel kapcsolatos szakkönyvek tanulmányozására. Az Otthon állatállományát erősen felfejlesztette. Sokszor két ember helyett is dolgozott. Tíz éven át fáradozott ezen az utolsó munkahelyén, míg csak egyre súlyosbodó betegsége a munkától való megváltásra nem kényszerítette. Nyolc évig volt beteg, élete utolsó idejében már csak bottal és kapaszkodva tudott járni, de az utolsó 11 nap kivételével mégis otthon lehetett meleg családi környezetet biztosító diakóniai intézményünkben és forrón szeretett családjá körében. Felesége hűségesen ápolta, gyermekei és unokái — amikor csak teheték — közelében voltak.

Már a betegség keresztje erősen ránehezedett, amikor utoljára találkoztam vele. Együtt üdültünk a soproni Zerge utcai kis otthonban. Amikor odaérkeztem, alig ismertem meg. Fáradt öregemberként pihentetett az őszi kertben. Akkor már búcsúzott régi diákvárosától, ifjúkora édesbús emlékeitől. Míg együtt voltunk, „majd éjjél vetette minden este végét”, név szerint érdeklődött régi hívei felől, mintha még egyszer meg akarta volna áldani azokat, akik még éltek és a régi fészekbe vissza-visszavárták, de akikhez már testi erőtlensége miatt nem mehetett el szívesen kért utolsó szolgálatra. Urának többtalentomos szolgáját Gazdája bizonyára így fogadja magához: „Jól van, jó és hű szolgám, a kevésen hű voltál, sokat bízok rád ezután, menj be Urad ünnepi lakomájára!” (Mt 25,23)

Breuer Oszkár

1907—1982

„A koporsó mellett, a gyászoló tömeg közepén ott állott egy hatéves, fekete, matróruháas kisfiú: Szepessy Zoltán” — így kezdi ő maga élettörténete leírását „Aranyhíd az örvény felett” című könyvében. „Valami nehezet, szokatlant érez szívében az árva”, amikor apját eltemetik. Ki kellene taníttatni, de miből, hogyan, — tűnődött az anyja. Megoldásnak az látszik, hogy árvaházba adja. Félto szeretettel nevelik a fővárosban is, a „Szépvárosban” is, felismerik, mily tehetséges, szorgalmas gyermek. Az elemi iskolai kitűnő vizsgák után odaáll a „Papa”, az árvák atyja elé, és kérleli: „Szíveskedjék megengedni, hogy gimnáziumba járjak. Ígérem, hogy jó tanuló leszek.” Az első világháború nehéz esztendei után felerősödére Hollandiába viszik a magyar gyerekek egy részét. Őt is szívébe zárja egy holland család. Hazakerülve ingyen könyveket, privát tanítást ígér neki az igazgató. Télen házitánítóskodik, nehéz testi munkával keresi kenyerét nyáron. Érettségi után sok-sok nélkülözést szenved, míg majd nagynénje könyörül rajta, százharmincezer koronát ad neki, hogy elutazhassék az egyetemi városba, tanulmányai folytatására. „Szépváros” — Sopron — az első napon magához láncolja diákjait, „varázslatos, bűvös erővel fogja meg a szívüket, hogy soha többé ne tudják elfelejteni.” Még a karácsonyi ünnepek előtt bekerülnek az első jeles kollokviumok az indexébe. Színjeessel zárul második féléve is. Még nehezebb idők következnek ezután. Nagyapja távirattal közli vele, hogy anyja halálán van, látni akarja, jöjjön azonnal. Zoltán odatérdel az öntudatlan beteg ágya mellé, búcsúzásra. „Anyja szeméből könny csordogál. Susogva leheli fia fülébe: „Kicsi fiam! Ne félj a jövőtől. Él az Isten és van Gondviselés.” De amikor visszatér Szépvárosba, hiába járja végig a város összes iskoláját — házitánítósgát ajánlva —, azzal fogadják, hogy már elkésett. Feltűnés nélkül eltávozik a városból, rokonoknál kopogtat, sokat éhezik és fázik, visszatér a régi Árvaházba, ott befogadják, közlik vele, hogy ottmaradhat, amíg majd munkát talál. Néhány nap múlva megbetegszik az egyik nevelő, ő lesz a helyettese. Később úgy véli biztosítani a jövőjét, hogy szeretne bejutni az egyetemi századba. Amikor sorozásra megy, katonakórházba utasítják szemvizsgálatra. Kiderül, hogy az egyik szeme rossz, katonai szolgálatra alkalmatlan. Ismerős lelkes buzdítja, hogy menjen vissza az egyetemre, folytassa tanulmányait, s felajánlja egy tanulmányi félév minden költségét. Telt, múlt az idő. Néhány újabb félévet hallgatott már, de hiába dolgozott a szünetekben, ismét kevés volt a pénze. Egyszer ősz dékánja maga elé hivatva, atyái szavakkal azt tanácsolta, hagyja abba a szélmalomharcot, ne folytassa a meddő küzdelmet a diplomáért! Sok-sok hányattatás után azonban újra hivatja a dékán és így szól hozzá: „Szepessy úr, szigorlatozhat, mivel két professzor úr az imént letette Ön helyett a hiányzó összeget... akiben ennyi akaratörő, ennyi kitartás van, aki ennyire bízik a Gondviselésben, az megérdemli, hogy boldog legyen.” S a végzett teológus megtapasztalja, hogy minden bajból, szenvedésből nyitva áll

a kivezető út. „Nem arra, ahol mi keressük, hanem amerre állandóan nyitva tartja számunkra egy magasabb hatalom: A Gondviselés... Aranyhíd az örvény felett!”

A lelkeszi évek következnek. Segédlelkésként Tiszaföldvár és Mezőhegyes az állomáshelyei. 1935—51 közt Kardoskúton, az Orosháza és Hódmezővásárhely közti nagy tanyavilágban járja a végtelen alföldi utakat, toborozza híveit, szép templomot épít, jól megmunkált terepet hagy utódjára. 1951—57 közt a tokaji kis gyülekezet papja, közben egy esztendeig Tállyán is helyettesít. Utolsó szolgálati helye a nógrád megyei Szirák. 18 esztendőn át szolgál itt — lassan fogyó erővel, de töretlen buzgósággal, míg végül 1975 őszén testi látását mindjobban elveszítve nyugdíjba kényszerül. Feleségével Egerbe költözve egyik leánya (egészségügyi dolgozó) békés, csendes otthonában pihen meg szakadatlan életküzdeldmei után. Az embereket már csak, mint „járkáló fákat” látja, de hiszi, hogy Isten elhozza számára a színről-színre való látást a mennyei hazában. Lelkésztestvérei között, a Borsod-Hevesi értekezleteken igen jól érzi magát, már csak a hangunkról ismer meg bennünket, de hozzászólásaival gazdagítja az együttest. A testi látás elvesztése után újabb gyógyíthatatlan betegség fogyasztotta el teljesen életerejét, míg gyötrő szenvedéseitől végre feloldozta az igazi gyógyító Orvos. Az egri, Hatvani úti temetőben Garami Lajos nógrádi esperes és kardoskúti utóda, Farkas Lajos ny. lelkesz hirdették Isten vígasztaló ígéjét ravatala mellett, s a gyászoló családon kívül egykori híveinek kis csapata és az egri gyülekezet tagjai kísérték imádsággal és énekléssel síri nyugvóhelyére, előbb elhunyt felesége porladó tetemei mellé. Hisszük, hogy beteljesedett rajta, amit az Írás így fejez ki: „Sok nyomorúságon át kell bemennünk az Isten Országába” (Csel 14,22).

Pásztor Pál

Örömhír a gyermekeknek

Kövess engem!

1. Máté elhívása

Mt 9,9—13

Az anyag az íróasztalon

Máté titokzatos személye az evangélikusoknak. Márk leírásában ez az esemény Lévivel, Alfeus fiával esik meg, Lukács pedig még az apára vonatkozó kitétel sem teszi meg. Ez még azonban csak a kezdete annak a kérdéssorozatnak, amit Máté személye felvet.

Ezt az embert — népét áruló, leigázó rómaiakat kiszolgáló vámszedőt — minden igaz zsidó utálta. Feltűnő gazdagságban élt mások kihasználásából, így bűnössége senki előtt nem volt kétséges.

Eppen az a csoda, hogy Jézus hozzá, az utálthoz, a bűnöshöz lép oda és éppen őt hívja el követésére.

„Kövess engem!” — Jézus jól ismert hívószava. Megszokott forma volt, hogy a tanítómestert követték tanítványai. Útközben folyt a tanítás. A különleges az, hogy Jézus — ellentétben korának hasonló tanítóival — maga hívja el tanítványait, hogy vállalják az Ő életformáját.

Megdöböntő, hogy Máté minden kérdés nélkül megy. Ekkora erőt hordozott volna magában Jézus személye? Esetleg Máté elégette már meg, hogy mindenki őt gyűlölje? Vagy csupán ma kérdeznénk vissza automatikusan: miért? Nem tudom, miért indul el szó nélkül. Lényeges az, hogy megy.

Ezután új jelenet kezdődik. Nem lehet tudni pontosan, hogy kinek a házában vannak. Jézus bűnös emberekkel eszik egy asztalnál. Ez a legszorosabb közösség. Ma sem várunk mindenkit asz asztalunkhoz, csak akit szeretünk. Jézus ezzel is megmutatja, hogy Ő szívéből szereti ezeket az embereket és meg akarja őket bűneiktől, gonoszságuktól, eddigi életüktől szabadítani.

A farizeusok ezt nem értik, és szavá is teszik. Nekik is voltak pozitív vonásaik. Nem a gonoszság megtestesítői, hiszen ők igazán komolyan vették a hitüket és a nép életéért felelősséget éreztek. Jézussal szemben azonban a bűneik jönnek elő. Ők nem szeretik a nép ellenségeit. Jót akarásukban az Isten igazi mondanivalója mellett mennek el. Jézus szavában ez érződik: „nem látjátok, mennyire betegek vagytok ti is? Hozzátok is jöttem, ti nem fogadtok el engem. A betegeknek bezzeg szükségük van az orvosra. Túl egészségesnek érzitek magatokat.”

Mit is akarok elmondani?

Két középpontja van az ige tartalmának, amit a gyerekek is jól meg tudnak ragadni.

a) *Jézus a megvetetteket is szereti.* A gyermekek közössége hajlamos arra, hogy valakit kiutáljon magából. Talán még jobban mint a felnőttéké. Emlékszem arra, amikor természetesnek vettem kisiskolás koromban, hogy mindenki gyűlölettel fordult „a Tóth” felé. Szegény sokat szenvedett is emiatt. Minden gyermek részt vesz valami hasonlóban. Talán még a bibliára közösségében is.

Máté is utált ember volt. Jézus mégis szerette. Ha Jézust szeretni és követni akarom, akkor én hogy utálhatnék valakit is?

b) *Jézus hív.* Ha az ember elmege kirándulni, egészen máshogy öltözik, mint máskor. Valahogy a hangulata is más. Valaki odajön és beszélgetni kezdünk. Megpróbálok úgy beszélni, hogy értsük egymást. Kicsit más leszek, hasonlítok ahhoz, akivel beszélek. Nem könnyű alkalmazkodni.

Jézus erre hív. „Az én utamon úgy kell jönni, hogy más legyél, mint eddig voltál. Alkalmazkodj hozzám, vedd fel a stílusomat!” Ez bizony nem könnyű, de érdemes, mert Jézus jó útra hív.

Az óra menete

Természetesen itt szokásokhoz kell alkalmazkodnunk. Az esetleges játék, ének, imádság után egészen izgalmas kezdés szükséges. Ilyen lehet például, ha a vezető váratlanul azt mondja az egyik gyereknek: „Gyere velem!” A megszólított csodálkozva indul. Mennyire nehezebben jönne viszont, ha egy hosszú útra hívnánk el.

A bevezetés után a történet feldolgozására van szükség. Olyan előadásra, ahol minden lényeges rész élesen megragad az emlékezetükben. Ezt elősegítheti esetleg egy dramatizált forma, aminél viszont lényeges, hogy ne produkció legyen, hanem részletesen végiggondolt esemény. Még akkor is, ha ez a „színdarab” rovására is megy.

A mondanivaló elhelyezése lehet eközben is, aminek az az előnye, hogy nem válik el a ma és a történet akkori jelentősége. Az utána való leszűrésnek viszont a beszélgetés nagyobb szabadsága lehet a vonzereje.

Ez az óra bevezetése a három tagból álló sorozatnak. Ezért nagyon kell arra figyelni, hogy a központi szó — kövess engem! — legyen az óra végső mondanivalója. Máté hogyan válaszolt erre a szóra? Követte Jézust. Feltétel nélkül engedelmeskedett neki. Mi is követhetjük Jézust? Hogyan? Minket is hív? Mikor? Ne feledkezzünk meg arról, hogy a gyerekek elmondják saját gondolataikat. Hallgassuk meg ezeket figyelemmel és tereljük a beszélgetés medrébe őket.

2. Aki elindul Jézus után

Lk 9,57—62

Rövid egzegézis

Ez az ige sokkal nehezebb, mint az előző. Három emberről van itt szó. Az első követni akarja Jézust, de Ő lehűti azzal, hogy ez nem könnyű feladat. Lehet, hogy sok kellemetlenség éri azokat, akik Jézus után mennek. Ebben az igében ezt az otthontalanság feszültségével próbálja érzékeltetni. Jó az, ha valaki haza tud menni. Még az állatoknak is van saját barlangjuk, tanyájuk. Jézus arra a lehetőségre

mutat rá, hogy az Ő követőinek esetleg az otthontalanság kínjait kell kiállniuk minden tekintetben.

A másik embert Ő hívja. Ennek az embernek viszont meghalt az apja, ezért szent kötelessége, hogy eltemesse őt. A zsidók ezt különösen is komolyan vették. Jézus azt mondja neki: „ne ragaszkodj azokhoz a dolgokhoz feltétlenül, amiket megszoktál. Én vagyok az Élet, gyere és kövess!” A harmadik a hosszú út előtt el akar búcsúzni családjától. Jézus a szántó ember példájával válaszol. Ez a mondat az ige valódi mondanivalója.

Jézus kemény szavai ezek. Az Ő hívó szavára igent mondani nem könnyű. Az Elethez viszont erre az „igen”-re szükség van.

Meditáció

Három ember áll előttünk ebben a jelenetben. Három olyan ember, aki szívesen elindulna Jézus nyomában. Az első maga jelentkezik, a másik kettőt pedig Jézus hívja. Ez a készség azonban akadályokba ütközik. Mik ezek az akadályok? Ki az, mi az, ami ennek a lendületnek útjába áll?

Az első embernél az akadályt éppen Jézus szava jelenti. Hogy lehet ez? Jézus visszautasít valakit, aki Őt akarja követni? Ha nem is utasítja véglegesen vissza, mégis *meggondolásra készíteti*.

A másik kettőnél magától értetődő emberi kötelességek állnak akadályként. Természetes kötelesség, hogy valaki eltemesse halott édesapját. A másik pedig miért ne búcsúzzhatna el a hosszú út előtt övétől? Jézus nincs tekintettel erre? Miért kockáztatja azt, hogy ezek az emberek esetleg végleg elveszenek? Nem érdekli, hányan mennek utána?

Jézus után nem kell menni. Ő mindenkit hív ugyan, de nem erőlteti. Valóban nem a létszám érdekli, hanem azoknak a hite, akik követik Őt. A valódi akadályt ebben a szemléletben nem Ő teremti, hanem maguk a követni vágyók. Nem könnyű Jézus nyomába indulni. Feltételeket követel.

Ezek a feltételek viszont olyan természetesek, mint az, hogy aki szánt, az nem nézhet más felé, csak arra, amit csinálnia kell. Hiszen fontos, hogy a baráзда egyenes legyen és, hogy az eke mélyen fúrja a talajt. Nem lehet félrenézni. Jézus ezt mondja: „nagyon jó, ha jössz, de akkor az egész életedet add nekem. Tudj mindent elengedni, még azokat a dolgokat is, amik megszokottak az életedben. Figyelj a szántásra, hiszen annyit még a felszántatlan terület, hogy nagy szükség van kiváló munkásokra.”

A gyermekek még nem tudják, ki az a Jézus, akit követni akarnak. Ez a történet rámutat arra, hogy Jézus azt várja tőlünk, hogy ne félkeresztyének legyünk. Ne essenek a képmutatás bűnébe. Őrizzék meg azt, hogy gyermekek. Életalakításukban legyen teljesen Jézus az Úr!

A történet előadása után a gyerekek úgy rögzítsék az eseményeket, hogy naplószerűen szólaltatják meg a szereplőket. Tehát: „Elhatároztam, hogy Jézust, ezt a híres tanítót fogom követni. Sokáig kerestem. Végül egy nagy csoport közepén láttam meg.” stb. Ezekben az élményekben ne egy-egy gyerek szerepeljen csupán, hanem az egész csoport vegyen részt az „adatgyűjtésben”. Az órának ezt a részét nagyon élénk ké kell varázsolnunk. Ezek az emberek, akik ezeket a naplót írták ugyanúgy Jézus hívó szavára lesznek figyelmesek, mint Máté. Mégis

egészen más történet áll előtünk. Mátét hívta Jézus, és ő ment. Teljesen tiszta ügy. Itt viszont nem jön létre egyszerre a kapcsolat Jézus és az elhívott között. Mindig valami közbe jön. Mik ezek az akadályok? Mi lehet a háttérben? Mit mondanak az emberek és hogy viselkedik Jézus?

Figyelni kell arra, hogy a szántó ember képét nem mindenhol értik. Alaposan el kell magyarázni. Mikre kell figyelni szántás közben? Mit akar Jézus mondani ezzel?

Vizsgáljuk most meg a saját életünket! Mi is szoktunk „oldalra nézni”? Fel tudjuk-e áldozni a rajzfilmet azért, hogy elmenjünk a bibliaórára, vagy az istentiszteletre. Nem könnyű áldozat. Tudunk-e úgy nézni Jézusra, hogy ez erőt ad az olyan osztálytársunk szeretetére, akit mások nem szeretnek?

Jézus követése nem könnyű. Sok furcsaságot is hordoz. Mégis csak az mehet utána, aki rá tudja szánni az életét. Ez az odaszánás nem olyan, mint az, hogy zongoraórára megyek, hanem az egész életemet átítatja Jézus jelenléte. Lehet, hogy a földműves is énekelt szántás közben és talán észre sem vette. Viszont akik körülötte voltak, azoknak ettől a daltól könnyebben ment a munka. Valahogy ilyen Jézus követése. Keményen meg kell fogni az eke szarvát.

3. Feltétel nélkül követni Őt

Mt 19,16—30

Az ige

A gazdag ifjúról szóló esemény az előző ige fokozása. Jézus ott arról beszél, hogy az ő követése teljes életet követel. Itt fokozottan mutat rá arra, hogy, ha valaki nem tud lemondani, akkor az nem alkalmas erre az útra. Ennek a jelenetnek nincs megoldása, szomorú a vége — az ifjú elmegy.

Ez a fiatal ember egyik legszimpatikusabb negatív hőse az evangéliumoknak. Nagy lelkesedéssel lép oda Jézushoz. Tele van tettvágygal, kedvébe akar járni az Istennek. Úgy érzi, már sok jót tett, új területet keres az igaz életre. Jézusnak is feltűnik ez a lelkesedés. Nagy szeretettel néz rá. Ugyanakkor látja azt, hogy ez a fiú még alkalmatlan követésére, hiszen saját produkcióit tartja nagyra. Mégis megpróbál neki újat mutatni: „add el vagyonodat!”. Az ifjú kártyavár élete egy pillanat alatt összedől. Mindenre gondolt, de erre nem. Csak gazdagon tudta elképzelni az életét. Közben a vagyona istenévé vált.

Jézus kihasználja az alkalmat, hogy megtanítsa tanítványait arra, hogy bizony el kell tudni szakadni földi dolgoktól, ha igazán Jézus után akarunk menni. A tanítványokban felmerül a kérdés: „megérte vajon, hogy ezt az utat választottuk? Mi mit kapunk érte cserébe?” Jézus megnyugtatja őket: „Sokkal többet kaptok majd: örökéletet.”

Gondolatok az óra előtt

Ezen az órán teljeseedik ki Jézus követésének vizsgálata. Ennek a kérdésnek igazi nehézségei jönnek már elő. A gazdag ifjú nem is tudta legyőzni ezeket a problémákat. Vajon mai „gazdag ifjak” hogy birkóznak meg vele?

Miben vagyok én gazdag? Nem hiszem, hogy sokan értenék ebben a körben a pénzhez való ilyen fokú kötődést. Elsőnek ilyen dolgok jönnek talán elő: „a biciklimet nem adnám semmiért” vagy „Jól tudok úszni, nem cserélnék senkivel”. Milyen alapon ragaszkodunk dolgokhoz? Jó, ha az ember tudhatja dolgokról, hogy az az övé. Egészen más az életem. Nem vagyok zavarban, ha az osztálytársaim magnófelvételeikről beszélnek, ha nekem is van mivel előállnom. Ad egy bizonyos biztonságérzetet az, hogy van valamim.

Ismerek egy kislányt, aki mindig zavarban van, ha énekelnie kell, mert úgy érzi, hogy nem tud. Ezért nem is szeret mások előtt megmukkanni. Félt. Az viszont, akinek jó hangja van, nyugodt és bátor marad hasonló helyzetben. Biztonságot ad a hangja.

Mi adja az élet biztonságát? Ez ennek az ígének is döntő kérdése. Látszólagos biztonság kereséssel van tele a világ. Szülők nem vállalnak gyermeket, mert úgy érzik, hogy nincs meg az anyagi biztonsága.

Az élet igazi, valódi biztonságát egyedül Jézus követése adhatja meg. Vele való élő kapcsolatban látom meg azt, hogy az életem alapjában meg van oldva és nincs okom a félelemre. Mérlegre kell tenni a csere gazdaságosságát. A lemondás ezt a cserét jelenti. A gazdag ifjú nem tudta becserelni a vagyonához való kötődését Jézus követésére. Nem látta gazdaságosnak. Inkább elment. Jézus hívó szavában éppen ezt mondja: „Gyere bátran, mert megéri utánam jönni, hiszen én vagyok az Élet.” El merjük-e engedni a látszólag biztonságot nyújtó köteleinket Jézusért? Az elengedett dolgok így, mint az élet ajándékai és nem, mint istenei töltenek el minket.

Az ige élénk előadása után játékot javaslok. Játsszuk azt, hogy egy piacon vagyunk. Mindenkinek van valamije. Ennek krumplija, neki paprikája. Lehet vásárolni. Ennek az előadónak valami egész furcsa van a kosarában: Szép énekhang. Aki ezt megveszi, az szépen tud majd énekelni. A másoknak pedig olyan tehetség, amit, ha megvesz valaki, jól fog tudni tornászni. Ezeket viszont már nem adják pénzért. Valamit kell cserébe adni. Mi ebben a cserében a mérvadó? Az, hogy én egy olyan dolgot, ami nekem fontos lehet, felcserélek egy számomra értéktelenre. Van, akinek ez a fontos, van, akinek más. Jön a gazdag ifjú is erre a piacra. Boldog életet akar venni. Ott áll Jézus. Ő adna neki, de a gazdagságát kéri érte. A gazdag ifjúnak nem éri meg a csere, üres kézzel megy el. Most nézzük meg, ki mit adna ezért az életért? Vajon mindent? Miért nem tudott a gazdag ifjú odaadni mindent? Vége a játéknak. Na, miért nem? Mert ebben volt a biztonsága. Nekünk miben van a biztonságunk?

Ha egy hegymászó elengedi a kötelet, lezuhan. Neki abban van a biztonsága. Ugyanakkor egy harangkötelet nyugodtan elengedhetek, hiszen a föld biztos talajt ad. Mi a mi biztonságunk? A piacon csak Jézus árulja ezt. Ráadásul úgy, hogy, ha ezt megvettük, akkor minden mást is nekünk ad ajándékba. De ezek a dolgok már megváltoztak közben. Már nem is olyan fontosak, mert az igazán fontos Jézus követése lett.

Máté, a három ember, a gazdag ifjú harcoltak a követés nehéz kérdésével. Nekünk is meg kell harcolnunk ezt a harcot. Jézus viszont újra hív magához. Nem szabad erre a hívásra nemet mondani, hiszen elveszíthetjük a boldog életet és az igazi Életet is.

Koczor Tamás

4. Szoros kapun át

Mt 7,13–14

1. (Érdeklődésfelkeltés — bevezetés) Nagy tömeg a járda szélén. A jelzőlámpa szabad jelzésére várnak. Egyszer csak valaki elindul. A többi megy utána. Nem is figyelnek rá, hogy a lámpa még mindig tilosot mutat.

Beáll a vonat az állomásra. A tömeg megrohanja azt a néhány kocsit, ami legközelebb van. Tolakodnak, lökdösis egymást. Alig jut valakinek eszébe, hogy néhány lépésnyire kényelmesen felszállhatna.

Szilveszter a pesti utcán. Papírcsákós, trombitáló emberek. Egymást igyekeznek túlharsogni. Máskor csendes embereket is sodorja magával a tömeghangulat.

Míndezekből a példaképből (és más hasonlókból) kitűnik, hogy a legtöbb ember úgy gondolkozik: azt teszem, amit mindenki csinál. Nem tudja vagy nem akarja kivonni magát a tömeghatás alól.

Helyes az, ha gondolkodás nélkül mindig mások után megyünk?

2. A Bibliában többször olvasunk róla, hogy Jézust nagy tömeg hallgatta. Egyik ilyen prédikációját Hegyi beszédnek szoktuk nevezni, mert egy hegyen tartotta. Akkor már sokfelé ismerték Jézust. Beszéltek róla, hogy senki nem tud a főpapok, farizeusok közül úgy beszélni, mint Jézus. Tudták róla, hogy csodákat tett, betegeket gyógyított, mint senki más előtte. Nem csoda hát, hogy az emberek nagy csoportokban keresték fel, ha valahol megjelent. Akarták hallani, személyesen meg akartak győződni csodatévő hatalmáról. Mintahogy ahol történik valami és sok ember van együtt, vonzza a többi embert is. Jézus azonban nem azért jött, hogy az embereket ámulatba ejtse. Istenhez akarta visszavezetni őket, hogy Isten legyen az uruk és Neki engedelmeskedjenek. Aki komolyan akarta venni, amit Jézus mondott, ahhoz nem volt elég a tömeggel együtt lelkesedni.

3. Jézus ezt akarta tudomására hozni tanítványainak. Ezért használta beszédében a számukra ismert képet a szoros és tágas kapuról, a keskeny és széles útról. Abban az időben magas fal vette körül a városokat, melyeken a széles és magas városkapu mellett rendszerint egy szűk és kicsi mellékkapu is volt. A nagy forgalom a nagyobb kapun át bonyolódott le, melyen keresztül széles út vezetett a városba. A jelentéktelen mellékkaput, melytől keskeny ösvény vitt tovább, csak kevesek használták.

Mit akart Jézus ezzel a képpel mondani tanítványainak?

Ha Jézushoz akarnak tartozni, nem mehetnek egyszerűen, gondolkodás nélkül a többi ember után. Ha a többi ember lelkesedik, ők is; ha a többi nem, ők is elfordulnak Jézustól. Nem annak kell a számukra döntőnek, fontosnak lenni, mit akarnak mások, hanem hogy mit akar, mit kíván tőlük Isten.

4. Ezt a leckét nem volt könnyű a tanítványoknak sem megtanulni. Az emberek elutasították őket, szívük szerint tüzet kértek volna rájuk az égből. Versengtek egymás között: ki az első közöttük. Nehezen tanulták meg, hogy a szolgálatban kell elsőnek lenniök. Jézus nyugalmát féltve elküldték a gyermekeket; nem értették Jézust, Aki szeretetéből a legkisebket sem zárta ki. Hatalma megmutatását remélték Jézustól, s Ő élete példájával áldozatvállalása tanította őket.

Míndezt jelentette a szoros kapun bemenni és a keskeny úton járni. Bizony, kényelmetlen, nehéz út ez. Mintegy nehezen járható hegyi

ösvény számtalan akadállyal, nehéz erőfeszítést jelentő emelkedőkkel.

Jézus után menni ma sem könnyű senkinek. Elsősorban azért, mert önmagunkat kell újra és újra legyőznünk és megtagadnunk.

Hányszor merül fel a gyerekekben is a kérdés: Ne válasszak-e valami más programot vasárnap az istentisztelet helyett? Miért éppen én ne engedjek a haragomnak szabad utat?

5. Kérdezheti valaki: nem kíván túl sokat Jézus? Figyeljük még egyszer a mondatát: „...tágas az a kapu és széles az az út, amely a kárhózatba visz... szoros az a kapu és keskeny az az út, amely az életre visz...” Jézus azt az utat mutatja meg nekünk, mely egyedül visz az életre. Ha pedig életről van szó — ezt mindnyájan tudjuk — semmilyen áldozat nem túl nagy érte. Hiszen mindenkinek csak egy élete van. Jézus azonban még ennél is többről beszél. Nemcsak ezt a földi életünket óvja, félti, hanem a szoros kapun át egészen a célig, Istenhez akar vezetni minket.

Ezért hív ma is: „MenjeteK be a szoros kapun!”

Emlékeztető rajz: Tágas kapu és széles út, szoros kapu és keskeny út.

Ének: 450.

5. Út a célhoz

Jézus az út

Jn 14,6

1. Bevezetés: Mutassuk meg a gyerekeknek Magyarország autó-atlaszát, esetleg a menetrendek mellé adott térképeket. Beszélgessünk el velük arról: milyen sok út van egyetlen országon belül. Különböző fontosságú és minőségű utak: az autópályától a mellékutakig. A térképeken látható utakon kívül léteznek még más utak is. Van víziút, légiút stb. Olyan utak, ösvények, melyeket nem tüntetnek fel a térképek.

Bizonyára a gyerekeknek is vannak utazási tapasztalataik. Beszélgethünk velük arról: ki milyen messzi utat tett már meg, hol járt?

2. Mi a legfontosabb, amit el kell döntenünk, mielőtt útra indulnánk? El kell döntenünk: *hová* akarunk menni? Eszerint kell megválasztani az utat. Megnézni a menetrendet: mivel, hogyan lehet oda-jutni? Vagy utánanézni a térképen: milyen jelzésű út visz oda? Fontos tehát, hogy tudjuk a célt, hova akarunk menni.

Biztos, hogy célhoz érünk, ha helyes irányba indulunk? Mi segít, hogy útközben ne térrünk el a helyes útról? Figyelnünk kell az útjelzésekre, esetleg megkérdezhetünk valakit, aki ismerős azon a környéken és felvilágosítást tud adni.

3. Kérdezzük meg: hallottak-e arról a gyerekek, hogy életünket is szoktuk úthoz hasonlítani? Beszélünk valakinek az *életútjáról*. Miért mondjuk ezt? Mert életünknek is, mint az útnak, van kezdete és vége. S „útközben”, életünk folyamán sokszor kell döntenünk: mit tegyünk, merre menjünk, hogyan irányítsuk életünket? Néha sokféle lehetőség kínálkozik, nehéz közülük választani. Pedig egész életünk függhet döntéseinktől. Mi segít, ki segít, hogy a helyes utat megtaláljuk? Segíthetnek ebben a szüleink, a félnőttek. Az ő segítségükre mégsem számíthatunk mindig.

A Biblia sokszor hasonlítja az ember életét az úthoz, az úton való

járáshoz. S arról beszél, hogy Isten vezetni, segíteni akarja az embert ezen az úton. Dávid király gyakran imádkozik zsoltáraiban azért, hogy Isten tanítsa meg a helyes úton járni, vagyis az életét helyesen irányítani. Egyik zsoltárában ezt mondja: „Uram, taníts meg utadra, vezess a helyes ösvényen.” (Zsolt 27,11) Ő is és népe is, amelyek ezeket a zsoltárokat gyakran imádkozta, sokszor megtapasztalták, mennyire szükségük van a segítségre, hogy le ne térjenek a helyes útról.

4. Mit nevez a Biblia „helyes” útnak, „jó” útnak? Ami az Istenhez vezet minket. Nehéz ezt az utat megtalálni? Bizony nem könnyű!

Jézus éveket együtt töltött tanítványaival, mielőtt keresztre feszítették. Sok mindenre tanította őket. Mégis utolsó együttléteik egyikén az egyik tanítvány azt kérdezte Tőle: „Uram, nem tudjuk, hova megy: honnan tudnánk akkor az utat?” (Jn 14,5 Vagyis még annyi évi tanulás után sem voltak biztosak benne, hogy ismerik, megtalálják az Istenhez vezető utat.

Jézus ekkor így válaszolt: „Én vagyok az út”. Mit akart Jézus ezzel mondani? Ő nemcsak néhány útbaigazító szót kínál fel tanítványainak, hanem saját magát. Mint mikor az eltévedt vagy tanácstalan utast az utat ismerő nemcsak néhány kedves szóval útbaigazítja, hanem mellészegődik vagy beszáll mellé az autóba és úgy vezeti el a célíg. Jézus is ezt kínálja fel nekünk: ha mi vele maradunk, olyan úton járunk, mely a célhoz vezet.

5. Hogyan lehet Ő a mi utunk? Ha Rá figyelünk: hiszen igéjén keresztül mindig szólni akar hozzánk. Ha rendszeresen imádkozunk: hiszen így el tudjuk mondani félelmeinket, bizonytalanságunkat, tanácstalanságunkat. Ha keressük azok közösségét, akik Hozzá tartoznak: hiszen Ő azt ígérte, ahol az Ő nevében jönnek össze, ott lesz közöttük.

Jézussal célhoz érhetünk, Ő vezethet egyedül Istenhez minket.

Feladat: Keressünk az énekeskönyvünkben olyan énekeket, melyek az út képét használják.

Befejező ének: 785.

6. Fényt hint az útra Jézus

Jn 8,12

1. (Bevezetés). Külföldön találkoztam egy nálunk ismeretlen veszélyt jelző táblával, mely arra figyelmeztetett, hogy esős úton lámpával (sötétben) közlekedni háromszoros veszélyt jelent. Arra emlékeztetett, hogy a rossz látási viszonyok megsokszorozzák a baleseti veszélyt. A gyerekeknek is lehetnek saját tapasztalataik arról, milyen nehéz sötétben, rossz látási viszonyok közt az úton észlelni a veszélyt: kivilágítatlan kerékpárost, éles útkanyart, felfagyott útburkolatot vagy felbecsülni a távolságot stb. Valóban legalább „háromszoros” a veszély, hogy valami közbejön, s nem érünk célhoz.

2. Emlékezzünk vissza rá, amiről az előző alkalmakon beszélgettünk az életúttal kapcsolatban. Hogy életünk is olyan mint egy folytonos úton-levés. Vannak az életünknek olyan szakaszai, amikor itt is „rosszak a látási viszonyok”, nehezen tájékozódunk.

A gyerekeknek is vannak erre nézve már tapasztalatai. Gondoljunk arra: mennyire elfog a félelem sok gyereket, ha megbetegszik. Mint egy nagy, áthatolhatatlan sötétség veszi körül a félelem, melyből **nem lát kivezető utat.** Vagy elkövet valamit, ami miatt furdalja ugyan

a lelkiismeret, de bevallani sem meri. Belső nyugtalansága ijesztően eltorzítja tettének várható következményeit vagy a büntetést. Vagy mennyire sötétségként tud a gyermekre rászakadni a magány, ha úgy érzi, hogy senki nem szereti.

3. János evangéliuma leírja, hogy egyszer Jézus elé egy asszonyt vittek, akit súlyos bűn elkövetésével vádoltak. Az akkori törvények szerint halál járt érte. Mikor Jézus elé vezették. Jézus először nem szólt semmit, aztán azt mondta: „Aki büntelen közületek, az dobjon rá először követ.” Senki nem mert első lenni. Jézus akkor ezzel bocsátotta el az asszonyt: „Én sem ítélek el téged, menj el és többé ne vétkezzél!”

Mikor újra megszólalt — az evangélium szerint — ezt mondta: „Én vagyok a világ világossága; aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem övé az élet világossága.”

4. Nem tudjuk biztosan: időrendben egymást követte-e ez az esemény és Jézus kijelentése magáról? Az azonban valószínű, hogy János, a Jézust közéről ismerő tanítvány, nem véletlen helyezte ezeket egymás mellé.

Az az asszony bűneinek tudatában, mégis életéért remegve, magányosan állt ott az őt vádló emberek előtt. Jézus szava, „Én sem ítélek el téged, menj el, és többé ne vétkezzél”, mintegy hatalmas fény világított be magát vádló, félelmeikkel teli magányosságába. Az a világosság, mely Jézus megbocsátó szeretetéből áradt feléje, egyszerre eloszlatta körülötte a sötétséget: az önvád, a félelem, a magányosság sötétségét.

5. Jézus szeretetének fénye ma is így világítja be utunkat:

Rávilágít bűneinkre. Jézus közelében észrevesszük: mi a bűn bennünk. Mennyire messzire szakadtunk Istentől. Mennyire nem bízunk benne. De szeretetének fényénél értjük meg, hogy Ő mégis szeret minket, életét adta értünk.

Szeretetének erejével mi is világosságban járhatunk. Rá figyelhetünk, Neki engedelmeskedhetünk.

Legyőzi a félelmeinket. Jézus szeretetének fényénél értjük meg: nem kell félelmek közt élnünk. Az Ő kezében van életünk. Nincs aggodalomra okunk. Ha lesznek is életünkben olyan sötét útszakaszok, melyek között alig látunk előre, nincs olyan sötétsége az életnek, melybe bele ne tudna világítani szeretetének fényével.

Nem hagy magunkra. Szeretetének világossága végigkíséri életünket. Azt ígérte — és hogy ez igaz, azt azóta sok ember megtapasztalta —; velünk marad minden napon a világ végezetéig.

A korai keresztyénség idején úgy építették a templomokat, hogy a felkelő nap fénye beragyogjon a templomba. Ez mindig arra emlékeztette őket, amit Jézus mondott: „Én vagyok a világ világossága.”

Emlékeztető rajz: A nap sugarai a Krisztus monogramon keresztül esnek az útra.

Ének: 417.

Sárkányné Horváth Erzsébet

A keresztyén hit Ábrahám történetének a fényében

Az ószövetségi és újszövetségi történetek összekapcsolása a gyermekek előtt márcsak azért is fontos, mert a Bibliát (a teljes kinyilatkoztatást) szeretnénk hozzájuk közelvinni. Az Ószövetség és az Újszövetség összefonódottságát, egymásra utaltságát éppen Ábrahám története hangsúlyozza.

Ahogy Isten cselekszik: megszólít, tehát ő a kezdeményező; ígéréssel és adományával elhalmoz; hitre készítet és pedig sokszorosan megpróbált hitre — ez mind Jézus Krisztus felé mutat. Mert Ő az egyetlen és igazi „utód”, Ábrahám fia (Mt 1,1), aki azonban nagyobb Ábrahámnál (Jn 8,53). Akik Ábrahámtól eljutnak a Krisztus-hitig, azok nyerik el a teljes örökséget (Rm 9—11), és ők osztozhatnak Ábrahám áldásaiban (Gal 3,14). *Hitük* teszi őket Ábrahám igazi utódaivá (Rm 4,11k.). „Ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban. Ha pedig Krisztuséi vagytok, akkor Ábrahám utódai vagytok és ígéret szerint örökösök”. (Gal 3,28k.) — „Így tehát a bűnös emberiség sorsát a vétkes Ádám vázolja fel előttünk, a megmentett emberiségét pedig a hívő Ábrahám.” (Biblikus Teológiai Szótár)

Az itt következő feldolgozásokban megpróbálom a gyermekeket közvetlenül megszólítani, mert úgy érzem, ezt kell leginkább gyakorlunk: „gyermekül” beszélni Isten dolgairól.

1. A hit csoda, Isten ajándéka helyes kapcsolatba hoz Istennel

Mk 10,17—27

Hallottuk Ábrahám történetét. Szerencsés ember volt, mert neki sikerült az élő Istennel találkozni. Sikerült, mert Isten megszólította és ő erre mindent rátett... Hitt Istennel!

Nem mindenkinek sikerül ez! A legtöbb ember nem veszi egészen komolyan Isten megszólítását. A találkozás ezért nem lesz olyan, ahogy Ábrahámnál láttuk. Erre mondok el egy történetet.

Egy fiatalemberről van szó, aki jómódú volt. Ez a kérdés izgatta: „mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?” Annyira tudni akarta a választ, hogy térdelve (!) kérdezte ezt meg Jézustól. Mint amikor ti valamit nagyon szeretnétek megtudni és ezért odabújtok édesanyátokhoz, vagy édesapához. Ugyan ki más segíthetne, ha nagyon komoly kérdés foglalkoztat szívetek mélyén. — A fiatalember kérdését így is mondhatnám: mit tegyek még, hogy a mennyországba jussak? Azért mondta, hogy mit még, mert már sokat tett azért, hogy elnyerje Isten tetszését. — Kíváncsi vagyok, ti ugyanezért mit tettetek idáig? (—Várjuk ki a felsorolást: imádkoztam, Bibliát olvastam, templomba — gyermekbaptizációra jöttem, ezt-meg ezt a jót tettem stb.) És mit gondoltok, ez elég a mennyországba jutáshoz —? Ki gondolt arra, hogy a legtöbb gyerek még annyit sem tett ezért, mint ti? (Próbáljuk kiugrasztani a gyerekek Isten előtti „gazdagságait”)

Figyeljétek meg — most felolvasom a történetet a Bibliából — ez a Jézus előtt térdeplő ember nem volt elégedett vallásosságával és

nem is volt nyugodt emiatt. Jézus urunknak viszont éppen ez tetszett meg. Ő, tudjátok, valósággal keresi az olyan embereket és gyerekeket, akik őt szívből keresik és kérdezik. Akik igazán tőle várnak valamit. Ilyen kérdésekre ő mindig válaszolt, egyszer sem engedte el az így őt keresőt válasz nélkül. — Talán valamennyien tudjátok, hogy nekem vannak már felnőtt gyerekeim, de vannak még egészen kicsinyek is. A felnőttek karácsony, vagy születésnapjuk előtt össze szótkták írni, milyen ajándékokkal szerezhetek nekik örömet. Az összeírtakból én választok. Így mindig meglepetés is lesz az ajándékuk. A két kicsi, ahányszor csak elmegyek hazulról, ha még egy órára is, mindjárt kérdezik: hoztál valami „lepetést”? (= meglepetést) Sokszor viszek, sokszor nem. A szívem mélyén azt várom a kicsiktől és a nagyoktól is, hogy legjobban annak örüljenek, hogy hazajöttem, hogy újból együtt vagyunk. Ha elsősorban engem várnak, akkor megszólalhat ez a bizalmas kérdés is: édesapa, mit tegyek, a te tanácsodra van szükségem.

Jézus szeme szőnyegre mecsillant, amikor észrevette a hozzámert embernek őszinte kérdését. Ezt olvassuk erről a pillanatról — (felolvastatom a 21. verset.) Azt remélte ettől a furcsa követelésétől, hogy emberünk megszabadul attól is, ami eddig útjában állt igazi boldogságának. Ha eladja vagyonát, már semmitem gátolhatja abban, hogy úgy kövesse Jézust, mint a többi velejáró tanítvány. (Pedig, azoknak is volt még „eladni” valójuk!)

Meglepetésként hatott, amikor Jézus szavai után ez az ember lehajtott fejjel szomorúan távozott. — Ott volt egészen Jézusnál és mégsem sikerült igazán találkoznia vele.

A Jézussal mindig együttjáró tanítványok is megdöbbenek és csak ennyit kérdeztek tőle, de ezt szívük legmélyéről: ha ennek az embernek nem sikerült veled találkozni Urunk, akkor kinek sikerülhet ez —? Hol rontotta el ez az ember a veled való beszélgetést, — miért ment el úgy, mintha idegen volna —?

Emlékezzetek csak, hogy is volt Ábrahámmal, amikor találkozott az őt megszólító Istennel. Könnyebb volt neki elindulni Isten szava után, a nagy ismeretlen útra, mint ennek az embernek teljesíteni Jézus kívánságát —? Nem hiszem! Csak Ábrahám komolyan vette azt, aki szólt hozzá, és bizonyos volt abban, hogy Isten csak jót akarhat neki.

Ezért bújik oda minden gyerek szüleihez, ha valami nagyon hiányzik, ha bátorító jó szóra van szüksége. Anyukára, apukára mindenkori számítani lehet.

Istenhez, Jézushoz is lehet odabújni (!), — ezt nevezi a Biblia *hitnek*...

Látjátok, Ábrahámnak sikerült, a mi emberünknek nem.

Próbáljátok ti is meg, olyan tiszta szívvel, ahogy ez a két ember csinálta, Ábrahám, meg ez a gazdag ifjú. Annnyit mondhatok: Az Úr Jézus segítségetekre lesz, hogy nektek sikerüljön igazán találkozni Istennel.

2. A hit határtalan bizalom Istenben

Mt 6,26—30

A kijelölt történet különösen is alkalmas arra, hogy rámutassunk: „a képekben való beszéd nemcsak gyermekszerű, hanem Jézus-szerű is, hiszen Ő is így beszélt „gyermekkeihez”: Nézzétek! — és rámutatott a ma-

darakra, liliomokra, és új és új képet, vagy példázatot vetített hallgatói elé." (Vö. Gyökössy Endre nem rég megjelent, s e tárgykörben páratlan munkájával: Együtt a szeretetben.) Ezért csak megnehezítjük mondanivalónk átadását, ha azt nem bibliai történetekhez (!) kapcsoljuk. Bibliai tanítás átadására pedig csak az vállalkozhat, aki ezt úgy mondja el a gyerekek előtt, hogy valósággal eléjük rajzolja. — A rádióból ismert „ővóbácsi", Levente Péter módszere utánozhatatlan, szerintem, de sikerének egyik titka igenis átvehető: mozgásba hozza a gyerekek fantáziáját. Úgy mondja el, hogy az több, mintha lerajzolná, vagy levetítené mondanivalóját.

Már sok történetet ismerünk Jézus Urunkról. Talán nektek is fel-tűnt, hogy az ő szemei mindent észrevettek. — Mivel mindig úton volt, sok mindent látott is. Egyszer éppen virágos mezőn haladtak át, ő és tanítványai, amikor Jézus megállt és felkiáltott: nézzétek csak a fejük felett szálló madarakat! Milyen vidáman repülnek és milyen vidám az énekük. Mitől van ez a jókedvük —? Nézzétek csak ezeket az útszéli füveket, virágokat, vajon ki öltözteti őket, hogy ennyire szépek —? (— Sok előkelő lakásban, kiemelt helyen és díszes vázában gazvirágokat tartanak, mert szépségük vetekszik a legszebb dísznövényekkel! —) A tanítványok Jézus szavaira felkapták a fejüket. Hány-szor jártak már ilyen virágos mezőn, madárdal alatt, de erre még soha-sem gondoltak. Valóban, ki törődik a verebekkel, a hollókkal, a mezei liliomokkal és füvekkel. Mert, igaz lehet, nem ok nélkül olyan vidámak és szépek. — Jézus nem hagyta őket sokáig kétségben. Válaszolt töprengésükre: a mennyei Atya visel róluk gondot —! Az égi madarak nem tudnak vetni és aratni — folytatta Jézus válaszát —, nem képesek betakarítani és kenyérré feldolgozni a termést — a mennyei Atya tartja el őket. És ugyancsak ő öltözteti úgy fel ezeket az útszéli virágokat, hogy még a módosabb emberek is megirigyelhetik ruhájukat. Ezért olyan vidámak a madarak, ezért mutogatják szépségüket a mezei virágok, mert ők úgy élnek, ahogy teremtette őket az Isten. Hagyják, hogy Isten szeresse őket. — A tanítványoknak mindez teljesen új volt. De még inkább az, amivel Jézus még megtoldotta: titeket viszont még önáluk is jobban szeret az Isten, mindennél értékesebbek vagytok az Ő szemében. — Talán itt kellene felovastatni a textust, kiegészítve Lk 12,6k. verseivel és megmagyarázni, hogy kettős értelemben is igaz, ami „értékesebb" voltunk. Először is minket embernek teremtett Isten, mi képesek vagyunk okosan dolgozni... (Pröhle K.) Másrészt azért vagyunk értékesebbek minden teremtménynél, mert értünk odaadta, valóságosan feláldozta Isten az ő Fiát, Jézus Krisztust. (— Amitől Ábrahámot minden módon meg akarta kímélni, hogy Izsákot feláldozza, azt ő megtette! —)

„Mindezért én neki hálaival és dicsérettel, szolgálattal és engedel-mességgel tartozom" (KK).

Egy nagyapától hallottam, hogy igyekezett kis unokája szemét „látásra" megnyitni. Így szólt a gyerekekhez: nézd csak azt a kis buta csirkét, ahányszor iszik, annyiszor emeli fel a fejét és mozgatja a száját — biztosan minden kortyot megköszön Istennek.

Nekem, személyesen, sajnos nincsenek ilyen csodálatos élményeim. A fővárosban töltöttem gyermekéveimet. Egyet viszont nem felejték el, hogy mennyire félttem átmenni azokon a forgalmas utcákon. Egyedül — négy-hatévesen — erre gondolni se mertem. Viszont ha édesapám fogta meg kezemet, akár behunyt szemmel is nyugodtan átlépdeltem vele

a villamosok és autók ijesztő tömkelegében. Tudtam, hogy így nem érhet baj.

Azt gondolom, Ábrahám is hasonlóan érzett, ahányszor csak neki-vágott járhatatlannak látszó, félelmetes útjainak.

Befejezésül, nekünk, tanúskodó tanítóknak, ide kívánczik Anne de Vries néhány mondata. Témánkhoz is nagyon illik. Tőle is lehet tanulni a Bibliát „gyermekül” tanítani. A Fialok Bibliájának bevezetőjében olvasható: „Most jól figyelj ide, mert el akarom mondani, ki az aki mindent teremtett.

Tudod-e honnan van az, amit megeszel? Az a szép szelet kenyér, amit talán éppen most ettél?

Hát persze. Édesanyád adta. De a kenyeret ő a péknél vette. A pék lisztből sütötte. A liszt a molnártól van, a malomból. A molnár a búzából örölte. A búzát a földművestől kapta. A földműves a szántóföldön aratta.

De ki növesztette a búzát? Isten növesztette. Az Ūristen. És ha az Ūristen nem növesztette volna, akkor a földművesnek nem lett volna búzája, akkor a molnárnak nem lett volna lisztje, akkor a pék nem tudott volna miből kenyeret sütni, és akkor édesanyád nem tudott volna neked kenyeret adni. A te kenyered tehát az Istentől van, és ugyanígy minden más ennivalód is. Ezért kérjük az Istent, mennyei Atyánkat: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma!” —

3. A hit élő bizonyosság

Jn 6,66—69

Beszélgettünk már arról, hogy Istennel találkozni nem mindenkinek sikerül. Még a Jézushoz menő emberek közül sem. (Próbáljuk meg kérdésekkel felidézni a gazdag ifjú őszinte Jézushoz fordulását — és lógó orrú távozását őtőle. Kíséreljük meg a távozás okát is feleleveníteni, újból tisztázni.)

Ma a Biblia az egyik legolvasottabb könyv. Itt a mi országunkban is. Ha a bibliát árusító embereket megkérdezzük, azt mondják, nehéz eldönteni, hogy a hívők, vagy a nem hívők köréből vásárolnak többet belőle. — Tény, hogy az iskolai oktatásban is egyre több helyet kap a Biblia ismertetése. — Azt is tudjuk, hogy a Biblián keresztül Isten szól hozzánk. Akkor a növekvő bibliaolvasás folytán egyre több emberhez szólhat. Én hiszem, hogy ez így is igaz és ezért csak örülni tudok, hogy a mi Bibliánk egy újra fölfedezett könyvvé válik. — A felmérhető tapasztalat azonban más is mutat. Noha Isten részéről a hozzánk szólás, vagyis a vele való találkozás valóban el van készítve, az mégsem sikerül úgy, mint például Ábrahám esetében. (Most próbáljuk meg ezt visszakérdezni, kihegyeztetten, az Ábrahám történetekből.) Ez a bizonyos találkozás nagyon sokszor még addig sem jut el, ameddig a gazdag ifjúnál láttuk. Igen, ez úgy látszik nem Istenen, hanem *rajtunk múlik*.

Meg szoktátok figyelni, hogy ki és miért hiányzik a gyermekbibliakörből? És nyugtalanít ez titeket? Mert Jézus Urunkat bizony nagyon aggasztja! Annyira, hogy egy igen furcsa kérdést vetett fel legszűkebb baráti körében, tanítványai között. (Jó, ha itt olvastatjuk fel a textust, újból kérdezve, mi is volt Jézus meghökkentő kérdése — vs 67b.)

Mitől fél Jézus Urunk? Hogy a tőle elmaradozók, esetleg végleg elmaradnak. Hogy tiveletek is bekövetkezhet ez! Attól fél — így mondja szószerint —, hogy: „nem jártok vele többé.”

Hogy ez be ne következzen, néhány tanácsot adok. Ezeket én is a Bibliából tanultam:

a) Jézussal úgy lehet tartósan együtt járni, ha állandóan gondom van arra, hogy mások is részesüljenek ebben az örömben. A Vele járás örömében!

A mi gyermekbiblikörünkben van egy olyan kislány, akit én hiába hívtam éveket, hiába unszolták szülei is, csak akkor kapcsolódott körünkbe, amikor egy bibliköri kislányunk elment érte. Alig lehet megállapítani, hogy kinek jelentett ez nagyobb élményt, a meghívottnak, vagy a hívónak.

b) Jézussal úgy lehet együtt járni, ha azt végül is nem mások kedvéért csinálom. Nem a tisztelendő bácsi kedvéért, nem a szüleim és nagyszüleim kedvéért, — hanem magam érzem ennek szükségességét és egyre gazdagító örömét.

c) Ha mások kedvéért járok Jézussal, akkor igen könnyen megint mások kedvéért abba is fogom hagyni. De sokan maradtak el már éppem emiatt!

d) Nem kell félni attól, hogy Jézus el akar venni valamit tőlünk, meg akar fosztani szép gyermek-örömeiktől. (Gyanítom, hogy ilyesmire is gondolhatott az általunk már jól ismert gazdag ifjú.) — Jézusra éppen az a jellemző, hogy vele járva megtanulunk olyan vidáman énekelni, ahogy ezt a fölöttünk repdeső madarak teszik és olyan gazdagnak érezzük magunkat, mint a mezei virágok a maguk egyszerűségében. (V. ö. az előző előkészítővel.) — Ha pedig Jézus egyszer, vagy másszor mégis elvesz tőlünk valamit, ezt csak azért teszi, mert jobbat ad helyette. (Ismerős kép, a kisgyerekek kedvenc játékát is kiejti kezéből, ha egy szebb után nyúlhat.) — Megkérdeztem egyszer egy hűséges biblikörösöm édesanyját, nem volt még probléma a vasárnap délelőtti tévé-műsor és a gyermekbiblikör egyidejűségével. Azt válaszolta, hogy ezt ő már megtudakolta gyermekétől, de az csak ennyit mondott: „Anyu, ott jobb...” — (Itt hadd fordítsam magunk felé a kérdést. Tudjuk-e, hogy a gyermek valóban igazi élményt keres, és az élmények között elég jól tud osztályozni. Persze, hogy nem tudunk versenyre kelni a tévézéssel, rövid távon (!), de „hosszú menetelésben” igen! Ezalatt azt értem: *gyermekszerűen igazat adni*, azt, aki így szólt: én vagy az igazság, meg a jó pásztor, meg az áldott orvos... Ha rosszalkodnak a gyermekbiblikörösök, nem azt kellene elsőként megvizsgálnunk, miért nem köti le mondanivalónk a gyerekeket, hogy elfelejtene nekik rosszalkodni. — Mindezt ott érzem a Péterhez intézett kérdésben: *nekünk kicsoda Jézus Krisztus*. Van-e annyink Belőle, hogy még a ránkbízott gyermekeknek is tudunk kedvet csinálni a Vele járáshoz —?)

e) Végül úgy lehet Jézussal maradni, vele járni napsütésben és viharban is, ha egészen átjár a bizonyosság, ő az egyetlen, aki nem lép el mellőlem, nem hagy magamra soha. — Olyan korú fiúcskáról hallottam, mint közületek többen. Ott volt már a kórházi műtőasztalon, amikor így szólt hozzá a jószívű doktor bácsi: ne félj kisfiam, most el fogunk altatni. Mire a gyerek: tessék kicsit várni, én alvász elött mindig imádkozni szoktam. Felült és elkezdte: „Én Istenem, jó Istenem, becuskodik már a szemem, De a tied nyitva Átyám, amíg alszom vigyázz reám...” Ezután

már csak ennyit mondott: most már nyugodtan alszom el. A doktor is felsőhajtott — mi is nyugodtan kezdjük meg a operációt. — Ahol ilyen mélyre húzódik le a bizonyosság, hozzád tartozom Uram, ott mélyről jön a válasz is: „kihez mehetnénk...”

Jézussal valóban együtt járni érdemes! Ő ugyanis mindig úton van! Csak úgy, különösen elzárkózva (!), vagy bezárkózva(!), vagy csak alkalmankint felkeresve őt — feltétlenül lemaradunk tőle. A Biblia egész képvilága ezt üzeni: Jézus mindenütt, minden korban *előttünk jár*. Az utat ő ismeri, nekünk viszont őt kell jól ismerni és nyomában maradni.

Úgy gondolom gyerekek, igazán nagy kitüntetés számunkra, hogy Jézussal együtt élhetünk — itt a gyermekbibliakörben, otthon is, iskolában is, kirándulás közben is, mindenütt, ahová csak eljutunk. (Itt valóban lehetetlen elhallgatni, még a kisgyermekek előtt is, a teljes élet felé forduló felelősségünket, különben az egész tanításunk végleg „leül”. De itt a sablonok még ártalmasabbak, mint a felnőttek előtt!)

Nem szabad elfelejtenünk, hogy a Jézussal járást akkor(!) még Péter sem értette jobban, mint mondjuk Ábrahám. (Vö. pl. Dóka: Márk evangéliuma 215. old.) A több(!) húsvét és pünkösd után következett be!

Befejezésül talán sokat mondhat Polikárp, szmirnai püspök vértanúsága előtti szavai — amikor Krisztust tagadásra akarták rávenni, felmentést ígérve neki: — „Nyolcvanhat éve szolgálok neki, és soha nem bántott meg. Hogy tehetném, hogy átkot mondok királyomra és üdvözítőmre?” A jelen lévő keresztények leveleiből tudjuk, ezután békességgel fogadta a halált Bizonyosan azért, mert egészen odáig, egy hosszú életen át Jézussal járt.

Simonfay Ferenc

4. A hit növekszik Isten ismeretében

Mt 13,10—13

Kulcsszó: tanulás

Cél: A gyermek értse meg, hogy mindennapi életében segíti, amit Jézustól tanulhat. Ha tudom Isten akaratát, szívesebben és jobban veszek részt megvalósításában.

1. Ismétlés

Két csoportra osztjuk a gyermekeket (pl. a két oldal, vagy fiúk — lányok) és 10 kérdést teszünk föl versenyszerűen.

A téma összekapcsolása: Mi a példa? Ilyen legyél abban, amiben jó Ábrahám. Miben jó, miben nem követendő Ábrahám? A hívő ember példája. Kihez szeretnél hasonlítani? Példakép. (Általában azonnal, de később mindenképpen Jézust is mondják.) Miért mondtátok az Úr Jézust? mert szeret, a leghatalmasabb, semmi rosszat nem tesz, értünk halt meg a kereszten. Valóban, ő kell hogy a példaképünk legyen, de hogy el ne csüggedjünk, hogy messze elmaradunk, olyan valakit is magunk elé állíthatunk, akivel *teljesen egyformák lehetünk*. Aki előttünk járt a hit, (az Úr követésének) útján. Most néhány órán Ábrahám lesz a példaképünk. A hívő Ábrahám. A következő órákon elmondom Jézusnak egy-egy tanítását, példázatát. A végén találjátok ki, hogy ez hogyan vonatkozik Ábrahámra, a róla tanult történetek alapján! Hogyan valósította meg az életében!

2. A tanítás

Volt-e már titkod? S ugye milyen rossz volt, amikor előled titkoltak el valamit? Egyszer az Úr Jézushoz nagy sokaság ment, hogy hallgassa. Egy példázatot mondott el nekik. De nem értették, hogy a négyféle föld négyféle szívet jelent. Aszerint, hogy hogyan hallgatják az ígét. Amikor a tanítványok látták, hogy a sokaság nem érti Jézus szavait, megkérdezték tőle: Miért példázatokot mondasz nekik? Hát nem értik! És mi sem teljesen. Jézus így válaszolt: A példákkal meg akarom magyarázni, amit tanítok. Hogy szemléletes legyen. Hogy jobban értsétek. De aki nem az örök kincseket keresi nálam, csak a földi dolgokat, vagy aki nem figyel, az nem is fogja megérteni. Aki érzi, hogy talán róla van szó, de nem veszi komolyan, nem akar megváltozni, azon nem tudok segíteni. Annak csak egy kis történet marad, amit mondtam. Aki bedugja a fülét és becsukja a szemét, amikor róla van szó, az nem fogja érteni a szívében, hogy mit mondok és cselekszem.

De aki figyel, az megérti, amit mondok. S ha nem is értetek mindent teljesen, jó, hogy nem hagyjátok abba az érdeklődést. Jó, hogy engem kérdeztek. S most mégjobban elmagyarázom nektek a példázatot. — Ezután Jézus mindent részletesen elmagyarázott a tanítványoknak, úgy, hogy világos lett előttük, hogy hogyan munkálkodik és mit akar elérni a világban és az emberek életében.

3. Visszakérdezés

Mi volt a jellemző a sokaságra? Mi jellemezte a tanítványokat? Figyeltek, kérdezték Jézust. Akartak többet tudni, növekedni Isten ismeretében. Ha értjük Isten akaratát, ha tudjuk, hogy miért tesz valamit, látjuk, hogy hova vezet, akkor szívesebben és céltudatosabban szolgáljuk őt. Ha megismerhetjük jóakarátát irántunk és teremtett világa iránt, akkor mi is szívből azt akarjuk szolgálni.

4. Alkalmazás (Ábrahámra és ránk)

Ábrahám történetében hogyan látjuk, hogy a hit növekszik Isten ismeretében? Tudja, hogy van egy nagyon szép ország, ahova elhívta, és amelyet örökségül ígért neki Isten. Enged a hívó szónak. — Kijelenti neki az Úr, hogy a gonosz városnak, Sodomának el kell pusztulnia. Világosan megtanulja Ábrahám, hogy mi a bűn és mi a jó. S hogy a szent Isten számonkéri a bűnöket. Tudja, hogy nem öncélúan mondja el az Úr szándékát, hanem hogy valamit tegyen az emberek megmentéséért, amit ő eddig nem tudott, vagy amire eddig nem gondolt. — 1Móz 18,17: Ábrahám hittelt figyelt Istenre, azért mutatta meg neki tervét, titkait. Aki nem hittelt, vágyakozással figyel és olvassa az ígét, az nem érti meg az hiába hallja. — Megértheti a hit és megváltás útját az emberiség történetén keresztül. Mindig van kiút, ha az Úrnál keressük azt. S lesz egy teljes szabadulás a megígért Megváltó által. Nem értelmetlen az élet, a világ története. Előre halad a kárhozát vagy az üdvösség felé.

5. Aranymondás

„Hit által engedelmeskedett Ábrahám, amikor elhívatott, hogy induljon el” Zsid 11,8. Az aranymondást játékosan mondják el vagy tisztelettel, hogy öröm legyen. Pl.: Most mondják azok, akik piros pulóverben

vannak, a szemüvegesek, aki szandálban van, most halkan, hangosan, lassan, fiúk, lányok stb. — Miért ez az aranymondás? Ha megismerjük Isten akaratát, ha tőle tanulunk, akkor nő a hitünk. Ha Ő mond valamit, jó megfogadni. Jót tanít. Javunkat akarja. (Az aranymondást fölírjuk igéslapokra, melyekre egy térképet vagy útjelzőtáblát rajzolunk.)

5. A hit kapcsolat Istennel

Mt 7,7—11

Kulcsszó: Imádság, vagy kapcsolat

Cél: Hogy a gyermek tisztában legyen azzal, hogy amikor imádkozik, nem magában beszél, nem négy üres fal között van, hanem egy élő Személlyel, a mennyei Atyával beszélget.

1. Ismétlés

Mi a példázat? Ki nem érti és ki nem értheti? Mit kell tennünk, ha nem értjük? Mi a célja azzal Jézusnak, hogy példázatokban beszél? Mi Isten terve Ábrahámmal? Mi a terve veled? Mikor tanulunk szívesen? Mit mutat meg nekünk az Úr? Ki értheti meg az igét?

2. A tanítás

Láttatok, hogy Ábrahám jó kapcsolatban volt Istennel. Vajon mi is kapcsolatban lehetünk vele? Hogyan? Ez a kapcsolat az imádságban, imegolvasásban, akarata cselekvésében, követésében nyilvánul meg. Mégis hogyan kezdődik el egy kapcsolat? A beszéddel: vagy én szólítok meg valakit, vagy ő engem. Így teremthetünk kapcsolatot Istennel is. Mutatok nektek egy érdekes telefont. — Itt egy kartonpapírból kivágott telefont veszek elő, s a hívószám helyére ez az igehely van írva: Mt 7,7. — Mi a különös benne? A hívószáma egy igehely. Vajon mi lehet itt megírva? Egy olyan ige, amelyben az Úr Jézus a vele való kapcsolatra buzdít: „Kérjétek és adatik nektek, keressetek és találtok, zörgesetek és megnyitattik nektek!” Milyen szóval mondja itt Jézus az imádságot? Kérés keresés, zörgetés. Mi a különbség köztük? Van-e bennük valami fokoza-tosság? Egyre erősebb kifejezések. Miért? Nem akarja Jézus, hogy abba-hagyjuk az imádságot, amíg feleletet nem kaptunk rá. *Kitartóak legyünk* az imádságban. Ebből látja az Úr, hogy *komolyan gondoljuk-e*, amit ké-rünk. Vásárlásnál is az áruházban sokmindent látunk, ami jó lenne. De ahhoz, amit valóban szükségesnek látunk, meg akarjuk venni, visszame-gyünk. Talán többször is. Ti is sokmindent szeretnétek, ha megvennének a szüleitek. De van olyan kívánság, amire mindig visszatértek. Mi az? Az Úr Jézus biztat, hogy aki kér, mind kap, aki keres, talál, és aki zör-get, annak megnyitattik. Mikor kell kérni? Ha valami nincs és nem tudom magam elérni vagy megszerezni. Egy valamit lehet kérni Otóle, mint a legfontosabbat. Mi a legfontosabb neked? Te mit kérnél? Hogy jó legyek. Engedelmes tudjak lenni. Hitet. Hogy értsem a Bibliát. Hogy jó tanuló legyek. Hogy szépen írjak. — Mindezek közül *melyik a legfon-tosabb kérés?* Hogy az Úr Jézusban higgyek, az Ő követője legyek. Miért? Akkor mindig fordulhatok hozzá, mint mennyei Atyámhoz, hogy segít-sen minden más dologban is.

Jézus ezt így mondta tovább: Ha egy embernek a fia kenyeret kér, biztos, hogy nem követ fog adni neki. Vagy ha halat kér, nem kígyót fog adni neki. Ha tehát egy földi halandó ember, akinek bűnei vannak, aki egy kicsit önző, tud jó ajándékokat adni a gyermekeinek, akkor biztatok abban, hogy a szerető mennyei Atya sokkal inkább ad jókat azoknak, akik kérik tőle. Ennyire szeret az Isten. Ha te is az Ő követője, az Ő gyermeke leszel, akkor segít mindenben. De *addig ez a legfontosabb*, ezt kell kérni: Uram Jézus segíts, hogy a te gyermeked tudjak lenni! Mostantól neked és veled akarok élni. — És aki Jézus követése mellett döntött, az Ő gyermeke lett, az mindent kérhet Otőle. S vajon mindent megkap? Nem, *csak azt, ami a javára van*. Ha valamit rosszra vagy rosszszul használnánk, azt nem akarja adni. Ő boldoggá akarja tenni gyermekeit.

3. Aranymondás

Mt 7,7. Hat mozdulattal mutatva elmondjuk kétszer: Kérjétek (kártartó kéz) és adatik nektek (visszahúzódó, markát tartó mozdulat, mintha tele lenne a kezem), keressetek (kézből szemellenző és távolra figyelés) és találtok (lehajlás a földig, mintha fölvénnék valamit), zörögsetek (kopogó mozdulat) és megnyitattik nektek (kitáruló kéz)! — Elismételjük úgy, hogy a gyermekek is mondják és mutatják. Utána egyedül kell maradniuk úgy, hogy a tanító csak mutatja az aranymondást. Végül hat gyermeket hívünk, hármat-hármat szembeállítunk egymással, szóval és mozgással mutatják be az aranymondást, egymásnak felelgetve. Legvégül megint mindenki együtt mondja és mutatja az aranymondást. Esetleg kis ígéslapon ezt meg is kaphatják, rárajzolva a telefont is az ígehellyel.

4. Alkalmazás

Látjátok, a hit élő kapcsolatot jelent Istennel. Hogyan valósul ez meg tehát? Az imádságban. Hogyan látjuk ezt Ábrahám életében? Milyen kapcsolatban van az Úrral? Beszélget vele. *A mi imádságunk is ilyen beszélgetés kell, hogy legyen* a mennyei Atyával. Mi fejezi ki, hogy nem egyszerű emberi beszélgetés ez? Az imádság módja, formája. Hogyan imádkozunk? Összetett kézzel, becsukott szemmel, lehajtott fejjel. — Ábrahám mindent az Úrtól kért. Bízott benne, hogy jót ad. Valóban gyermekük született, mert annyira várták ezt. Az Úrhoz imádkozott Sodomáért is, hogy tartsa meg Isten a benne lakó hívőkért. Kik voltak ezek? Lót és családja. Fontos imádság ez is: amikor *nem önmagunkért, hanem másokért könyörgünk*. Milyen imádságok vannak még? Hálaadó, bűnbánó, kérő. Mikor jó, ha föltétlenül imádkozunk? Reggel és este. Miért ez a legjobb alkalom? Mikor kell még imádkoznunk? Étkезéskor, bajban, tanulás előtt... Ma ezen a gyermekbiblikörön kívül imádkoztál-e? Este tedd meg, mert téged is figyel, a te imádságodat is várja a mennyei Atya, s szomorú, ha nem válaszolsz neki.

5. Befejezés

A példázat fölolvása összefoglalásul a Bibliából. Egy nagyobb gyermeket kérjünk meg erre.

6. A hit áldás forrása a világ számára

Mt 7,15—21

Kulcsszó: Szolgálat

Cél: ráébreszteni a gyermekeket arra, hogy nem önmaguk számára kaptak valamit Istentől, hanem hogy azt továbbadják, azzal másokat is boldoggá tegyenek. Rávezetjük őket, hogy nekik is van szolgálatuk, még ha kis dolognak tűnik is.

1. Ismétlés

Miért sikerült sokminden Ábrahámnak? Mert hitt Istennek. Órá figyelte. S hogyan volt kapcsolatban az Úrral? Imádkozott hozzá. Minden imádságát teljesítette az Úr? Nem, csak amelyik a javára volt. Az Úr Jézus a Gecsemáné-kertben hogyan mutatta meg ezt a mennyei Atyára való teljes ráhagyatkozást? „Mindazáltal ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogy te!” Hogy tanítja nekünk a Miatyánkban? „Legyen meg a te akaratom!” — Észrevetted-e, hogy a múltkori óra óta Isten meghallgatta az imádságodat? Mondjatok rá példát!

2. A tanítás

Miről lehet megismerni valakiről, — akivel most találkoztok először, — hogy milyen ember? Arról, hogy mit tesz. A cselekedeteiről. Ami a szívünkben van, azt mondjuk és azt tesszük. Egyszer egy negyedikes gyerek meghívta a születésnapjára néhány osztálytársát. Szívélyesen fogadta őket. De amikor az egyik véletlenül leöntötte az ünneplő ruháját kakaóval, akkor nagyon csúnyán veszekedni kezdett vele. Kiderült, hogy mi van a szívében, amikor nem lehetett fölkészülni arra, amit tenni és mondani fog.

Jézus egy példázatban ezt úgy mondja el, hogy óvakodjatok a hamis prófétáktól, akik juhok ruhájában jönnek hozzátok, de belül ragadozó farkasok. A kétszínű emberektől, a képmutatóktól, akik másmilyenek, jobbnak akarnak tűnni annál, amilyenek valójában. *Lehet másnak mutatni magunkat, de mégis valamiből kiderül, hogy milyenek is vagyunk.* Miből? Igen, Jézus azt mondta, hogy a gyümölcszeikről ismeritek meg őket. Hiszen a tövisbokorról nem lehet szőlőt szedni, az akácfáról pedig őszibarackot. Mert a jó fa jó gyümölcsöt terem, a rossz fa pedig rossz gyümölcsöt. Nem hozhat a jó fa rossz gyümölcsöt, és a rossz fa sem hozhat jó gyümölcsöt. Tehát miről ismeritek meg, hogy milyen valaki? Az életéről, a cselekedeteiről, mint a fát a gyümölcséről. Ha valaki Jézushoz tartozik, annak látszania kell a cselekedeteiben. Mert magától senki sem tud jót tenni, de az Úr az övéit biztatja, segíti ebben és erőt ad nekik hozzá.

A gyümölcsre jellemző, hogy leesik, vagy leszakítják a fáról. Elválík tőle. Nem marad a fáé. *Az igazán a jócselekedet, amelyik szolgálattá lesz.* Mit jelent ez? Hogy önmagának semmi haszna belőle. Csak a másinak. Akivel cselekszi. Nincs hátsó indíték, hogy majd ő is viszonzza az én jószágomat. Az ilyen ember kinek segít? Csak annak, aki nála erősebb, gazdagabb, okosabb. A szolgáló ember pedig mindenkinek, akit észrevesz, hogy rászorul erre. Nem tarthatjuk meg csupán önmagunknak azt, amit Istentől kaptunk. Mit kaptunk tőle? Család, egészség, értelem,

erő, szép hang, szelídség. *Hogyan lesz ez áldás forrása a világ számára?* Úgy, hogy csitíthatod a veszekedőket, vagy nem kell folytatnod, viszonoznod, ha bántanak. Szívesen elmész a boltba, ha megkérnek. Szépen elénekelték néhányan egy éneket a gyülekezetben. Vagy verset is mondhattok. A gyermekbibliaóra után kérhettek egy sóprút, ha nagy sár lett a szép teremben. — Ha ilyen kedves és jóra igyekvő gyermekek leszek mindenütt, a gyülekezetben, otthon, az iskolában, akkor a felnőtteket is segítitek és örömet szereztek nekik ezzel. Akkor valóban elhiszik, hogy Jézus követői vagytok.

De mond még valamit a példázat végén az Ūr Jézus: Amelyik fa nem terem jó gyümölcsöt, azt kivágják és tűzre vetik. Nem mindenki megy be a mennyek országába, aki ezt mondja nekem: Uram, Uram, hanem csak az, aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát. Aki nemcsak meghallgat, hanem követ is engem. Aki megteszi, amit mondok. Aki pedig nem ilyen, az haszontalan fa, tűzre vettetik. Mit jelent ez? *A kárhozatba jut.* Miért? *Mert nem végezte el azt a feladatot, amely órá volt bízva.* Bárcsak a ti Jézussal való kapcsolatokotok következménye az lenne, hogy amit mond, azt meg is teszitek!

3. Alkalmazás

Látni lehet-e valakin, hogy hisz az Ūrban? Nem. Akkor miből látszik, hogy hisz-e, miből látszik Ábrahám hite? A cselekedeteiből. S melyek azok az általatok is ismert tettei, amelyekből világosan látjuk, hogy hite a világ számára is áldás forrása volt? Lótnak engedte a választást, hogy melyik területet akarja a magáénak. Kiszabadította Lótot Kédorlaomer fogságából. Imádkozik, minden tőle telhetőt elkövet Sodoma megmentésére.

4. Aranymondás

Gal 5,22: „A lélek gyümölcse: szeretet, öröm, békesség, béketűrés, szívésség, jóság, hűség, szelídség, mértékletesség.” — Az ígéslapra egy szőlőt rajzolunk, mely kilenc szemből áll, s mindegyikbe beleírunk egyet a felsorolásból. — Flanelltábara is egy nagy, szétszedhető fűrtöt készítenk, összekeverjük a szemeket, s együtt megpróbáljuk helyreállítani a sorrendet. Visszakérdezéskor néhány szemet megfordítunk s ki kell találni, hogy melyik az. — Miért ez az aranymondásunk? Mert mindennek a gyümölcsnek meg kell lennie a mi életünkben is. „A hit, ha cselekedetei nincsenek, önmagában halott.”

Széli Bulcsú

Az igehirdető műhelye

SZENTHÁROMSÁG UTÁN 13. VASÁRNAP

Gal 3, 15—22

„Tanévnnyitó” istentisztelet

Tudom, nem sok gyülekezetünkben van még hagyományos értelembe vett tanévnnyitó istentisztelet, mégis úgy érzem, ebben az esztendőben hiba lenne nem kihasználni azt a szekuláris kontextust, hogy a Szentháromság ünnepe utáni 13. vasárnap éppen szeptember első, tehát az új tanév nyitó vasárnapjára esik. Textusokhoz, az egész vasárnap üzenetének megragadásához jó „kapaszkodót” ad, ha egy kicsit újra visszahozzuk a gyülekezet tudatába a „tanévnnyitó” istentisztelet fogalmát. Ez még ott is lehetséges, ahol esetleg, ajánlatos módon, teljesen hiányzik a tanuló ifjúság az igehallgató gyülekezetből. Ez a vasárnap ugyanis felnőttek és diáknak, öregnek és fiatalnak egyaránt fordulatot, új szakaszt jelenthet az egyházi esztendő menetében. Vége a nyárnak, ami sajnos a legtöbb helyen gyülekezetileg is „uborkaszegont” jelent, leállnak sok helyen a hétközi alkalmak, bibliaórák, gyermek- és ifjúsági alkalmak. Mintha az iskolai tanév befejezésével együtt a „lelkeket is szabadságra” engednénk, sőt egyenesen küldenénk... De ennek az alig magyarázható „üresjáratnak” szeptember első hetével vége szakad. Ilyenkor próbáljuk újra indítani a gyermek- és ifjúsági munkát, ilyenkor kezdődnek új sorozatok a bibliaórákon, sok gyülekezetben ilyenkor indul a tulajdonképpen új munkaév. Mindezt, ami ilyenkor szinte a levegőben van, beállíthatjuk igénk üzenetének a fényébe, mind az oltári mind pedig a szószéki igének az összefüggésére figyelve.

A szószék felé

Templompad = iskolapad?

Akár indíthatjuk is igehirdetésünket a fenti kérdéssel, hiszen a nyári szabdságok után sokan ilyenkor kapcsolódnak be újra saját gyülekezetük rendszeres istentiszteleti életébe. De vajon milyen elvárással, milyen megfontolásból és számításból? Hogy amit nyáron elfelejtettünk és elhanyagoltunk, azt most újra felelevenítsük? Tényleg csak egyfajta különös iskolapad lenne a templompad, ahova újra meg újra beülnek olyan feledékeny tanulók, akiknek újra meg újra szükségük van a „korrepetálásra”, mert mindig elfelejtik a „tananyagot”, mindig rosszul felelnek az élet vizsgáin, és ezért mint egy rossz bukott diák évméltésre kényszerülve újra meg újra ugyanazt a tananyagot próbálják elsajátítani? A Galatákhöz írott levél tud egy olyan „pedagógusról”, akihez tényleg újra meg újra vissza kellene mennünk bukott diákként „évet ismételni” anélkül, hogy legcsekélyebb esélyünk is lenne arra, hogy egyszer végre átcsúszunk a vizsgán. Ezt a szigorú ne-

velőt Törvénynek hívják (Gal 3, 24—25), s ha valaki hozzá akar újra beiratkozni a tanév elején, az reménytelen vállalkozásba kezd. Nem az a baj ugyanis, hogy nem figyelünk eléggé ennek a „nevelőnek” a tanítására, nem az a baj, hogy pontatlanul idézzük teteleit vagy nem ismerjük elég részletes paragrafusait. Az oltári igében szereplő törvénytudó jól ismerte már hivatalból is a törvényt, mint ahogy a példázatban szereplő pap és lévita is biztosan tudta az odavágyó rendelkezést, parancsot, mégis otthagyták vérbefagyva a szerencsétlen sebészt a jerikói országot szélén. A törvény ismerete ugyanis egyáltalában nem tesz képessé annak megtartására is. Ennél a Törvény-pedagógusnál nemhogy a jeles vagy jó osztályzatra, de még az elégséges osztályzatra sincs sok esélyünk, gondoljunk csak egy „stréber eminens” tanulóknak a látványos bukására, a gazdag ifjú kudarcára. De hát akkor mit keresünk a templompadokban, ha ilyen reménytelen, nehézfejú tanulók vagyunk? A Galata-levél éppen ilyen „nehézfejú”, bukácsoló diákoknak íródott akkor és szól most is. Így summázható a levél örömuzenete: át lehet iratkozni egy másik mesterhez, a Mesterhez, Jézus Krisztushoz. Erről a döntő fordulatról így ír az apostol: „A törvény nevelőnk volt Krisztusig, hogy hit által igazuljunk meg. De miután eljött a hit, többé nem vagyunk a nevelőnek alávetve.” (Gal 3, 24—25) De vajon ez a lépés nem menekülés a törvény felelős betöltésének feladata elől? Vajon nem visszalépés ez, a könnyebb és kényelmesebb út választása? Mielőtt textusunk fényében keresnénk a választ erre az izgalmas kérdésre, vessünk egy pillantást ebben az összefüggésben is az oltári lekcióra, az irgalmas samaritánus jól ismert példázatára. Igen, maga a történet nagyon is közismert, de az azt kiprovokáló törvénytudói kérdés már kevésbé ismert még szorgalmas bibliailvasó és igehallgató hívek előtt is. A „De ki a felebarátom?” kérdés, amely világos utasítást, paragrafust akart kapni az óvatos kérdező arra nézve, hogy kit „kell” szeretni, nehogy véletlenül valakit „feleslegesen”, „potyára”, „ok nélkül” szeressen, vajon milyen hátsó gondolatokat takar? Vajon nem éppen ez a törvényeskedés a menekülés az igazi, feltétel nélküli szeretet kockázata elől? Nem éppen ez a gyáva és kényelmes megoldás? Hányszor tapasztaljuk hivatalos ügyeinket intézve az ostoba ragaszkodást merev előírásokhoz csak azért, hogy ne kelljen vállalni az önzetlen segítségnyújtás rizikóját? Hányszor menekülünk mi is írott és íratlan törvények mondvacsínált paragrafusainak fedezékei mögé, gyáván kitérve az őszinte segítségkérés elől? Amit sokszor „tapintatos” mellébeszéléssel „rossz szervezésnek” vagy bürokráciának nevezünk, többnyire, gyökerét nézve tömény törvényeskedés és szeretetlenség.

De hát akkor hol a helye a törvénynek életünkben és keresztyén hitünkben? Igénk erre segít választ találni.

Isten első szava: az evangélium

Meglehetősen elterjedt az a tévhit, hogy az üdvtörténetben Isten első szava a törvény, és éppen ezért a keresztyén igehirdetésben is először a törvény szigorával kell rádöbbsenteni az igehallgatót saját tehetetlenségére, hogy utána örömmel fogadja el az evangélium ajándékát. Ezt a hamis metódust veszi célba az egész Galata-levél és ezen belül textusunk is, amely bibliai tényekkel bizonyítja, hogy Isten első szava az evangélium, az Ábrahámnak adott ígéret. Az evangéliumnak nem feltétele, előzménye vagy éppen egyenes alapja a törvény. Isten nem „bánta meg” vagy vonta vissza az Ábrahámnak adott ígéretet. A Mózesen keresztül adott törvény nem kiegészítése, korrigálása az ígéretnek.

„Mi tehát a törvény?” — kérdezzük mindezek ismeretében a 19. vers szavával. Dr. Török István professzor ezt a következőképpen válaszolja meg a református jubileumi kommentárban: „A törvény is Isten adománya, mely a bűnök miatt adatott. Olyan, mint egy szűrő, szöges drótkerítés, amely körülveszi és egybezárja Isten népét. Külső veszedelmektől, elbitangolástól, kallódástól óvja... Ha a törvény viszsa nem tart, észre sem vesszük a bűnt, megszokjuk s hamar megbo csátunk magunknak... Korlátoz és őriz minket a törvény, de ugyanakkor vágyakozást is ébreszt valami más után.” (240. o.)

Pontosabban: vágyakozást ébreszt Valaki után, aki kiszabadít a szögesdrót mögül, hogy ne csak kényszerből, félelemből válasszam a jót, a tisztát, az Istennek tetszőt, hanem önként, szabadon. Így lesz a törvény valóban „Krisztushoz vezérlő mesterünk”. A törvény ugyanis önmagában véve kevés a teljes, igazi, szabad élethez. Erre akarta Jézus rádöbbenteni kora vallásos vezetőit, akik már rég nem az ajándékozók, élő Istent szolgálták, hanem helyette ajándékát, a törvényt bálványozták és szolgálták ki. S így a törvény valóban szögesdróttá vált, amely elválasztotta őket Istentől éppúgy, mint a felebaráttól. Gondoljunk csak a szombat-törvény embertelen megtartására, vagy éppen az oltári igénkben szereplő pap és lévita magatartására.

A törvény holt betűje valóban megöl és velem együtt másokat is halálra bánt, míg a krisztusi Lélek valóban megelevenít úgy, hogy másoknak is életet adhatok (irgalmas samaritánus...)

A törvényben is erő van, de csak fékező, óvó erő, amit bizonyos élethelyzetekben természetesen nem nélkülözhetünk (nevelés, törvényes rend és büntetés stb.). De ugyanakkor szükségünk van egy még nagyobb erőre: az evangélium diinamiszára, ami lendítő, mozgósító energia.

Szabadságból SZABADSÁGRA

Híveink egy jelentős része a nyári szabadságok után talán éppen ezen a vasárnapon ül be újra szokott helyére a templompadba, ami azonban igénk üzenete szerint sokkal több, mint iskolapad. Itt kaphatjuk az igazán felszabadító örömmüzenetet, azt az evangéliumot, ami szabaddá tesz minket önmagunktól és felszabadít a másik ember, a közösség igazi szeretetére és szolgálatára. A Galata-levél a keresztyén szabadság levele, mely nem néhány hét kilazulást, kikapcsolódást ígér, hanem egész életre szóló tartalmas szabadságot. Mert az evangélium nem csupán Isten első szava, mellyel az egész üdvtörténet alaphangját adta meg, hanem egyben az evangélium Isten utolsó, döntő szava Jézus Krisztusban, aki ezen a vasárnapon is mindent megtesz, hogy a templompadokból az evangélium erejével feltöltődött, szolgálatra felszabadult gyülekezet induljon tovább az új tanévbe, a hétköznapok vizsgáiba.

Gáncs Péter

SZENTHÁROMSÁG UTÁN 14. VASÁRNAP

Gal 5,16—24

I. Előkészületként

1. Gondoljuk végig azokat a szavakat, amelyek fontosak alapigénk mondanivalójának megértéséhez:

a) „Lélek”: Isten hatalmas és kegyelmes jelenléte az ember életé-

ben. Új viszonyulás és kapcsolat munkálója és megvalósítója. Munkájának eredménye abban jelentkezik, hogy Isten szerinti, Istennek tetsző életet élünk: „Lélek szerint járunk.”

b) „Test”: a bűn és a halál hatalmába került ember. Nem csupán testiség és érzékiség, hanem az Istentől elszakadt és az Istennel szembenálló egész ember, akinek életiránya öntörvényű, nem a Lélek által vezetett és meghatározott.

c) „Kívánság”: a „testből” eredő, Isten ellen törő akarat. Őzés, amelynek bűvöletében senkire sem vagyunk tekintettel.

d) Érdemes pontosabban meghatározni a 19—21. versekben található „bűn-katalógus” egyes tagjainak értelmét. A „tisztátalanság” a „szent”, az Isten szerinti életvitel ellenkezőjét jelenti. „Bujálkodás” a féktelen, zabolátlan, minden korlátot elutasító életmód, a „minden szabad” életfilozófiája. A „bálványimádás” részben visszautal a bűn-lajstrom első négy tagjára (a szexualitás lehet bálvánnyá), részben a következő láncszemhez, a „varázsláshoz” kapcsolódik. A „farmakeia” kifejezheti a bálványimádás különböző formáit (mágia, varázslás), de drogok és mérgek segítő, vagy ártó szándékkal való készítésére is utal. A „féltekenység” görög megfelelője „buzgóságot” is jelent, így a következő értelme van: szenvedélyes igyekezet, elvakultság, fanatizmus. A szótárban az „önzés” mellett még a következő kifejezések állanak: bérehség, haszonlesés, pártskodás, pártszenvédély, civódás. Talán valamennyit magában foglalja az „intrikálás” szó. A „részegség” és a „tobzódás” az elvadult életmód jellemzői.

A leírtakhoz két megjegyzést fűzök: Pál apostol azzal a megjegyzéssel vezeti be a felsorolást, hogy a test cselekedetei „nyilvánvalók”, azaz azonnal fel lehet ismerni őket, nincs szükség hosszús magyarázatra. Mindenkinek tudnia kell, hogy mi veszedelmes az egyes ember, továbbá a közösség számára. A katalógus végén pedig ezt írja: „...és ezekhez hasonlóak.” Nem sorolt fel mindent, nem rendszerez. Csupán érzékelteti, hogy „kapásból” hányféle bűnös nyomorúságot lehet felsorolni.

e) A 22. és 23. versben említett „Lélek gyümölcsei” többségükben a bűn-katalógus egyes tagjainak ellenpéldái. A „szeretet, öröm, békeesség” az új élet ismertetőjele, mindegyikük az örök élet felőli ígéretet is hordoz. A „türelem, szíveség, jóság” Isten magatartására jellemző. Nem hiányozhatnak abból az emberből sem, akit a Lélek vezet. A „hűség” bizalom Isten iránt. „Szelídség” az, amikor valaki nem áll követelésekkel a másik elé, arra hivatkozva, hogy mi a joga. Ebből a magatartásból az önigazságon alapuló ítéletet is hiányzik. Az „önmeztartóztatás” az elvadult életmód ellentéte.

f) Végül azon kell meditatálnunk, hogy miért fogalmaz így Pál apostol: „a test cselekedetei” — „a Lélek gyümölcsei”. A „cselekedet” a felelősségemre, a „gyümölcs” a megajándékozottságomra utal. Mint megajándékozott Isten előtt felelős vagyok életformámért, életvitelémért.

2. Az igehirdetés megfogalmazása előtt próbáljunk válaszolni néhány önmagunkhoz intézett kérdésre. Tegyük meg akkor is, ha ennek nem látjuk közvetlen hasznát igehirdetésünk számára. Ilyesféle kérdésekre gondolok:

a) Hogyan jelentkezik életemben, hogy egyszerre vagyok igaz és bűnös?

b) Gondolataimban, döntéseimben, munkámban, emberi kapcsolataimban hogyan okoz feszültséget a „test” és a „Lélek”?

c) Mit „engedhetek meg” magamnak, ha komolyan veszem a szent-ségeket és az evangéliumot?

d) Mit várok „cselekedeteimtől”?

e) Hogyan függ össze magatartásommal (etikámmal) a reménységem (az eszchatológiám)?

II. Az igehirdetés felé

1. A vasárnap jellege

Az evangélium (Lk 17,11—19: a tíz leprás meggyógyítása) kétféle emberi magatartást állít elénk. Az egyik csak arra használja Jézus irgalmasságát és hatalmát, hogy kibírhatóvá, elfogadhatóvá váljék az élete. A másiknak Jézus maga kell. Aki felismeri, hogy kicsoda számára Jézus, az minden elé Őt helyezi. Saját életénél is drágább számára Jézus, aki éppen így lesz számára Életté.

Ennek vallására és vállalására a Lélek tesz képessé.

2. Gondolatok az igehirdetéshez

a) Természetes és magától értődő igazságként valljuk, hogy az élet-hez mindenkinek joga van. Nem máról holnapra alakult ki ez a látásunk. Az emberiség legjobbjainak évszázados, sőt évezredes küzdelmére volt szükség, hogy ez a látásmód általánosan elfogadott legyen. Még ma sem fogadja el mindenki. Sokan vannak, akik kétségbe vonják a másik ember élethez való jogát, mert más a bőre színe, más a vallása, más a világnézete. Isten ellen elkövetett bűn ez, hiszen az élethez való jogot az Isten adta az embernek, amikor megteremtette, és a világ, az egész teremtettség urává tette.

b) Az élethez való jog hangoztatása mellett beszélnünk kell az élet lehetőségessé tételéről is. Az élethez való jog abban teljesedik ki, hogy élethelethez adok embertársamnak. Képmutatás úgy hirdetni az élethez való jogot, hogy közben valakitől megvonom az élethelethez. Az emberiség történelméből bőségesen idézhetünk példákat erre a képmutatásra.

c) Mint Isten minden ajándékával, az élethez való joggal is vissza lehet élni. Mi mindent ítélnék el, utasítanak vissza, vagy forgatnak ki igaz értelméből azzal a jelszóval, hogy „nekem is van jogom az élethez”. Hány tizenéves csapja be maga mögött otthona ajtaját, száján ezzel a mondattal. Így érvelhet a férj, amikor megunja az évtizedek robotjában megöregedett feleségét. Ezt mondja a fiú, amikor szociális otthonba dugja édesanyját, hogy ő maga szabadabb, függetlenebb legyen. Talán akkor is hivatkozunk rá, amikor azt akarjuk megmagyarázni, hogy miért maradtunk el a gyülekezettől, az istentisztelettől.

A visszaélés lehetősége annak a kérdésnek a kimondására kényszerít, hogy ki az, aki számára élethelethez akarunk teremteni? Kinek akarjuk megszerezni és biztosítani az élethez való jogot? Két lehetséges válasz van, és ezek két táborra osztják az emberiséget. Az egyik válaszban az önérdék szólal meg hatalmas erővel, a másikban emberen túli hang csendül fel.

d) Sokan vannak, akik az élethez való jogra hivatkozva csak a maguk élethelethez gondolnak. Egyedül azt akarják elérni, ami számukra előnyös. Esetleg hajlandók másokat is „bevenni a buliba”, ha úgy ítélik, hogy így könnyebben szolgálják saját érdekeiket. (Lehetőségünk és időnk szerint válogathatunk a 19—21. versek bűn-katalógusából: nem nehéz megtalálni az ott említettek mai megfelelőjét.) De bármennyire meg tudja indokolni viselkedését valaki, magatartása fölött az

Isten ítélete van: „...akik ilyeneket cselekszenek, nem fogják örökölni Isten országát.” Azaz: akik így értelmezik az élethez való jogukat, azok eltévesztik és elveszítik az igazi életlehetőséget!

e) Isten köteleességünké tette, hogy a másik ember élethez való jogát tartsuk tiszteletben, hogy embertestvéreink számára teremtsünk életlehetőséget. Isten ezt tette meg Jézusban. Értünk is ezt cselekedte. Ezért minket is ebben az irányban akar továbbléldíteni. Nem a mi erőnkre számít, hanem saját erejét kínálja. Lelke jelenléte életünkben széttöri önzésünk korlátait és arra tesz képessé, hogy tőle kapott ajándékainkat mások érdekében használjuk. Igaz, a Lélek gyümölcsei az én életemben lesznek valósággá, de ha valóban a Lélek gyümölcsei, akkor elsősorban a testvér érdekében használom fel őket. Biztos, hogy emberi megítélés szerint „veszteséges” ez a cselekvésmódom. És mégsem leszek vesztes, mert az kapja meg az életet, aki hajlandó az életet „elvezíteni”.

f) Bizonyos, hogy nem könnyű ezt az életformát megvalósítani. Egyetlen nekirugaszkodás, egyszeri elhatározás semmire se visz. Világunkban sohasem érünk a végére. De izgasson a feladat, a megbízatás, a lehetőség. Arra hívtunk el, hogy embertársaink számára biztosítsuk az élethez való jogot és az élet lehetőségét. Lehet, hogy egyikük-másikuk számára ez az örök élet lehetőségét is jelenti.

Legyünk azzá, amik tulajdonképpen vagyunk: Jézus Lélektől vezetett és erősített eszközei!

Bohus Imre

SZENTHÁROMSÁG UTÁN 15. VASÁRNAP

Gal 5,25—6,10

Egymásért a lélek által

Gondolatok az alapigéhez

A felkészülésben hasznosítható a Lelkipásztor 1975. augusztusi számában található két előkészítő.

A levél középponti mondanivalója: *Krisztus evangéliumának védelmezése a zsidó tévhitűséggel szemben.* S hogy ez mennyire szívügye volt az apostolnak, mutatja az a határozott, olykor kemény, ellentmondást nem tűnő hangvétel is — „...aki más evangéliumot hirdet... átkozott legyen (1,8—9)...” esztelen galaták... a törvény cselekvése alapján kaptátok a Lelket, vagy pedig hit szerint...” (3,1—2) stb. — mely a mindenáron megmenteni, megtartani akaró szeretetből fakad.

A megelőző fejezetekben a törvény és evangélium kapcsolata, az Isten előtt való megigazulás kérdése kerül elő, ebben a részben pedig a keresztyén élet gyakorlásának összefoglalását adja. Minek kell következnie abból, ha valaki az evangéliumot elfogadja, abból él.

Világosan, egyértelműen szembeállítja a világban lévő „kétfajta törvényszerűséget”: a bűn és a halál törvényét (a gonosz vonzását) a Jézus Krisztusban való élet lelkének törvényével (Isten szeretetének vonzásával). Ki melyik „törvényszerűség alatt él, életének gyümölcseiről megismerhető (Mt 7,17). Életünk gyümölcseiből mi magunk is, de mások is lemérik kinek szolgálunk.

— ... Krisztus törvénye... Különös, hogy az apostol aki küzd a törvényre való hivatkozás ellen, itt és 1Kor 9,21-ben használja ezt a kifejezést. „A szembeállítás kedvéért használja. A be nem tölthető ezért hálát eredményező törvény helyett az élete eredményező Krisztus evangéliuma áll. Krisztus törvénye, amely komoly követeléseket tartalmaz, az egész embert akarja, és kívánja megfelelő életet, de a követelésekhez erőt is nyújt, úgyhogy azok már nem betölthetetlenek.” (Kiss Jenő: A megigazulás útja 51,1.)

— „... egymás terhét hordozzátok...” — „... mindenki a maga terhét hordozza...” Feszültséget hordoz a két mondat tartalma, de nem áll ellentétben egymással. Egyiket sem lehet a másikkal kijátszani; — van nekem elég gondom, terhem, nem érek rá mások bajával törődni. Oldja meg mindenki a maga ügyeit ahogy tudja... — De nem lehet fontoskodni, szétszóródni ezer felé, hisz az ilyen mindig csak „látszatszorgoskodás”, hiú dicsőségkeresés, mely saját szolgálatának, családjának, közösségének kárára megy. Mások gondjainak felvállalása nem mentesít a ránk bízott, de el nem végzett feladatok súlya alól. Krisztus törvényének egyik különös sajátossága, hogy a saját terhünk csak addig olyan elviselhetetlen, nehéz, amíg csak azt hordozzuk. Könnyebbé válik, amint másokét is magunkra tudjuk venni.

Összefoglalva igénk üzenetét; segítséget akar nyújtani hogy keresztyén életfolytatásunk ne kétfelé való sántikálás legyen, hanem Krisztus szolgálata, amely mások szolgálatában realizálódik. Erre a Lélek által nyílt lehetőség.

Gondolatok az igehirdetéshez

1. *Lélek által szolgálni csak akkor lehet, ha előbb elfogadjuk Jézus szolgálatát.* Jézus az utolsó vacsora alkalmával felállt az asztaltól és elkezdte mosni a tanítványok lábait. Amikor Péterhez ért, ő heves tiltakozásban tört ki; „... az én lábam nem mosod meg soha...” Erdemes alaposan átgondolni Jézus választát: „... ha nem moslak meg, semmi köződ nincs hozzám...” (Jn 13,8). A mennyei Atyához, Jézushoz ma is csak annak van köze, aki elfogadja szolgálatát; bűnbocsánatát, igéjét, az úrvacsora által való megújulást, az Istennel való beszélgetés lehetőségét, és az örökélet ajándékát. Akaratunk ellenére a Lélek nem cselekszik bennünk, de kész cselekedni bennünk és velünk, ha ott van a szívünkben a követésére való odaszánás. Életünknek uralma alá való rendelése. Egyedül ez az ami ki tud emelni a „régí természet” uralma alól. Ahhoz, hogy szívünk meg tudjon indulni mások terhének hordozására, előbb rá kell döbenni Jézus értünk vállalt áldozatára. Aki hittel kinyílik Isten felé, szeretete részsévé válik, az ki tud nyílni az emberek felé is.

Egymás terhét hordozzátok! A Lélek ajándéka nélkül ezt csak úgy lehet elvégezni — ha lehet egyáltalán — hogy erényt formálok belőle magamnak. — Lám én nyílt fáradok gyermekeimért, idős szüleimért, gyülekezetemért stb. Mindjárt ott a kísértés; — különb vagyok másoknál. Ez a látszólagos áldozatkészség öncsalás, mert hálát, köszönetet, elismerést vár. Pedig az Isten elfogadó szeretetéért hálából kellene fakadnia. A Lélek végzi el, hogy örömet jelentsen az egymás terhét hordozó szeretet. Annak is aki fölvállalja és annak is akinek a gondjait fölvállalják.

Egymás terhének hordozása nem csupán humánus követelmény — nézzétek mehnyi nyomorúság, szenvedés, igazságtalanság, éhezés, háború

nehezedik egyik vagy másik embertársatokra, segítsetek! — hanem Krisztustól kapott drága küldetés. Hogy eleget teszünk-e ennek az tükrözi, hogy élő közösségünk van-e feltámadott Urunkkal.

2. *A Lélek által valónk képessé közösség formálására.* „Ha valakit tetten is érnek valamilyen bűnben, ti akik lelki emberek vagytok, igazítsátok helyre az illet szelíd lélekkel” (6,1). Látszólagos ellentétet hordoz ez a mondat. Mintha lennének emberek akik a Lélek vezetése alatt élnek és ők már nem is vétkeznek, ugyanakkor vannak még olyanok akik nem ismerik a „bűntelen” élet megvalósításának lehetőségét. Sokkal inkább arról van szó, hogy egyetlen pillanatra sem függetlenítheti magát a Lélek által élő ember az Isten bűnbocsátó kegyelmétől. Sőt ezért a kegyelemért csak hálás lehet, hogy bukásaiból újra talpra lehet állni és úgy elindulni mint aki egészen tiszta lett. A Lélek nemcsak vezet, megbocsát, hanem erőt is ad kívánságokat legyőzni, kísértésekben megállni, ellenszegülni a gonosznak.

Aki megismerte a Léleknek ezt a megőrző és megújító hatalmát, — lelki ember — az nem fog fülbe súgva, hátmögötti, elítélő, megvető vélelmenyt alkotni arról, akit tetten érnek. A bűn leleplezése, szembemondása úgyszólamint megaláz. Akit már tetten értek, aki már szembetalálkozott a bűnével, de a Lélek erejével újra kezdhetett, az átérzi, hogy mennyire a szelíd lélekkel mondott eligazító szóra van szükség. Amelyik nem emberi ítéletet hordoz hanem Krisztus megtisztító ítéletét, és megújító kegyelmét. Ez pedig nagy tehervállalást jelent, mert egyszerűbb a kemény ténymegállapító ítélet, mint az imádsággal előkészített helyreigazítás és az elinduláshoz szükséges támogatás megadása.

3. *A Lélek által lesz életünk megvetése áldássá.* Életfolytatásunk, magatartásunk, beszédünk, cselekedetünk kihatással van környezetünkre, jövőnkre. Mindenki azt aratja amit vet. Senki sem mondhatja, hogy amit tesz és ahogyan él, az csak rá tartozik. Egy ember ragályos betegsége másokra nézve is veszélyt jelent. Isten szavának való engedelmességből áldás származik másokra is. Hatáskörünk, lehet kisebb vagy nagyobb, másokra gyakorolt befolyásunk szándékos vagy akaratlan, az bizonyos, hogy magatartásunk automatikusan kihat környezetünkre. Ez a törvényszerű következetesség a lelki, szellemi és erkölcsi életre is vonatkozik. A törvény megszegése szabadságvesztéssel jár, a kicsapongó életmód, házastársak önzése a család széthullásához vezet. Gyülekezeteknek csak önmagukkal való törődése, a samaritanusi szolgálat elmulasztása, az élet valós problémái elől való elzárkózása a közösség meghasonlásához vezet.

Vetőmag lehet a szeretetünk vagy a gyűlöletünk, az imádkozásunk vagy az átkozódásunk. Megbocsátásunk vagy bosszúállásunk. Szívet nemesítő szavunk vagy trágár beszédünk. A szelídségünk vagy a durvaságunk. Az irgalmasságunk vagy a kegyetlenségünk. A békítésünk vagy a gonosz cselszövésünk. Mosolygó arcunk vagy haragos tekintetünk. Simogató kezünk vagy lesújtó öklünk. Segítő részvétünk vagy rideg közömböségünk.

A Krisztus egyháza által hirdetett ige hitele függ attól, hogy mennyit lát belőle megvalósítva aktív szeretetben a világ. Ha Krisztus követésében élünk, akkor az a Lélek által való szolgálatra, segítségre, szeretetre kötelez bennünket. Engedjük a Lélek buzdításának (szorongatásának) hogy igazabb lelki emberekké váljunk, akiken keresztül ma Urunk szolgálhat a világban.

Bálint László

SZENTHÁROMSÁG UTÁN 16. VASÁRNAP

Ef 3,13—21

Szövegmagyarázat

A 13. vers lezárja Pál közbeiktatott gondolatmenetét, s a 3,1-ben megkezdett imádsága a 14. verssel folytatódik és teljeseedik ki a doxológiában. Vitatott a 13. vers első szava: „aitumai”. Kiegészítésül „ton theon” kívánczokik vagy az olvasókra nézően „hümas”. Ha Pálra vonatkozna, úgy „me” kellene. Legvalószínűbb az az értelmezés, amelyet új fordításunk is követ. Indirekt igazolja ezt az, hogy kísérthet olvasóiban korábbi pogány képzet, ami szerint az „istenek” egyengetik kedvenceik útját. Pál számol azzal, hogy fogsága egyeseket megzavarhat. A zsidók számára sem volt egyszerű ügy a szenvedés. Erőteljesen hangsúlyozza az apostol, hogy szenvedése az ő javukat szolgálja. A helyettes szenvedés izgalmas kérdését azonban a rokonlevélben érinti vö.: Kol 1,24.

14—19. v. közbenjáró imádság Istennek a Krisztusban való üdv munkája teljességének megismeréséért. „Ezért” mire utal vajon? Arra, hogy a valamikori pogányok az egyházhoz tartoznak? Vagy az előző szakaszra utal s Pál a pogányok közti apostolságát bizonyítja imádságával? Vannak, akik Pál „miatyánk”-jának nevezik ezeket a mondatokat és párhuzamba állítják Jézus főpapi imádságával. Ott a főpap könyörög övéért, itt a „diakonos” jár közben az egyház népéért. Többen vitatják, hogy ez a szakasz az efezusi levélnek csúcspontja, mintegy zivete lenne, ahová sietett az első himnikus magasztalásától fogva s ahonnan bomlik ki mindannak az értelme, ami az egyház élete és szolgálata a világban. Mindenképpen csomópont. „Meghajtom térdeimet” megkapó, ünnepélyes kifejezés. Isten előtti tökéletes hódolatot tár elénk. Az újszövetségi iratokban kétszer találkozunk ezzel vö. Róm 14,11 és Fil 2,10 s ezek még inkább hangsúlyozzák az imádság jelentőségét. *Térdre!*

A „patria” fordítása nem egyszerű. A szír szövegvariáns és a vulgata is „patrotes” szöveget hoz, ami valóban az atyai tisztet, az atyaságot jelöli. De a legtöbb és legrégebb kézirat „patria” szót nyújt, ami nemzetséget, törzset, családot, mint közösséget jelöl. Tehát az „Atya” név földi atyára nézően nem a mennyei Atyának tükörképe, sem a földi atyaságot vetíti vissza Istenre. Még arról sem lehet szó, hogy „jánosi” értelemben Isten lenne az „igazi” atya. Azért van egyáltalában „patria”, mert Isten — Atya. Nem Jézus volt az első, aki Istent Atyának nevezte. A görögök Zeust az istenek és emberek atyjának tartották. A rómaiak legfőbb istenüket Jupiternek nevezték (Deus pater). De Jézus előtt mindez biológiai értelemben értődött mint ősnemző, életadó stb. Jézus tárta fel, hogy Isten úgy Atya, hogy Ő az ŰR és a GONDVISELŐ kizárólagosan. Teljhatalma van és tökéletesen szeret! Mindenki (!) járulhat színe elé, ellentétben az ószövetségi képzettel vö. Bírák 13,22 stb. Hiszen még a főpap is évente csak egyszer mehetett a szentek szentjébe. Az újszövetségi hit centrális tartalma, hogy Jézus nevében bárkinek szabad menetele van az Atyához. Nem egyesek kiváltsága, nem is egy nép birtoka. „Mennyen és földön” nincsen senki, akihez fordulhatnánk rajta kívül. Ezért(!) kötelez bennünket minden embertársunk iránt a szeretet.

16—19. versek az apostol imájának tartalmát nyújtja. Tulajdonképpen három dologért imádkozik: 1. erősödjének meg, 2. szívükben lakjon Krisztus, 3. legyenek meggyökerezettek és megalapozottak a szeretetben. Az első kérdésben a „belső ember” kifejezés megkülönböztetendő az „új

ember" kifejezéstől. A természetes emberben is van „belső ember” azaz az istenképűség tört maradványa, ami megszólíthatóságunk, megválthatóságunk lehetősége. A „homo naturalis”-ban az Isten utáni vágyódás, nyugtalanság, keresés relációja ez. Ezért „muzáj”, hogy mindnyájunknak legyen „istene” (bálvány!). S ha akár lelkiismeretében, akár a törvényben találkozik Isten eredeti rendjével, képes benne gyönyörködni is, igazat is ad neki, de amikor meg akarja valósítani, kiderül, hogy képtelen erre. Róm 7-ben „őh én nyomorult ember”. Ez a „belső ember” is ki van szolgáltatva a bűn irtózatos hatalmának. Csak a Krisztusban, „en Christo” újjáteremtett ember érvényes, hogy a kegyelemmel megragadott ember, mint a Krisztusban feltámadt, a bűn rabságából megszabadult „belső” ember él igazán és siet a teljes megújulásra. Ez már a nagy átváltozás kifejezése.

„Katoikésai” állandó lakást jelöl, sőt valaminek a teljes birtokba vételét („Bengel: perpetuum”). Nem az unio mystica értelmében azonban. Hiszen „dia tés pisteós” történik. Krisztus lakik a szívünkben és így formálja az „esó anthrópos”-t.

A négy dimenzió említése stabil kifejezésnek tűnik, lehet, hogy már liturgikus rész is. Nem kell térbeli magyarázatokkal gyözködni. Az írás-magyarázók tarka színpompában táncoltatják képzeletüket. Augustinus a keresztre feszített Krisztust magyarázza a tömör kifejezésbe. Ambrosiaszter az „immensitas Dei” igazolását látja benne, mondván a golyóban egyforma a hosszúság, szélesség, magasság és mélység, tehát Isten kimeríthetetlenységét említi Pál. De bőven van olyan, aki a bűn mélységét, a kegyelem magasságát, Isten túrlmét és az egész világot átfogó kegyelmét érti benne. Szent Jeromos szerint pl. Jézus szeretete átöleli az angyalokat is, de mélyre hatolva eléri a démonokat is, messzire nyúlva megkeresi az elkóboroltakat és időileg átfogja a korszakokat. A tulajdonképpeni kérdés az, hogy miről van szó ebben a sajátos kifejezésben? Magáról az üdvösségről? Vagy tán a szeretetről? Esetleg a teljességre (pléróma) utal az apostol? A térbeli képek miatt talán az egyházzól mint Isten templomáról van szó? Van, aki az „örökség”-re gondol a levél nyitányára gondolva. Talán mégis csak a levél központi témájáról van szó, Isten üdvszerző örök titkáról, amely éppen Pál számára nyílt ki csodálatos tisztán. Persze nem gnosztikus értelemben, hiszen „minden szentekkel együtt” utal arra, hogy nem elit, hanem a valóságos gyülekezet ennek megajándékozottja. Azok, akik hallották és hittől párosították az evangéliumot, gyökerezzenek meg benne (fa képe), ill. épüljenek erre a biztos alapra (ház képe). Pál azt kéri, hogy jussanak el az isteni teljességig (pléróma). Ha Krisztusnak része van ebben, része legyen az egyháznak is, hiszen az Ő Teste!

20—21. A doxológia Róm 16,25—27 mintájára valószínűen liturgikus szöveg. Közbenjáró imádságból eljut Pál Isten imádatához. Valóban ez a csúcspont! — Egyes kéziratok szörendet cseréltek, gondolván ne az egyház, hanem Krisztus álljon az első helyen. Levelünk ekkleziológiája szerint azonban Krisztus és az egyház a Fő és a Test egységében él. Inkább az a lényeges, hogy ott, ahol a Fő és a Test existál történnek isteni események és csak ott legitim az adorati Dei. A zárósó az utolsó, befejező korszakra tekint előre.

Igehirdetés gondolatmenete

Az apostol imádsága az efezusi levél csúcspontja. Feltárult Isten mentő szeretetének titka, amely szerint Krisztusban összefog mindene-

ket, pogányokat és zsidókat az egyházban népévé teszi. A végső válaszfal ledől. Krisztusban egységet teremt az Isten. Különben mindenütt szakadás, ádáz harc népek, törzsek, emberek között, az ember és a természet között, az emberben a test és lélek között, tulajdonképpen Isten és ember között. Krisztus nélkül reménytelen helyzet világunkban és történelmünkben. Örökkévaló tervét kinyilatkoztatta Pál előtt és ez olyan megrendítő az apostol számára, hogy térdre kényszeríti. Közbenjáró imádságában Isten világterve megvalósulásának teljességéért könyörög, majd az újszövetség legfelfügesebb magasztalására szárnyal. Ide siet minden előző és innen bomlik ki a jövőző az egyházra vonatkozóan. Ennek a világtervnek alapján növekedjen az egységet hordozó és szolgáló egyház mint gyökérből a fa, mint kőszikla-alapra épülő templom a maradéktalan megvalósulás célja felé.

Az Atyához fordul imájával az apostol. Isten valóban Atya, mert teljhatalmával és örökkévaló szeretettel gondoskodik övéiről, akik nemcsak hallották az evangéliumot, hanem személyes hittel párosították is így halálból életre támadtak a Krisztusban!

Hármas fogalmazásban tulajdonképpen egyet kér az apostol az egyház részére. Vasárnapunk témája pontosan fogalmaz: Krisztusban elrejtett élet! Mindenki számára nélkülözhetetlen Krisztus ismerete. Képes újszövetségünk nagy segítséget nyújt tanító munkánkban. Tanítani és tanulni kell az emberiség történelmének páratlan eseménysorozatát. Messze előttünk járt ebben az ószövetségi gyülekezet. A legkisebb gyermek is el tudta mondani az Egyiptomból való szabadulás történetét. Kétségbeejtő manapság gyermekek és fiatalok között a tudatlanság mértéke. Fogalmuk sincsen gyakran a legelemibb, keresztyén dolgokról. Pedig mindez csupán a „külső Krisztusismeret”. Tanítjuk és tanuljuk Jézus életét és szolgálatát, kifejezzük képzőművészetben, zenében, irodalomban, filmen és színpadon. Ennél többre van szükségünk. A „belső” Krisztusismeret azt jelenti, hogy hit által Krisztus lakik szívünkben. Állandó lakásról van szó, nem ideiglenes vagy alkalmi szállásról. Úgy, amint Pál mindezt személyesen átélte és megtapasztalta. Isteni erő viszi ezt végbe, hiszen nem toldozásról-foltozásról, hanem új teremtésről van szó. A Lélek nemcsak fény, tűz, szél, hanem elsősorban erő! Isten viszi ezt végbe bennünk álmélkodó koldusokban!

Gyakorlatilag úgy valósul ez meg, amint gyökereiből kinő a fa, amint épül a ház megbízható fundamentumon. Mivel mindig Isten üdvtervéről, a Krisztusban való egységről van szó, a négy dimenzió az egyház életét és szolgálatát fejezi ki. Szenvedésének és megaláztatásának mélysége és a szabad menetel az Atyához, személyválogatás és feltétel nélkül valóban „világátfogó” szeretetet tanúsítani térben és időben, korszakról korszakra, nemzedékről nemzedékre mint Isten örökkévaló szeretetének hordozója és tanúsítója.

Az apostol imádságának koronája a legmagasztosabb glória! Bármit is kérünk, az Atyának mindig többje van számunkra. Bármit értünk is már a kinyilatkoztatás titkaiból, csak egy csipetnyi az Ő bőségéből. Ezért adassék Néki dicsőség az egyházban Krisztus által, amíg eljön a teljesség (pléróma!) napja.

Balikó Zoltán

SZENTHÁROMSÁG UTÁN 17. VASÁRNAP

Ef 4,1—6

Intés egységre

Egyek vagyunk a Krisztusban. Ez a mai vasárnap témája. Kijelölt textusunk alapján gondoljuk végig ezt a témát. Mielőtt azonban az exegetikai eredményeket összefoglalnánk, helyezzük el témánkat az Efezusi levélbe és vizsgáljuk meg a levél egészének összefüggésében.

Pál apostol úgy szól az Efezusi levélben erről a kérdésről, hogy rámutat Jézusra, akinek Úr-volta, mindenek felett valósága a világ keresztyénségének, az egyháznak az egységében nyilvánul meg. Amikor Jézus a kereszthalálával megszüntette az emberek közötti ellenségeskedést és békességet teremtett, ez az egység lett valósággá. Fontos gondolat az is, hogy Jézus nem egyszerűen akarja az egységet, hanem meg is teremtette azt válságmunkájában. Nem pusztán célja az egység, hanem Benne máris valóság. Az egyház egy, mert Jézus alkotása az, bárhol van is, bármikor él is. Az egység az emberek között vált kétségessé, mert különféle okok miatt eltorzult az egység, de nem lett ezzel érvénytelenné. Ezért nem az a feladatunk, hogy az egyház egységét mi teremtsük meg, hanem az a feladatunk, hogy a Krisztusban adott egységet hozzuk látható formájúvá és távolítsuk el magunk közül azt — és magunkból azt —, ami ezt az egységet elhomályosíthatja.

Textusunkban még szorosabbra fogja az apostol ezt a kérdést. Ugyanis arra int, hogy „a Krisztusban adott kegyelem alapján őrizze meg a gyülekezet az egyetértést, előző pogány életükkel szemben minden vonatkozásban keresztyén módon éljenek, különös gondjuk legyen arra, hogy az otthoni életük evangélium szerinti legyen” — írja Káldy Zoltán: Bevezetés az Újszövetségbe c. könyvében (137. o.).

Exegetikai megjegyzések

Az 1. vers úgy kezdődik, mint Rm 12. A keresztyén ember minden cselekedetének előzménye van. Az élet különböző megnyilatkozásai az azt megelőző élethelyzetekkel szoros összekapcsoltságban vannak. Ezt a logikai sorrendet az Efezusi levél egészén végigkísérhetjük. Néhányat példaként! Ef 1,15 — amikor az apostol imádkozik, ezt az imádkozást megelőzte az, amit a gyülekezetéről hallott. Ef 2,11 — amikor a Krisztusban kapott életről van szó, azt megelőzte egy másik életvitel. S az új életvitel akkor válik értékessé, ha nem felejtettük el a régit. Ef 2,19 — Jézus Krisztus békességszerző munkája által van szabad út az Atyához. Ezért nem vagyunk idegenek és jövevények! Ef 3,13 — Pál Krisztusért fogoly. Ezért ne csüggedjen a gyülekezet! Ha nem Krisztusért lenne fogoly, hanem valami bűnért, akkor csüggedhetne, de így másként kell hordoznia. — Ennek alapján textusunk első mondatai azt jelentik, hogy akik ismerik Istent, azok tudnak és ezért tudnak Isten szerint élni!

A 2—3. versben felsorolt tulajdonságok elegendőek az egység megőrzésére. Mivel az Efezusi levélben arról ír Pál, hogy az egység adott, ez a 3. vers végén külön kifejezésre jut: a Lélek egysége. Ez az egység olyan egység, amit a Szentlélek teremt. A békesség szövegsége, amit maga Krisztus szerzett a kereszten (Ef 2,14—17). A felsorolt tulajdonságok a Krisztustól kapott új természet vonásai, megnyilatkozásai.

Az alázat — olyan magatartás, amelyben az ember felismeri a maga

fogyatékoságait, gyengeségét, ezért válik az alázat a leereszkedés helyett irtalmas szolidaritássá.

A szelídség — a „más valutával fizetés” magatartása. Fontos hangsúlyoznunk, hogy Mt 11,29-ben Jézus úgy szól a szelídségről, hogy ezt Tőle lehet és kell megtanulnunk!

A türelem — a szó Isten kegyemének, mégpedig hosszútűró kegyemének a kifejezése. Nem pillanatnyi, hangulattól függő magatartás, hanem ezt hosszútávon kell gyakorolni. A türelem tehát olyan életmegtanulmány, amelyről sugárzik az Isten munkája.

A békesség — pedig olyan együttműködést, együttmunkálkodást jelent, amelyet nem zavar meg az ember és ember között meglévő különbség és ellentét, hanem kölcsönösen szolgálnak egymásnak azzal az adottságukkal, amellyel rendelkeznek. Organikus, egészséges élet a békesség.

A 4—6. versekből még világosabban kitűnik, hogy a megelőzőeknek az egység szolgálatában kell állniuk. De itt a kör egyre tágulobb. Kiindulás a testvéri egyetértés, majd a gyülekezet egysége (4. vers), az egyház egysége (5. vers) útján érkezünk meg az emberiség egységéhez (6. vers). A keresztyén gyülekezet ugyanis a legbensőbb megnyilatkozásában sem feledkezhet meg a Krisztusban felismerhető nagy célról: az emberiség egységéről. Az az elhívás, amit a reménységre kaptunk, az a jézusi humánus megélésére szól! S e humánus pedig Jézus szavait juttatja eszünkbe: egy nyáj és egy pásztor (Jn 10,16).

Az igehirdetés felé

1. Isten népe egy család!

Nehéz kérdésekkel találkozunk, amikor ezt végig gondoljuk minden szinten. Szembe találjuk magunkat azokkal a különbségekkel, ellentétekkel, amelyek jellemzik a családi, a gyülekezeti, az egyházi (felekezeti) kapcsolatokat. Ha a családra nézünk, magunk is tapasztaljuk az ott élő sokféle véleményt, az élet különböző értelmezését, s azt, hogy ki-ki a maga feje után megy. De ezzel találkozhatunk az élet különféle közösségeiben is, legyen bár kis közösség, vagy nagy. A gyülekezetben sincs másként. Jelentkezhetnek csoportok, véleménykülönbségek, ellentétek, s ezek milyen nehézzé tudják tenni a munkánkat! Még szembetűnőbb azonban a keresztyén egyházak részekre szakadozottsága. Tudjuk, hogy több okra vezethető vissza ez: emberi bölcsesség vagy gyarlóság, történelmi szükségyszerűség vagy tévedés a leggyakrabban elhangzó magyarázat erre.

Hogyan szóljunk az egységről ezek figyelembevételével? Azt ugyanis nem tehetjük meg, hogy úgy hirdetjük az egységet, hogy mindezekről nem vesszünk, vagy nem akarunk tudomást venni. Úgy kell szólnunk, hogy rámutatunk arra az egységre, amelyet Jézus kereszthalála, megváltó munkája teremtett. Arról sem feledkezhetünk azonban meg, hogy a keresztyén hívő ember nem elszenvédője ennek az egységnek, hanem Jézushoz hasonló emberséggel szolgál az egység megvalósulásáért! Az igazi hit az út, hogy testvérré találjunk Isten nagy családjá tagjaiként.

2. Egyetlen megváltónk van!

Ezt sem elvtelen módon hangoztatjuk, amikor Jézus váltságmunkája gyümölcseré nézünk. Tudjuk, hogy az egység a bűn miatt tört

meg. A bűn miatt hiányzik alapvető módon az egység a családból is, a gyülekezetből is, az egyházból is. Egységre jutni, egységre találni csak úgy tudunk, ha Jézus keresztjétől indulunk el! Onnan ered az egység. Jézus kereszta a család, a gyülekezet, az egyház útjának 0. kilométerköve! Ott találkozunk. Az oda való visszatérés: a megtérés. Az egymásratalálás. Ott leszünk egyek az Isten irgalmas döntésében!

Figyeljük meg, hogy az apostol arról szól: „igyekezzetek megtartani...! Jelzi, hogy a Lélek egysége adott! Ha nem így lenne, az nagy baj lenne. Jelzi azt is, hogy olyan ez az egység, amit nem az ember hozott létre: a Lélek egysége ez! Az Isten munkája. A teremtéstől adott, amikor az embert Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtette, s bűn miatt deformált képet Jézusban újra helyreállította!

Milyen ez az egység ezek alapján? „Nem az egvívásúak klubját kell kialakítani” (Cserhádi Sándor). Másrészt: ahogyan Istent nem lehet szétdarabolni, úgy nem lehet darabokból sem összerakni és azt mondani arra, hogy ez az Isten.

3. *Egység — krisztusi humánummal.*

Ott, ahol Jézus érzületével szolgálnak, az egységből is ízelítót adnak! Ezért kell Jézushoz hasonlóknak lennünk a szeretetben, szelídségben, alázatban, békességben és úgy szolgálnunk embertársaink javát. Csak ilyen krisztusi humánummal tudunk szeretetben elhordozni minden különbséget és eltérést, sőt ezeket még a szolgálatban is fel tudjuk használni, mert értéket adnak szolgálatunknak.

Ennek az egységnek, szolgáló egységnek, ott kell eleve nénné válnia, ahol ismerik Krisztust! Hittel fogadják Krisztust és maga Krisztus formálja őket újjá. Ez az egyház, a Krisztus teste.

Az igazi hitnek mindig elő kell mozdítania — a különbségek elkenése, leminősítése, lekcisnylése, elkendőzése, letagadása nélkül! — a szolgáló egységet. Ugyanakkor a különbségek ismerete nem nőhet olyan fallá előttünk, ami megakadályoz abban, hogy Jézushoz hasonlóan szolgáljunk embertársainknak.

Végül a jézusi humánium bár magunkon kezdődik és az egyházban munkálja a Jézus Krisztusban hívők egységét, mégis ennek a szolgálatnak olyannak is kell lennie, hogy már a születésekor tekintettel van az egész embervilágra. Isten mindenek Atyja... Ilyen univerzális értelemben Isten az egy Isten!

A jézusi lelkület és humánium reménységgel együtt a szolgálat útja. Akinek az egység kérdésében nincs reménysége, az mindent feladott — és mindenkit elveszített! Szolgálni — minden szinten — reménységgel „az Isten mindent átfogó teljességéig” kell (Ef 3, 19).

Erre hív Jézus. Erre adott példát Jézus. Élünk hozzá méltóan.

Detre János

SENTHÁROMSÁG UTÁN 18. VASÁRNAP

Máté 22,34—46

Textusunk nyilvánvalóan két részből áll, az első szakasz a nagy parancsolatról szól. Bármennyire kísértő szándékkal született, a kérdés mégis jó és fontos. A 613 rendelkezésből (248 parancsolat és 365 tila-

lom), alig lehetett a lényegest látni. Innen érthető viszont, hogy a zsidó irástudomány sokszor megkísérelte az ótestamentumi törvény teljes tartalmát egyetlen mondatban összefoglalni. Rabbi Hillel pl. így fogalmazott: „Ami neked nem tetszik, azt ne tedd mással sem.” De innen érthető a parancsolatok osztályozása is, voltak „kis” és „nagy” parancsolatok. Mi az, amit mindenek fölé lehet helyezni? — Természetesen minket már nem érint a kérdés. De ha arra gondolunk, hogy olykor mi sem látjuk a „fától az erdőt”, életünk utat téveszt, mi legyen akkor az iránytű? Mi az, amihez mindig igazodni lehet? Jézus válasza egyetlen szó: ez a szeretet. Jó, ha azt is látjuk, hogy mindkét parancsolat az ószövetségből való, Jézus nem adott „újat”. A kettőnek egy párrá tétele, egyetlen egésszé fogalmazása, az összefüggés megmutatása Jézustól való: Isten szeretete és az emberszeretet tesz együtt Isten gyermekévé. Ehhez feltétlenül hozzátartozik, amit *Karner* Károly ír magyarázatában: „a Biblia gondolatvilágában a szeretet nem érzelem, amely spontán módon támad bennünk és független akaratunktól (mint ahogyan a mi gondolkodásunk érti a szeretetet), hanem indulat éspedig a tettekben megnyilatkozó szolgálát, a testvéri közösség akarásának és ápolásának az indulata. Isten iránti szeretetünk és a felebaráti szeretet egymás mellé helyezése egyúttal azt is jelenti, hogy szeretetünket Isten iránt a felebaráti szeretet gyakorlása által mutatjuk ki.”

A második szakasz az utolsó vitabeszéd Jézus és a farizeusok közt. Maga Jézus teszi fel a kérdést, amelynek lényege: kicsoda a Messiás? A zsidóság szerint a Messiás „Dávid Fia”, vagyis részint Dávid családjából származik, részint a dávidi birodalmat állítja helyre. Mindenképpen uralkodó, aki népének is hatalmat ad. Jézus továbbkérdés és kérdésének lényege: az idézett zoltárhely igazi értelme és a zsidó messiási remény között különbség van. S ami a farizeusoknak megfejthetetlen rejtély, az az első keresztyének előtt így nyílt meg: a megvetett Emberfia az Úr. Így nézve Jézus egyszerre „Dávid Fia” és „Dávid Ura”, aki nemcsak a dávidi családba, hanem az emberiség nagy családjába is belépett szolgálva, s őt tette Isten mindenek Urává, mindnyájunk Üdvözítőjévé is. Minden azon áll, vagy bukik, hogy erre a kérdésre az egyház hogyan tud válaszolni.

A mostani vasárnapkal Agendánk szerint a szentháromsági vasárnapok új szakaszába lépünk: Járjunk elhivatásunkhoz méltóan — és a 18. vasárnap ehhez ezt teszi hozzá: szeretetben.

Mindezek alapján a következő vázlatot, gondolatsort javaslom.

Legdöntőbb kérdéseink

Életünk sok és súlyos kérdéssel van tele. Világunk mai legizgalmasabb kérdése, hogy az eddig egyetlen lehetőségnek látott békére rávetődött egy lehetséges háború árnyéka is, s a sok tűzfészekből világégés lehet. Nemrég hallottam azt a cinikus amerikai nézetet, hogy legrosszabb esetben — természetesen a szocialista világgal együtt — elpusztul Európa nyugati része is, de majd ők újraépítik! Emellett aztán vannak szociális, társadalmi, gazdasági, faji kérdéseink is, hogy csak néhányat vessek fel.

Persze az egyháznak is vannak kérdései. Az egyik legrégebb és ugyanakkor legújabb és mindig újra izgalmasan felvetődő: az egység kérdése. Mi az, ami megbontja, melyik út a felekezetekre szakadt egy-

házban az egység útja? Minden egyháznak megvan a maga sajátos kérdései is, a miénknek is.

Mai igényk két külön szakasz. Tartalmában a két szakasz nagyon eltérni látszik. Ami azonban a két szakaszt összeköti — első pillanatra formálisan — az, hogy mindkettő ebből indul ki: „megkérdezte”. Mindkét szakaszban kérdés hangzik el, amire feleletet várnak. De ami ennél lényegesebb: mindkét szakaszban olyan kérdések hangzanak el, amik a legdöntőbbek az egyház életére nézve. Halljuk hát ezeket a legdöntőbb kérdéseket és keressük rájuk együtt a feleletet.

Mihez tartsuk magunkat?

Amiből sok van, azt osztályozni kell. Ha a gyűjtő már nagy mennyiséget összegyűjtött, azt rendszerezi. Ha túl sok a feladat, rendezni kell, melyik a fontos, melyik a halasztható. Izraelnek annyi parancsolata, tilalma és rendelkezése volt, hogy már osztályozni sem tudta. Csak a tilalmakból az év minden napjára jutott volna egy (365). Úgy olvassuk, hogy egy törvénytudó kísérteni akarta Jézust, „elcsúsztatni” a törvény labirintusában, Jézus azonban komolyan vette a kérdést: „melyik a legnagyobb parancsolat?”

Mi az, amihez ma is mindenképpen tartanunk kell magunkat? Mi az, ami mindig eligazít bennünket? Mi a legjobb iránytű az életben? Melyik út vezet megoldás felé? Így lehetne ma fogalmazni a régi kérdést, a választ azonban ugyanaz: „Szeresd az Urat, Istenedet, és szeresd felebarátodat.”

A „különb út” Isten szeretete és az emberszeretet egyszerre. Isten egész életünk szolgálatát kívánja, még hozzá nem kényszerből, hanem szívből jövő odaadásból, szeretetből. Ezt a szeretetkapcsolatot Istennel semmi nem pótolja, semmi kegyesség, semmi erőfeszítés. Ez a szeretet igazán „osztályozó”, átrendezi egész életünket.

Jézus ehhez azonnal hozzáteszi az emberek szeretetét is. A „mérték” önszeretetünk, az pedig korlátlan. Isten ilyen korlátlan szeretetet kíván tőlünk. S a kettő együtt azt jelenti, hogy senki sem lehet Isten gyermeke és gyűlölködő testvér egyszerre, de még közönyös sem.

Amit igényben Jézus mond, az az Ószövetség összefoglalása. Mi azonban itt nem állhatunk meg. Az Ószövetség is tud Isten szeretetéről. De ezt a mondatot: „Úgy szerette Isten a világot, hogy az ő megszületett fiát adta...” csak az Újszövetség mondta ki. Ezért szolgálhatjuk őt, mint az újszövetség gyermekei még hálásabb és boldogabb szívvel, teljes szeretettel. S ami a „második” parancsolatot illeti: a felebarát nemcsak az, aki úgy hisz, gondolkozik, mint én, hanem kivétel nélkül mindenki. Ezért kivétel nélkül minden embernek tartozom szeretetemmel.

Ehhez tartjuk magunkat? Azt hiszem, ha így lenne, az „átrendező” egyházunkat, életünket, talán kissé környezetünket is.

Kihez tartjuk magunkat?

A második szakasz kérdését ma így lehetne fogalmazni, más szóval: kicsoda nekünk Jézus?

Néhány évvel ezelőtt a Vigilia körkérdést intézett többekhez ezen a címen: ki nekem Jézus? — „Jézus személyisége minden kor emberét foglalkoztatta. Hatása ma is élő és észlelhető, senki sem lehet közömbös iránta. A Vigilia szerkesztősége ezért körkérdéssel fordult — világnézet-re való tekintet nélkül — a magyar szellemi élet jeles képviselőihez,

mit jelent nekik Jézus.” — Sokan válaszoltak, mai neves írók, színészek, tudósok. Volt, aki leírta: neki semmit nem jelent Jézus. Volt, aki vallotta, hogy Jézus hatása ma is érződik valóban valamilyen formában. Volt, aki így írt: „Jézus a titkom, erőm, büntudatom, kegyelmem és feltámadásom.”

Igénkben azonban a kérdést maga Jézus veti fel. Ott, vitában, azóta az egyházban. A lényeg nem az, hogy az egyház teszi fel a „körkérdést, hanem az egyház a megkérdezett. Életünk, jövőnk és üdvösségünk azon fordul meg: tudunk-e és mit tudunk erre a kérdésre felelni?

Igénkben a válasz hiányzik. De Jézus kérdésében benne van a felelet is: ő Úr és szolga egyben. Ő a dávidi családból származó Emberfia, aki szolgálni jött, s engedelmes volt haláláig. De őt tette Isten mindenek Urává, s a végső ítéletet is rábízta.

Egyházunk életében — ezért nem szoltam erről a bevezetésemben, mert ideillik — sok kérdés merült fel az elmúlt időszakban. Először: lesz-e egyház az új társadalmi rendben? Később: hogyan tudunk marxisták és hívők együtt élni? Mostanában: milyen szolgálatokat kapunk társadalmunkban? Mindezek közt a fontos kérdések közt is az alapvető: kinek valljuk Jézust? Egyházunk, miközben az előbbi kérdésekkel vívódott, eljutott az utóbbi kérdésig. Más szóval: egyházunk életét nem az „rendezte át”, hogy új körülmények között élünk és „igazodunk”. Hanem az, hogy eljutottunk a Jézus-kérdésig, sőt Jézus kérdéséig: mit mondunk róla? S legnagyobb felfedezésünk éppen az volt, ami igénkben is rejlik: Jézus olyan Urunk, aki ma is szolgál nekünk. Így és csakis így lehettünk a megkérdezett egyházból hitvalló, kérdésekkel küszködő, és mégis szolgáló egyházzá.

Ugyanennek a folyamatnak minden keresztyén ember életében is vége kell mennie. Jézus naponta kérdez bennünket, s nekünk naponta felelnünk, sőt döntenünk kell.

A bevezetésben arról volt szó, hogy a két különálló szakaszt formálisan összeköti, hogy mindkettő kérdésekből indul. Láttuk, hogy ezek valóban a legdöntőbb kérdéseink, jó ezekkel szembenézni. Van a két szakasz között tartalmi összefüggés is. Ha igazán hiszünk abban a Jézusban, aki keresztest vállalt és szolgál ma is, akkor tudjuk Istent és a felebarátot igazán szertni. Akkor tudunk kis köreinkben és világunkban bátran szolgálni és segíteni. Így valósulhat életünkben és valószínűleg a mai vasárnap összefoglaló üzenete, amely igénket is összefoglalja: Járjunk elhivatásunkhoz méltóan, szeretetben.

Keveházi László

SZENTHÁROMSÁG UTÁN 19. VASÁRNPAP

Mt 9,1—8

Emberi dolgaink és Jézus

Ebben a kevés szóval elmondott, rendkívül koncentrált történetben emberi gondok és örömök egész sora kerül elő. Mintha mikroszkóp alatt vizsgálnánk egy parányi részecskét az ember sorsából, életéből: testi szenvedés és a nyomában járó lelki kínok, a tehetetlenség nyomasztó ér-

zése, barátok áldozatos segíteni akarása, sötét gyanúsítgatás és vallási köntösbe öltöztetett hideg érzéketlenség, lelki felszabadulás és testi gyógyulás, álmélkodás Isten hatalma láttán és félelem, Isten-dicsőítés és az élet nagyszerűségének újrafelfedezése. Mindegyikről külön-külön is lehetne hosszan prédikálni. Szolgálatunk során kell is beszélnünk mindezekről.

Ragadjunk ki néhányat a legfontosabbak közül és miközben egy-egy emberi kérdést körüljárunk és a magunk személyes, gyülekezeti és teológiai tapasztalataival szembesítjük, meg fogjuk látni hogy a történet főszereplője maga Jézus, és az, amit Ő mond és tesz, alapvetően megváltoztatja helyzetünket.

1. *Az áldozatos segítő szeretet szerepe.* Máté evangéliumában nincs szó a tető kibontásáról és az így Jézus elé juttatott beteg okozta meglepetésről. Igénkben magától értődő természetességgel olvassuk: „vittek hozzá egy bénát, aki ágyban feküdt.” A szeretet leleményességét, a segíteniakarás akadályt nem ismerő elszántságát és az ágyat cipelő emberek hitét azonban ez az egyszerűbb leírás is pontosan érzékelteti. Nélkülük ez a béna nem került volna Jézus elé. Azt gondolom, hogy ha Jézus nem gyógyította volna meg őt, akkor is felvillanyozó hatással lett volna rá barátainak akciója: végre nemcsak szavakkal vizsgálták őt az egészségesek, nemcsak magyarázni akarták betegsége okait (esetleg Isten büntetését ecsetelve abban!), hanem felemelték ágyát, tenni akartak valamit érte.

Sírva panaszkolta el nemrégben egy asszony, hogy férje halála után mennyi bántást és gyűlöletet kapott annak első házasságából származó utódaitól. Ő csak azért ment hozzá az idős, beteg özvegyemberhez, hogy segíthessen neki, vele lehessen állandóan. Megszerette és segíteni akart neki. Három éven keresztül, az utolsó időszakban olyan ápolást biztosított neki, amit kórházban, hivatásos ápolónők sem lettek volna képesek megadni. A család, gyerekek, unokák egyáltalán nem látogatták, zavarta őket a súlyos állapot, a reménytelen helyzet. A beteg azonban pontosan tudta, hogy felesége mekkora áldozatot hoz azzal, hogy nem engedi kórházba, elfekvőbe vitetni. Halála után a család mégsem köszönetét, hanem szikrázó gyűlöletét mutatta az apjukat hűségesen gondozó asszonynak. — Sok ilyen vagy ehhez hasonló példát ismerünk mindnyájan. A beteg szemszögéből nézve — és Jézuséból is! — az lehet az igazi felebarát, aki segít rajta!

Nemcsak béna és rákos betegek vannak. Sok-sok olyan beteg is van, aki éppen azért lesz beteg, mert senki nincs körülötte, aki szeretné, aki időt áldozna rá, akire számíthatna. Sok olyan beteg van, aki könnyen legyűrné a testi vagy lelki baját, ha valakitől biztató szót, vagy biztató mozdulatot kapna, tapasztalna. A „diakóniai felelősség és készütség” kritériumait alig lehetne meghatározni, legfeljebb így: szüntelenül erre kell törekednünk. Családban és az egykori közösségekben. Munkahelyen és ismerőseink között. Nem véletlen az, hogy egyik evangéliumban sincsenek közelebből jellemezve ezek a barátok: semmi mást nem tudhatunk róluk, csupán tettüket és Jézus elismerő szavait. Ilyen lehet egy diakóniai lelkületű mai keresztyén is. Nem kap nyilvános dicsőretet. Nem mutogatnak ráuk ujjal: nézzétek, ez egy egyszerű ember! Amikor történetünkben a béna felkel, felveszi ágyát és hazamegy, örölk már nem esik szó. Bizonyára nem is igényelték volna. Ők azt tették, amit lelkiismeretük és szeretetük diktált. A többit Jézus tette.

Amikor igenk végén elhangzik a boldog, Istennek halát adó mondat:

„aki ilyen hatalmat adott az embereknek”, akkor ez már a csodálatos gyógyulásra, az isteni közbeavatkozásra vonatkozik. En azonban szeretném ezt a lelkendező mondatot mindjárt a második vers után is elmondani: íme, ilyen hatalmat adott Isten az embereknek, hogy odavihessék a bénát ágyastól együtt Jézus elé. És ha valaki nem él ezzel a hatalommal, akkor ott marad az ágy és reménytelenül pusztul el a beteg...

A segítő szeretetre korunkban óriási szükség van. Sok a fizikai beteg, de még több az idegi alapon és lelkiekben beteg. Sok a torzulás az életszemléletben a legszűkebb körben is, de sok a torzulás a szélesebb körben, társadalomban és nagyvilágban is. Nagy szükség van olyan emberekre, akik nemcsak elemezni tudják ezeket a létrejött helyzeteket, hanem képesek megfogni és megemelni egy-egy ágyat is. Akik képesek hitükből, életszeretetükből átadni valamit azoknak, akikből éppen a hit és életszeretet hiányzik. A hit sem lehet magánügyünk, azzal is tartozunk másoknak! Jézus látta a hitüket — és ezért szól a bénához, akiben érthető okok miatt a hit is elsatnyulóban lehetett. Egész életünk bizonygató, akár akarjuk, akár nem. Hitünk is az lehet, de csüggedésünk, elfáradásaink, gyávaságaink és a rosszal való megalkuvásaink is.

Ez a nap a névtelen barátok életében is fontos nap lett.

2. Hol kezdődik egy ember gyógyulása? A bűn, Istentől való elszakadottság és a betegség, szenvedés közötti összefüggésnek régi, ótestamentumi gyökerei voltak. Még napjainkban is gyakran hallani: mit vétettem, mit követtem el, hogy így büntet az Isten?! Jézus ismeri ezt a feltételezést és nem foglal állást, mivel Ő mindkettőt az emberi élet nyomorúságának tartja és mindkettőt gyógyítani akarja. Mégis állást foglal azzal, amikor először így szól a beteghez: „Bízzál, fiam, megbocsáttattak bűneid!”

Egy betegséget hordozó ember lehet boldog, békességgel és szeretettel teljes, de egy bűnében élő, szeretetlen, önző, mindent elrontó ember, bárha egészséges is testileg, nem lehet igazán boldog és értékes életet élő. Ezért kezdi Jézus a gyógyítást a lélek gyógyításával.

Mindnyájunknak egyszer szembe kell néznünk olyan testi betegséggel, amiből már nem gyógyulunk meg. Szörnyű lenne, ha ezt az élet és a hit kudarcának tartanánk. Hiszen akkor az esetek túlnyomó többségében kudarcral fejeződne be az élet! Beethoven süketen írta életműve jelentős részét, Bach vakon is csodálatos zenét szerzett, Devecseri Gábor halálos ágyán is nagyszerű verseket írt, Radnóti pedig addig használta versírásra gyűrött kis noteszét, amíg a sírgödör szélére nem állították őt is... A legnagyobb ajándék nem a „túlélés”, hanem a feloldozott lelkiismeret, a bűnbocsánat öröme, az élet elfogadása Istentől.

Itt kezdődik a gyógyulás. Ma már nem-hívő orvosok jórésze is elismeri, hogy a lelki tényezőknek döntő szerepük van a gyógyulás folyamatában. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy nem kell mindent megtennünk, nekünk magunknak is, de az egymásért végzett szolgálatokban is, hogy a testi betegség fájdalmát is enyhítsük és a gyógyulást minden módon elősegítsük. Az evangéliumhirdetés és a szeretetszolgálat szorosan összetartozik, ahogyan ezt diakóniai teológiánkban és egyházunk életgyakorlatában valljuk és gyakoroljuk is. Jézus is ezt igazolja akkor, amikor meggyógyítja a bénát és mint egy erős embert, aki ágyát is hátrára tudja venni(!) azonnal, hazaküldi. Ez nem lábadozó, elsatnyult izmait próbálgató ember, hanem egy egészséges ember. Lelkileg is, különben nem engedelmeskedne szó nélkül, Jézusban bízó természetességgel, de testileg is.

A bűnbocsánat hirdetése, az Istennel való megbékélés csodákat teremthet. Nagy a fellelősségünk és lehetőségeink a ránkbizott evangéliummal!

3. Botránkozás, sötét gyanúsítás, teológiai tévedés.

Az írástudóknak tulajdonképpen igazuk volt amikor Jézus bűnbocsánatot hirdető szavait istenkáromlásnak ítélték. Bűnöket csak maga az Isten bocsáthat meg és aki Isten jogaiba beleavatkozik, az káromolja Istent. A szenvedő szerkezet pedig egyértelművé teszi, hogy itt Isten bocsánatának hirdetéséről van szó. Ha azonban ez így van, akkor miért mondunk teológiai tévedést, miért mondja Jézus pejoratív értelemben: „miért gondoltok gonoszt szívetekben?” Azért, mert Jézust nem akkor látták először, mert hallhatták szavait, láthatták tetteit és érthették volna legelső prédikációját: „Térjetek meg, mert egészen közel van már a mennyek országa!” (Mt 4,17). Mert nem lehet jó írástudó az, aki nem tételezi fel, hogy Istennek lehet új kijelentése is, hogy jogait újszerűen is gyakorolhatja, hogy a Messiás új korszakot kezdhet az Ő akaratából.

Jézus azonban még e rosszallás után is megérti őket és hogy segítsen nekik a megtérésben, olyan jelet is mutat, ami ugyan kisebb értékű a bűnbocsánat-hirdetésnél, de emberek számára mindig látványosabb: csodát tesz, meggyógyítja a bénát. Akinek Isten olyan erőt ad, hogy csodát tud cselekedni, az nem lehet istenkáromló, Isten szavával visszaélő. — Bűnük azonban azért nagy, mert rosszindulattal, hideg érzéketlenséggel párosul, mert képtelenek Isten szeretét és a bűnbocsánatot nyert beteg örömét átérezni, ehelyett sötét gondolataikat, botránkozásukat ápolgatják.

Istennek sok mai cselekedetét is terheli és nehezíti az ilyen indulat. Vallásos színezetű merevség, szűklátókörű szeretetlenség, rosszul használt teológiai tételek. Meg kell térni ezekből! Istenhez is, hogy felismerjük az Ő igazságát, de emberekhez is, hogy felismerjük szeretetre és irgalmaságra való szomjúságukat.

Jó, hogy a sokaságban Isten-dicsőítést eredményez a csoda, de a Krisztusban való hit és megtérés még előttük van. Erre van a mai gyülekezetnek is legnagyobb szüksége!

Szirmai Zoltán

SZENTHÁROMSÁG UTÁN 20. VASÁRNAP

Mt 22,1—14

Erdemes Mt 22,1—14-et, Lk 14,16—24-el összehasonlítani. Valószínűleg ugyanaz a példázat mindkét szöveg alapanyaga, bár irodalmilag nem függnek egymástól. Mindkét textusban szerepelnek a következő vonások: 1. Meghívás az ünnepi vacsorára. 2. Szolgák szerepe a meghívás közvetítésében. 3. Az eredetileg meghívottak visszautasító magatartása. 4. Az úr haragja ellenére „idegeneket” (kívülállókat) hív a vacsorára, hogy vendégekkel teljék meg a háza. Az összehasonlításból kiderül, hogy az ősgyülekezet a jézusi példázatot újra meg újra aktualizálta, alkalmazta saját helyzetére.

Jézus szavaiból és a bűnösökkel való asztalközösség vállalásából hallgatói megérthették, párhuzam van a ténylegesen folyó ebéd és Isten országa között. Az ünnepi vacsora, az asztalközösség Istennel. Jézussal való közösség kifejezőjévé (jelképévé) lett. Lukács szerint ezt ismeri fel

Jézus asztaltársaságának egyik tagja, aki ezt mondja: „Boldog az, aki Isten országának vendége.” Jézus mintha „lehütné” ennek a kegyes embernek a lelkesedését, amikor példázatával világossá teszi Isten országá Jézussal valóság, ITT VAN — nem a jövő kérdése csupán, MOST hangzik a hívás, most van lehetőség a hívás elfogadására vagy visszautasítására és a jövő minden ember számára attól függ, hogy ezt a „most”-ot mennyire veszi komolyan. Másrészt Jézus leleplezi az embert, ti. hogy az emberek nem is akarnak olyan nagyon bejutni Isten országába. Szépnek képzelik, de ha rákerül a sor, minden mást elébe helyeznek. Jézus példázata (eredetileg) nem fenyegetés, hanem az Istennel való közösség lehetőségének — Isten részéről való „nyitottságnak” a megmutatása.

A kifogások, mentetőzések különbözőek, Lukács sokkal részletesebb megfogalmazásában felfedezhetjük az akkori vagy későbbi hallgatók konkrét kérdését, hogy az Isten hívását halló ember hogyan egyeztetheti össze Isten hívását az anyagi javakkal, munkájával és családi életével kapcsolatos kérdésekkel, a mindennapi életből adódó feladatokkal. Ma az elvilágiasodott gondolkodásmódból adódó kérdéseinkre is gondolhatunk.

Az a vonás, amely az először meghívottak és a később meghívottak magatartása közötti különbséget mutatja, különösen is Máténál, már arra a kérdésre felelet, hogyan lehetséges az, hogy Izráel fiai közül sokan a prófétáknak, Jézusnak és az apostoloknak szolgálatán át hangzó isteni hívást visszautasították, míg a pogányok a megfeszített és feltámadott Jézusról szóló evangéliumot elfogadták. A mi korunkban itt egy új kérdés adódik, ti. az, hogyan tudják a mai szolgák az „Isten hívását” úgy megfogalmazni, képviselni, hogy az „utakon, keresztutakon” — az élet fortagában élő, vagy keresztutakhoz, választutakhoz érő emberek, vagy a céltalanul lődörgő, életűnt, csalódott emberek megértsék, meghallhassák.

Az evangélista, aki a példázat egyes részleteit Isten népe történetének transzparensként nézte, az első szolgákban a prófétákat, „más szolgákban” az apostolokat láthatta, azt is felfedezte, hogy Isten küldötteit nem csupán „visszautasították”, hanem „bántalmazták és megölték” (6. v.) és Isten ezt nem tűrhette (7. v.). Az evangélistának friss élménye lehetett Jeruzsálem pusztulása, és ebben Isten büntetését fedezte fel, mivel a Messiást keresztrefeszítve megölték, hírnökeit bántalmazták.

Ha a később meghívott vendégekben a Krisztusban hívó pogányokat látták, akkor fel kellett vetődnie a kérdésnek: Isten „új népe” méltó-e az Isten hívására? Ha az evangélium üzenete jókat és gonoszokat egyaránt elér, akkor ennek nincsenek következményei? Az egyház még nem a „kiválasztottak gyülekezete” (14. v.). Csak aki az „igazságnak fehér ruháját” viseli állhat meg az ítéletben, ezért egészül ki a példázat egy másik példázattal. Ennek a példázatnak az értelme: Ha Isten vacsorájára meghívott akarsz lenni, ügyelj arra, hogy felkészült vagy-e rá. A kép, ami Máté szóhasználatában többször visszatér, a külső sötétségről, a vacsoráról való kizáratás súlyosságát mutatja, azt hogy ez megváltozhatatlan következményeket, végleges ítéletet jelent.

1. Isten hívását kell megszólaltatni. Örömrre, a Vele való közösségre hív, szeretetének átélésére és megtapasztalására. A példázat képe: a mennyező, az örömnépe részese, vendége lenni, az asztalközösség — azzal, hogy Jézus leült bűnösökkel egy asztalhoz, elfogadva őket, sor-közösséget vállalva velük, azzal, hogy megszólítja őket és kérdéseikre válaszolt, azzal, hogy az úrvacsorában tanítványaival és velünk ugyanezt

a közösséget vállalja — valósággá, közelivé lett. Hogyan tudjuk az Isten hívását a mi korunkban, a mai ember számára megszólaltatni, nem kell-e új, találó képeket találni? Mire hívunk és mire vagyunk meghívva? Feleletünkkel ŐT kell hallhatóvá és érthetővé tenni. AKI világát ránk bízta. Krisztushoz hívás, Ővele való élet nem elfordulás, hanem odafordulás a világhoz, az emberekhez, a feladatokhoz és odafordulás Istenhez, szerető Urunkhoz és Atyánkhoz. Mindenkinék szól a meghívás.

Nyiri Tamás: *Ki ez az ember?* című könyvének szinte az alaphangját adja meg a „mennyezőre való hívás”. Jézust akarja közel vinni a mai emberhez, aki azért jött, hogy megörvendezesse az embereket Isten hártalan nagylelkűségének és emberszeretetének örömhírével. A mód, ahogyan ezt teszi, valóban örömet sugároz. „Jézus... meg volt győződve, hogy fellépésével elkezdődött a messiási korszak, közel van Isten uralma, szétküldték a meghívókat az eszkatologikus lakomára, ütött a szabadás órája...” (33. lp.). „Jézus azért jött, hogy tudassa az örömhírt — közel az Atyja országa. Etikai alapkövetelménye a jó hír elfogadása, amíg nem késő. Itt a ragyogó alkalom, csakugyan halálos vétek elszalasztanunk. Nagyon nyomatékosan javasolja, hogy ne halogassuk a döntést... Örvendezzünk, ujjongjunk és dicsőítsük Őt, mert itt a mennyező napja... Eredeti, jézusi formájában (ti. a példázatnak) nem a „keresztutakról” behívott vendégeken van a hangsúly, hanem azokon az ostobákon, akik nem fogadták el a meghívást a pompás ünnepélyre. Ezt a hasonlatot is csak akkor értjük jól, ha nem eresztjük el fülünk mellett a „minden kész” mondatból kicsengő örömet...” (50—51. lp.). „Aki eleget tesz a meghívásnak a mennyezőre, az szívét-lelkét megnyitja a világnak és megbertársainak; örvendezve lép egyénisége teljes kibontásának az útjára...” (58. lp.). Könyvét is ezzel fejezi be: „A kritikus, mindent eldöntő kérdés azonban mégiscsak ez: „Miután megmagyaráztuk Jézust, mihez kezdjünk?” Visszaküldjük-e a meghívót vagy elmenjünk a bankettre?”

2. *Miért utasítják el Isten hívását* — barátságosan vagy ellenségesen, igaznak látszó vagy hamisan csengő indokokkal, mentegetőzésekkel vagy minden indok nélkül? Könnyen érezzük magunkat páholyban, mintha nem mi lennénk a kifogásokat emelő, örökké mentegetődő emberek, vagy nem mi lennénk azok, akik indok nélkül elutasítjuk a hívást, mintha mi „bebiztosítottak” lennénk. Sokszor belső kételyeink miatt utasítjuk el a hívást, mert nem merünk „mélyre ásni”. Könnyen ítélkezünk vagy szörnyülködve hallgatjuk a „kívülállók” indokait, vagy megdöbben, értetlenül, tehetetlenül állunk, amikor visszautasítást vagy ellenséges magatartást tapasztalunk. A magabiztosság helyett inkább arra kellene figyelnünk, mit is jelent számunkra az Ő hívása. Hol kell életünkben végre igazán megváltozni? A meghíváshoz, elkötelezett voltunkhoz kellene szabnunk életünket, mindennapjainkat. Amikor pedig saját magunkban vagy másokkal való beszélgetésben már nem indokokkal, mentegetőzéssel, hanem valami általános nemtörődömséggel, érdektelenséggel, érdeklődéshiánnyal, közömbösséggel találkozunk, amikor már nem fordítunk arra sem energiát, hogy „ellenérveket”, kérdéseinket és kétségeinket megfogalmazzuk, amikor határozott „nem” mögé rejtőzünk — akkor ebbe nem belenyugodni kellene, vagy kétségbeesni, hanem meg kellene próbálni valahogy mégis feloldani ezt a keménységet, ezt a közömbösséget.

3. *Isten hívását meghallgatni* — elkötelezettséget jelent. Meghökken-tő az ünnepi ruha nélküli vendég példázatának ide kapcsolása miután a

példázat Isten korlátokat nem ismerő szeretetéről beszél! Ha Isten hívása előfeltétel nélküli — mit értsünk az ünnepi ruhán, honnan kellett volna lennie? Ajándékként (1Móz 45,22) kapták, Istentől kapott igazságot jelenti (Ézs 61,10), igaz cselekedeteket (Jel 19,8), vagy tisztára mosott ruhát, bűnbocsánatot (Jel 7,14), egy új lét jelképe (Mk 9,3) stb.? A vendég, akit ünnepi ruha nélkül talált a király, nem értette meg, hogy a királyi hívás mit kíván tőle. Azt hitte nem kell ruhát váltani, azaz kép nélkül: nincs szüksége bűnbánatra, megtérésre, változásra. Olyan akart maradni, amilyen. Isten hívásának elfogadása készség a változásra és elkötelezettség.

Muntagné Bartucz Judit

ARATÁSI HÁLAADÓ ÜNNEP

Lk 12,13—21

A textusról

Az esztelen gazdag ember negatív életpályájával szemben Jézus arra tanít, milyen a bölcs, az értelmes gazdag. A példatörténet és annak bevezető szavai alapján, a „valaki” kérésével együtt jó alkalom arra, hogy elgondoljunk a minden embert érintő anyagi javakról. Mégpedig: hogyan kell néznünk anyagi javainkra, hogyan kell azokkal viszonyulnunk, azokkal helyesen élnünk. Figyelemmel arra, hogy aratási hálaadó ünnepen prédikálnak e textus alapján.

Az anyagi javak mindennapi életszükségleteink közé tartoznak. De megszerzésük nem lehet életcél. Csupán eszközök életünk fenntartásában. Mihelyt életcélá lesznek, kísértéssé válnak. Többek között kapzsvá tehetnek. A kapzsiságot az ige bűnnek ítéli. A kapzsi (nyerészkedő) embert pedig „bálványimádónak”, akinek „nincs öröksége a Krisztus és Isten országában.” (Ef 5,5) A kapzsiság bűnének súlyos következményei vannak. Elhidegít, izolál, békétlenséget, haragot, gyűlöletet szül. Emberi és népek közötti viszonylatokban egyaránt.

Jézus a kapzsiság „minden” formájától óv. Különböző változatai lehetnek. Nemcsak az annyira kiélezett, szembetűnő formája, mint példázatunkban.

A példázatbeli gazdag kizárólag az anyagi javakra építette életét. Ezért volt esztelen. Nem gondolt Istenre, akié az élet. És nem számolt a halállal, hogy annak határán túl is legyen „kincse” Isten előtt az által, hogy másoknak segítséget nyújtott anyagi javaival a halál határán innen. Az Isten előtt gazdag ember minden javát Istentől fogadja és azokkal szolgál másoknak is.

Az igehirdetés felé Az Isten szerint gazdag élet

Bizonyára elcsodálkoztunk azon, amikor végig hallgattuk ezt az ígét, hogy aratási hálaadó ünnepünkön Jézus Krisztus egy hálátlan, önző ember tisztító példáját állítja elénk. Mégis az esztelen gazdag sok negatív életvonása jó arra, hogy elgondoljunk azon, milyen az Isten szerint gazdag élet. Hogyan is kell nézni anyagi javainkra, hogyan

kell azokhoz viszonyulnunk és azokkal helyesen, Isten akarata szerint élnünk.

Az Isten szerint gazdag élet hálaadó élet. „Áldjad, Istenem, lelkem az Urat, és ne feledd, mennyi jót tett veled!” Ez az élő hit hálaadó bizonyosságtétele. Isten dicsőítése, akitől származik „minden jó adomány és tökéletes ajándék.” Anyagi, testi javaink is. Erről feledkezett meg példatörténetünk embere. Javai mellett nem gondolt az ajándékozó Istenre. Arra, hogy amije van, az nem egyszerűen munkájának, fáradozásának, ügyes tervezésének eredménye, hanem Isten gondviselő szeretetének és jóságának ajándéka.

Ennek nagyságát nem kisebbíti az sem, hogy ma már a szántóföldeken és egyéb munkaterületeken különböző gépek, eszközök segítik, könnyítik az ember munkáját. Az sem, hogy a technika és tudomány vívmányaival képesek vagyunk a természetet növelni, vagy a meglévő alapokból új termőfajtákat létrehozni. Sok mindent tudunk kémiai, vegyi úton előállítani, de mindennapi kenyerünk alapját, búzaszemeket nem. A mindennapi kenyér, kezdve a földbe vetett gabonaszemtől a növekedésen át a dúsán megrakott érett kalászig a teremő Isten csodája, drága ajándéka. És még mennyi minden, ami közreműködésünk nélkül van, létezik és az élet nélkülözhetetlen feltétele. A nap melege, mely alatt növekszik, érik a vetés, a gyümölcs. Az eső, mely földjeinket áztatja.

Isten ajándéka az életünk, a lehetőségeink, hogy dolgozhathunk, hogy a gondviselő Isten munkatársai lehetünk egymásért, másokért. S ha a mindennapi kenyér fogalma alatt nem csupán a szó szoros értelmében vett kenyeret értjük, hanem mindazt, amit Isten a Miatyánk 4. kérése kapcsán elmondott, akkor még jobban kitágul előttünk az ajándékozó Isten szeretetének nagysága. Mert Isten szeretetét ismerhetjük fel egyéni és családi életünkben, otthonunkban, egyházunkban, a mindenkire kiterjedő igazságosabb rendért, körülményekért fáradozó társadalomunkban, a békében és az egész embervilágban, ahol sok visszahúzó erő ellenére is előbbre megy az élet. Mindezt hála. Hála Istennek! Mert az élő hit nem tud hálaadás nélkül élni.

Aratási hálaadó ünnepünkön ezért a kenyérért adunk hálát, amit naponként asztalunkra tehetünk. Nemcsak testünk, életünk fenntartásához szükséges valóságokért. Hálát adunk Istennek legnagyobb ajándékáért, Jézus Krisztusért. Az „élet kenyérért!” Ahogyan önmagát adja nekünk az igében, a szentségekben, üdvösségünkre, örök életünkre. Ő veti az ige magvát, hogy azt befogadjuk és meg hozza gyümölcsseit életünkben. Hogy ne legyünk üres „kalászok”, gyümölcstelen „fák” a végső aratáskor.

Az Isten szerint gazdag ember a szeretet cselekedeteiben is kifejezi háliját. A példázatbeli gazdag ember anyagi javai mellett nemcsak az ajándékozó Istenről feledkezett meg. Megfeledkezett embertársairól is. Önző módon csak magának élt. Magával törődött. Csak a saját jólétére gondolt. Egész életét anyagi javaira építette. Pedig mennyire igaz: „ha bőségben is él valaki, életét akkor sem vagyona tartja meg.” Az élet, — Istené! Ő adja, ő tartja fenn, de bármikor visszaveheti! „Még az éjjel...” Szíven üt ez az ige. A gazdag mindezzel nem számolt. Ezért is esztelen volt.

Az anyagi javak életszükségleteink közé tartoznak. Jézus a Miatyánk közepébe iktatta a mindennapi kenyérért való kérést. De ugyan- csak ő az, aki ezen a nagyon kielezett példázaton keresztül is óv a kapzsiság bűnétől. Az anyagi javak eszközök az élet fenntartásában. De kísértéssé válnak, ha megszerzésüket életcélá teszi az ember. Kapzsvia

tesznek. A kapzsiságot Isten ítéli bűnnek ítéli. A kapzsi embert „bálványimádónak”, akinek nincs öröksége a Krisztus és Isten országában.”

A kapzsiság bűne mennyi káros feszültséget, rosszat eredményez az emberek egymásközötti kapcsolatában, de nemzetközi viszonylatokban is. Családok, rokonság közé ver éket. Mennyi elhidegülés, békétlenség, harag, gyűlölet írható a kapzsiság számlájára. Népek közötti viszonylatokban is, amikor az erősek kifosztották javaikból a gyengéket.

Jézus a kapzsiság „mindenfélé” formájától óv. Nemcsak a mindenkinek szembetűnőtől. Mert pl. az is a kapzsiság megnyilvánulása, ha valamilyen közös, jó ügy támogatásáról van szó, s az ember csupán egy kis „alamizsnával”, egy kis „aprópénzzel” hozza meg „áldozatát.”

Az esztelen gazdag nem gondolt a körülötte segítségre szorulóakra. Nem gondolt arra, hogy javaival „barátokat” szerezzen magának a halál határán innen, akik az utolsó ítéletkor azok mellett szólnak, akik javaikkal segítséget adtak nekik.

Az Isten szerint gazdag ember azzal is kifejezi háláját Isten iránt, hogy szeretetében anyagi javaival is megérkezik a segítségre szorulókhöz. Isten ügyének és általános emberi ügyek szolgálatához. Így lesz háláadásunk Isten szerint való.

Povácsay Mihály

FELVÉTEL

A TEOLÓGIAI AKADÉMIÁRA

Evangelikus egyházunk lelkészeinek képzése a budapesti Teológiai Akadémián történik

Akik a Teológiai Akadémiára felvételüket óhajtják, felvételi kérvényüket az Akadémia Felvételi Bizottságához címezve — az Akadémia Dékáni Hivatalának (Budapest XIV., Lőcsei út 32. 1147) augusztus 15-ig küldjék meg.

Az akadémiai felvételi kérvényhez a következő okmányokat kell mellékelni: 1. születési bizonyítvány; 2. a legmagasabb iskolai végzettségi (érettségi) bizonyítvány; 3. helyhatósági vagy más bizonyítvány, amely a kérelmező lakását, szociális helyzetét, szülei foglalkozását és keresetét, ill. szociális viszonyait feltünteti; 4. orvosi bizonyítvány, amely igazolja, hogy a jelentkező főiskolai tanulmányokra és lelkészi pályára alkalmas; 5. kereszteselési bizonyítvány; 6. konfirmáció bizonyítvány; 7. részletes önéletrajz, mely feltárja a kérelmező családi és társadalmi körülményeit, valamint a lelkészi szolgálatra jelentkezés okait; 8. esetleges egyházi működéséről szóló bizonyítvány. — A felvételhez szükséges továbbá az illetékes lelkésznek és esetleg még a vallásánító lelkésznek részletes bizonyítványa, mindenesetre annak a lelkésznek a jelentkezőt részletesen jellemző bizonyítványa, a lelkészi pályára való alkalmasságáról, aki a folyamodónak a legutóbbi években lelképásztora volt. Ezt a bizonyítványt a lelkészi hivatal a kérvénnyel egyidejűleg küldje meg külön levélben közvetlenül az Akadémia dékánjának címezve. Az okmányokat eredetiben kell beküldeni, de indokolt esetben hiteles másolatban is lehet mellékelni. A másolatot „egyházi használatra” megjelöléssel egyházközségi lelkész is hitelesítheti. Az akadémiai tanulmányi idő öt esztendő.

A Felvételi Bizottság döntését a felvételi vizsga előzi meg. Ennek időpontjáról és anyagáról a Dékáni Hivatal kellő időben értesíti a jelentkezőket.

Az Akadémia hallgatói kötelezően lakói a Teológus Ötthonnak, ahol lakást és teljes ellátást kapnak. A jó tanulmányi eredményt elért és rászoruló hallgatók ösztöndíjban is részesülhetnek.